

V E R K

BILDMUSEET

VERKSAMHETS-
BERÄTTELSE 2014

S A M -

H E T /

2 0 1 4

INNEHÅLL /

03	ALLMÄNT
05	UTSTÄLLNINGAR
07	PROGRAMVERKSAMHET
09	PEDAGOGIK OCH VISNINGAR
13	PROJEKT
16	UTSTÄLLNINGSTURNÉER
18	PUBLIKATIONER
20	IASPIS UMEÅ
21	MEDIA
22	ÖPPETTIDER / BESÖKSSTATISTIK
23	EKONOMI / STYRELSE
24	PERSONAL
25	UTSTÄLLNINGAR 2014 FULLSTÄNDIGT PROGRAM
35	PROGRAMVERKSAMHET 2014 FULLSTÄNDIGT PROGRAM
47	PRESSKLIPP I URVAL

Kulturhuvudstadsåret på Bildmuseet - hur summerar man det på några rader? Det var ett maxat år hos oss, med hög konstnärlig ambitionsnivå och aktuella och angelägna frågeställningar. Vi producerade och visade hela tjugo utställningar av nationell och internationell samtidskonst och bjöd in till hundratals evenemang och workshoppar - en kraftsamling som resulterade i priser och nomineringar, högsta betyg i nationella och internationella medier, och inte minst en stor och intresserad publik. Ett roligt, utmanande och intensivt år!

En fråga som vi ställde oss inför kulturhuvudstadsåret var hur vi skulle kunna räkna till för egna och andras förväntningar ett år som detta. Vad är tillräckligt intressant? Vad är viktigt? Vad vill vi? Mot de frågeställningarna tog programmet form. Så här i backspegeln är det några projekt som känns speciella. Ett av dem är den stora satsningen på utställningen *Leonor Fini / Pourquoi pas?*, ett annat att vi bjöd in åtta konstnärer med samisk bakgrund att producera nya verk för var sin separatutställning på Bildmuseet. Verk som kom att handla om personliga och politiska frågor om samisk identitet, språk och historia och som blottade maktstrukturer och minnesluckor i det svenska medvetandet. Båda dessa projekt förverkligades genom stöd från Umeå2014. Inbjudna konstnärer var Katarina Pirak Sikku, Marja Helander, Per Enoksson, Carola Grahn, Liselotte Wajstedt, Joar Nango, Geir Tore Holm och Anders Sunna.

Det var väldigt mycket vi gjorde detta speciella kulturhuvudstadsår som inte ryms i denna berättelse. Som alltid när det gäller Bildmuseet handlar en hel del om givande samverkan med andra aktörer, som exempelvis det pedagogiska samarbetet med Moderna Museet, konstnärskollektivet *Uglycute* och ungdomarna på Hammagasin. Vi medverkade i konstfestivalen *Survial Kit* - ett initiativ av galleri Verkligheten som involverade hela Umeås konstscen - och där Bildmuseet bland annat bidrog med konstprojektet *Umeå skafferi*. Under 2014 avslutades också projektet *Samtida självporträtt* - ett tvåårigt samarbete kring utvecklingen av konstpedagogiska metoder tillsammans med konsthögskolor i Estland, Finland, Irland och Lettland. Drygt 2000 barn från förskolor i Umeå har under 2014 deltagit i projektet, som avslutades med en utställning, en familjefest och ett publikt seminarium på Bildmuseet i samarbete med institutionen för estetiska ämnen, Umeå universitet och konstkonsulenten vid Region Västerbotten. Vi producerade en utställning för Svenska institutet i Paris, samarbetade med Centrum för Samisk forskning och Svenska Samernas Riksförbund om en konferens om exploateringar i Sápmi, bjöd på babyteater och babymåleri tillsammans med Ögonblicksteatern, konsert med Frida Hyvönen och mycket, mycket mer.

Under året har Bildmuseet också varit ansvarigt för att samproducera två stora nationella konferenser i Umeå. Den 8-9-10 april: *Värmötet 2014* som arrangerades tillsammans med Riksförbundet Sveriges Museer, Riksantikvarieämbetet och Västerbottens museum med temat: *Tell me*

more - nya berättelser, nya vägar; om museer och mångfald. Den andra var *Samtidskonstdagarna 2014* den 2-3 oktober tillsammans med Riksställningar med temat *Fluid Encounters between Art and Science* där forskare vid Umeå universitet och konstnärer i Umeå presenterade sina multidisciplinära samarbetsprojekt sida vid sida med internationella exempel.

Glädjande är att vår satsning detta år väckt uppmärksamhet långt utanför Umeås gränser. Bildmuseet tilldelades 2014 ett hederspris av juryn för *European Museum of the Year* och vi var också en av toppkandidaterna till Europarådets museipris liksom till den svenska utmärkelsen Årets museum.

Bildmuseets utställningsproduktioner recenseras regelbundet i nationell press och media och under kulturhuvudstadsåret uppmärksammades vi också i internationell media. När New York Times skriver om viktiga platser att besöka under året så anger man två anledningar att besöka Umeå under 2014: "Umeås musikkliv och Bildmuseet" och en artikel om kulturhuvudstadsåret i brittiska The Guardian avslutas: "For such a comparatively remote place, it has a remarkably diverse and vibrant cultural life: for example it is famed in Sweden for music - both opera and hardcore heavy metal - and for its contemporary art museum, Bildmuseet a properly world-class, seven-storey wonder, both in terms of its gorgeous Henning Larsen architecture and its ambitious programme of exhibitions."

KULTURHUVUDSTADS-
ÅRET 2014

Kulturhuvudstadsåret på Bildmuseet tjuvstartade redan i januari med att konstnären Thilo Frank bjöd Bildmuseets besökare på en hisnande upplevelse av rymd och oändlighet i spegelinstallationen *The Phoenix is closer than it appears*. Köerna ringlade långa till detta verk som utmanade våra föreställningar om fysiska och mentala rum. Samtidigt lekte Andreas Johansson med perspektiv i den scenografiska installationen *Place Position*, ett illusoriskt tredimensionellt popup-landskap i storformat skapat av isärklippta fotografier av övergivna platser.

Den stora invigningshelgen öppnade *Nammalåhpån*, Katarina Pirak Sikkus lågmälda men rasande uppgörelse med svensk rasbiologi - en utställning som nominerades till DN:s kulturpris. Parallellt gjorde vi ett konsthistoriskt nedslag i surrealismen och Leonor Finis multidisciplinära konstnärskap som överraskade i sin omedelbara dialog med vår samtid kring frågor rörande makt och kön samt gränsöverskridande och queera positioner. Vårens program fortsatte med Shahzia Sikanders animerade landskap och kartor över mellanösterns geopolitik, skapade med utgångspunkt i indiskt-persiskt miniatyrmåleri. Hennes storskaliga videoinstallation *Parallax* berättade om Hormuzsundet, om handel och sjöfart och olika stormaktsväldens dramatiska maktkamper i området genom historien.

Marja Helanders resor i norra Sverige, Norge, Finland och Ryssland resulterade i utställningen *Tystnad*, med laddade fotografier av inre och yttre landskap. Bländande skönhet och dystopisk miljöförstöring i en och samma bild problematiserade förhållandet mellan människa och natur. Civilisationskritik var också en av utgångspunkterna för Per Enokssons *Skogen i mig*; ett verk som intog torget mellan Bildmuseet och Konsthögskolan och som inkluderade en vedeldad bastu.

Maj månad bjöd traditionsenligt på examensutställning av Konsthögskolans masterklass. De fjorton nyexaminerade konstnärerna gav utställningen titeln *Cultural Capital* och några av verken kommenterade det europeiska kulturhuvudstadsåret i Umeå. Våren bjöd också på originalbilder ur *Årets svenska bilderbok* - Anna Höglunds *Om detta talar man endast med kaniner* - en berättelse om utanförskap och en ung människas osäkrade tillvaro.

En dag i juni stod det plötsligt ett träd utanför Bildmuseet, ett träd som inte funnits där tidigare. En knotig myrta som krävde uppmärksamhet och talade till oss. En komposition av röster, sorgsen jolk, en mullrande renhjord och skällande hundar berättade undanträngda historier om platsen, om andra platser förbundna vid Umeälven och om människorna längs den. Carola Grahns platsspecifika ljudinstallation *Vidderna ropa* markerade den samiska närvaron i landskapet. Om undangömda historier berättade också Liselotte Wajstedt i filminstallationen *The Lost One*, där arvet från mor till dotter i tre generationer var verkets brännande fokus och smärtpunkt.

UTSTÄLLNINGAR /

Utställningen *Right is Wrong*, sommarens stora satsning på kinesisk konst, fyllde alla Bildmuseets salar. Närmare åttio konstverk berättade om framväxten av den samtida konstscenen i Kina, från 1970-talets kulturrevolution fram till idag. Konsthistoria och politisk historia sida vid sida demonstrerade hur kampen för konstnärlig frihet också är kampen för yttrandefrihet, ett tema som fördjupades i en heldagskonferens med inbjudna kinesiska konstnärer och andra internationella gäster. *Right is Wrong* var en samproduktion mellan Bildmuseet och M+ Museet för visuell kultur i Hongkong.

Tidig höst fick vi besök av det norska arkitektkollektivet FFB - Joar Nango, Eysteinn Talleraas och Håvard Arnhoff - som tittade närmare på Umeås offentliga platser och reflekterade över hur de används, inspirerade av Deleuzes och Guattaris filosofiska begrepp "smooth space" och "nomadism".

Kulturhuvudstadsåret på Bildmuseet avslutades med Rafael Lozano-Hemmers poetiska installationer där besökaren var en aktiv medskapare, designerduon Fernando och Humberto Campanas skog av lin och halm, Geir Tore Holms hyllning till renen och ljuset och Anders Sunnas explosiva och monumentala målning om gerillarenskötsel som överlevnadsstrategi.

Bildmuseets programverksamhet under kulturhuvudstadsåret 2014 har varit särskilt rik och omfattande. Merparten av årets arrangemang har varit direkt knutna till aktuella utställningar: konstnärspresentationer, föreläsningar, visningar, workshoppar, rundabordssamtal, filmvisningar, musikframträdanden och poesibar i surrealismens tecken.

En del evenemang, som till exempel en temakväll om HBTQ-aktivism i Ryssland, i samarbete med Konstfrämjandet Västerbotten och Umeå Pridefestival, en föreläsning om *Skönheten i matematik* av matematikern Juliette Kennedy, Helsingfors universitet, i samarbete med Institutionen för matematik och matematisk statistik och en dansperformance arrangerad tillsammans med NorrlandsOperan har dock varit helt fristående i förhållande till museets utställningar. Programverksamheten har huvudsakligen varit förlagd till tisdagskvällar, lördagar och söndagar.

Året inleddes med en tre dagar lång invigning av kulturhuvudstadsåret på Bildmuseet med bland annat öppna visningar av museets fyra utställningar, presentationer av konstnären Katarina Pirak-Sikku, tal av Frankrikes ambassadör Jean-Pierre Lacroix, vernissagemingel och konsert med Frida Hyvönen.

En serie arrangemang i samband med utställningen *Leonor Fini / Pourquoi pas?* dominerade vårens programverksamhet. Inbjudna experter gav personliga visningar av utställningen utifrån sina olika perspektiv, däribland konst- och modevetaren Andrea Kollnitz, Stockholms universitet, Ann-Sofi Noring, vice museichef, Moderna Museet, Anna Croon Fors, docent i informatik, Umeå universitet, bokförläggaren Jonas Ellerström, Elisabeth Mansén, professor i Historia, Stockholms universitet, konstvetaren Whitney Chadwick, San Francisco och Richard Overstreet, föreståndare för Leonor Finis arkiv i Paris. I mars inbjöd Littfest, Umeås internationella litteraturfestival och Bildmuseet till en kväll i surrealismens tecken med poesi, litteratursamtal, film och utställningsvisningar där filmaren Pamela Robertson Pearce, författaren Aase Berg, professor Birgitta Holm, författaren Helena Fagertun, samt poeterna Athena Farrokhzad, Sjón, Grace Nichols och Joh Tachibana medverkade.

Under året anordnades också program i anslutning till serien av åtta utställningar med verk av samiska konstnärer. Bland arrangemangen kan nämnas ett samtal mellan vetenskapsjournalisten Maja Hagerman och konstnären Katarina Pirak Sikku i hennes utställning *Nammaláhpán*, en föreläsning av författaren Ola Larsmo om rasbiologins historia, en föreläsning om samernas rätt till land och vatten av Patrik Lantto, professor och föreståndare för Centrum för samisk forskning (CeSam), Umeå universitet, bastubad i konstnären Per Enokssons svetthydda och en heldagskonferens om exploatering i Sápmi med fokus på gruvnäringen i samarbete med Vaartoe/Cesam och Svenska Samernas Riksförbund. De medverkande konstnärerna presenterade sina utställningar vid vernissagerna.

Familjefesten *Barn sätter spår* anordnades i maj i samarbete med Idéan och Kulturcentrum för barn och unga, Umeå kommun. Arrangemanget, liksom en seminariedag om självporträtt och konstpedagogik ingick i det tvååriga EU-projektet *Contemporary Self Portraits*, där Bildmuseet samarbetade med konsthögskolor i Finland, Estland, Lettland och Irland.

Höstens stora programsatsning var en serie i anslutning till utställningen *Right is Wrong / Fyra decennier av kinesisk konst ur M+ Sigg Collection*. Vid en heldagskonferens i september, *Samtal om konstens villkor i Kina*, medverkade konstnärerna Zhang Peili, Cao Fei och Liu Heung Shing samt Lars Nittve, museichef vid M+ i Hongkong, Uli Sigg, samlare av kinesisk samtidskonst, Pi Li chefsintendent vid M+ och Bildmuseets chef Katarina Pierre. Både Bildmuseets egen personal och inbjudna experter gav visningar av utställningen *Right is Wrong*, filmen *Ai Weiwei / Never Sorry* visades och arkitekten Ma Yansong, Beijing, föreläste om ny arkitektur i Kina.

Bildmuseet deltog i konstfestivalen *Survival Kit* som ägde rum under hösten, med konstnärspresentationer, workshoppar, filmvisningar, debatter, konserter och konstprojektet *Umeå skafferi*. Samarbetspartners var Verkligheten, Konsthögskolan, Vita kuben och Galleri Maskinen.

En lördag i september arrangerades *Pilgatans kulturmarknad* som ett samarbete mellan Bokcafé Pilgatan, Kreativ Kollektiv, Verkligheten, ABF och Bildmuseet. I samband med öppnandet av designduon Campanas utställning *Woods*, föreläste Humberto Campana om Estudio Campanas arbete.

Forskningsdagarna vid Konstnärligt campus var ett öppet arrangemang där pågående forskningsprojekt presenterades. Dagarna var ett samarbete mellan Konsthögskolan, Designhögskolan, Arkitekthögskolan, HUMlab-X och Bildmuseet.

Årets programverksamhet avslutades med Julmarknad på Pilgatan och Bildmuseet, i samarbete med Bokcafé Pilgatan, Verkligheten, Kreativ Kollektiv och ABF. Det omfattande programmet under 2014 möjliggjordes i första hand genom stöd från Umeå 2014 samt också genom samverkan med flera olika samarbetspartners som till exempel andra enheter vid Umeå universitet, Littfest - Umeås internationella litteraturfestival, Svenska Samernas Riksförbund, Idéan och Kulturcentrum för barn och unga, Umeå kommun, Moderna Museet, Verkligheten och NorrlandsOperan. För fullständigt program, se förteckning i slutet av verksamhetsberättelsen.

PEDAGOGISK VERKSAMHET
UNDER 2014

2014 gjordes en extra stor satsning på den pedagogiska verksamheten. Under året bjöd vi på öppna visningar, skolprogram, öppen bildverkstad, öppen kulturförskola, babyvisningar med måleri samt babyteater-föreställningar. Två konstpedagogiska projekt genomfördes under 2014: *Contemporary Self-portraits* och *Uglycute / Hammagasinet*. Båda dessa beskrivs närmare i kapitlet *Projekt*.

VISNINGAR OCH
STUDIEBESÖK

Bildmuseet har erbjudit gratis visningar för allmänheten på söndagar och onsdagar under året. En nyhet detta år var familjevisningar på lördagar kl 13.00 där ett urval konstverk visas ur ett barnperspektiv.

Intresset för bokade visningar och studiebesök var särskilt stort under kulturhuvudstadsåret. Många kultur- och museitjänstemän, politiker, universitetspersonal, journalistgrupper, föreningar, företag och arbetsplatser från både Sverige och utlandet, passade på att göra studieresor till Umeå. Under året har Bildmuseet tagit emot 156 bokade vuxengrupper samt 50 studiebesök.

ÖPPEN BILDVERKSTAD

Öppen bildverkstad på helgerna riktar sig till alla åldrar och ska inspirera till eget kreativt skapande. Under våren och hösten anordnades öppen bildverkstad varje lördag och söndag kl 12.00 - 17.00 under ledning av två pedagoger. Under sportlovet, påsklovet och höstlovet var bildverkstaden även öppen tisdagar till fredagar 12.00 - 16.00. Under sommaren var bildverkstaden bemannad av en pedagog på helgerna och de övriga dagarna fanns möjlighet för besökarna att prova kalligrafi efter skriftliga instruktioner.

Teman i bildverkstaden 2014:

Speglingar

17 januari - 9 mars + sportlovet

Spegelexperiment inspirerade av Thilo Franks installation *The Phoenix is closer than it appears*

Leonor Finis surrealistiska värld

1 februari - 9 mars + sportlovet

Maskverkstad inspirerad av *Leonor Fini / Pourquoi pas?*

Bilderbok på Bildmuseet

18 mars - 4 maj + påsklovet

Besökarna fick göra en egen enkel bok och skapa berättelser inspirerade av *Årets svenska bilderbok / Om detta talar man endast med kaniner* av Anna Höglund.

Samtida självporträtt

10 maj - 1 juni

Besökarna fick göra lerporträtt inspirerade av utställningen *Samtida självporträtt*

Kalligrafi

14 juni - 31 augusti

Inspiration från *Right is Wrong - fyra decennier av kinesisk konst ur M+ Sigg Collection*.

Tryck på papper

6 september - 12 oktober

Inspiration från konstnären Ma Deshengs träsnitt ur utställningen *Right is Wrong - fyra decennier av kinesisk konst ur M+ Sigg Collection*.

Kreativ med mat

18 oktober - 2 november + höstlovet

Animation med iPads. Collage och skulptur med böror, knäckebröd och pasta
Inspiration från utställningen *Geir Tore Holm / Fughetta*

Väva med överraskande material

3 november 2014 - 11 januari 2015

Med inspiration av Campanas utställning *Woods*, erbjöd vi en workshop med fokus på vävning och design.

ÖPPEN KULTURFÖRSKOLA

Tillsammans med Idéan (För- och grundskolans utvecklingscentrum, Umeå kommun) - fortsatte samarbetet med öppen kulturförskola på fredagar kl 11.00 - 15.00, vid 14 tillfällen under våren och vid 13 tillfällen under hösten. Öppen kulturförskola har letts av Tina Ångström-Jonsson, förskolepedagog från Idéan samt av Maria Sundström, frilansande konstpedagog. Öppen kulturförskola har varit välbesökt av föräldralediga med små barn med ca 30-50 vuxna och barn per tillfälle.

BABYVISNING

Vid tre tillfällen under våren och tre tillfällen under hösten erbjöd Bildmuseet babyvisningar och måleri med ätbar färg ledda av Maria Sundström, frilansande konstpedagog. Alla tillfällen var fullbokade. 10 vuxna och 10 barn. 17 - 24 februari samarbetade Bildmuseet med Ögonblicksteatern, som förlade premiären plus fem föreställningar av babyteatern *Här är jag!* till bildverkstaden. Pjäsen var inspirerad av bilderböcker och nya bilder av Stina Wirsén. Barnen fick först se teater och sedan delta i babymåleri. De sex gratisföreställningarna var samtliga fullbokade och fick en hel del mediauppmärksamhet.

SKOLPROGRAM

Under 2014 har Bildmuseet tagit emot 150 bokade skolklasser från förskolor, grundskolor och gymnasium. Medräknat är också ett antal grupper vuxen-studerande från folkhögskolor och kurser i Svenska för invandrare. De har erbjudits visning av pågående utställningar samt ibland också bildverkstad med olika teman kopplade till utställningarna. Under hösten 2014 (v. 45 - 50) genomförde sex studenter från Estetiska ämnen i lärarutbildningen Bild 2, didaktisk praktik i Bildmuseet. De planerade och genomförde visningar och workshoppar för 10 besökande skolklasser.

Teman skolprogram 2014:

Speglingar med Thilo Frank

21 januari - 27 februari

Spegelexperiment

Målgrupper: förskolan och lågstadiet

Leonor Finis surrealistiska värld

4 - 27 februari

Djuriska masker och surrealism.

Målgrupper: mellanstadiet, högstadiet, gymnasiet i ämnen som bild, svenska/litteratur

Katarina Pirak Sikku och den svenska rasbiologin

4 februari- 11 april 2014

Samtal i utställningen.

Målgrupper: högstadiet och gymnasiet i ämnen som bild, historia, samhällskunskap

Bilderbok på Bildmuseet - Om detta talar man endast med kaniner

18 mars - 30 april

Bokverkstad och bildberättelser på collagevägg.

Målgrupper: Förskola, förskoleklass, lågstadiet i ämnen som bild och svenska

Samtida självporträtt

13 - 29 maj 2014

Självporträtt i lera.

Målgrupper: skolprogrammet kunde anpassas till alla åldrar

Kina på Bildmuseet

26 augusti - 9 oktober

Inspiration från utställningen *Right is Wrong* som presenterade kinesisk samtidskonst från 1970-talet fram till idag. Samtal om Kinas politiska historia, yttrandefrihet och gränser inom konsten och samhället. I den praktiska workshoppen erbjöds tryck på papper.

Campanas

4 november - 19 december

Inspiration från de brasilianska designbröderna Humberto och Fernando Campanas sätt att använda vardagliga material på nya överraskande sätt i utställningen *Woods*.

Var kreativ med mat

18 oktober - 2 november + höstlovet

Animation med iPads, collage och skulptur

Inspiration från utställningen *Geir Tore Holm / Fughetta*

Skuggor och ljus

4 november - 18 december

Skolprogrammet inspirerades av utställningen *A Draft of Shadows* av den kanadensisk-mexikanske konstnären Rafael Lozano-Hemmer.

MUSEERNAS VÄRMÖTE

Tillsammans med Västerbottens museum var Bildmuseet värd och arrangör för den nationella konferensen *Museernas vårmöte* som varje år anordnas av Riksförbundet Sveriges museer. Med anledning av kulturhuvudstadsåret valde man att förlägga konferensen till Umeå och utöka samarbetet med Riksantikvarieämbetet. Konferensen *Tell me more - nya berättelser, nya vägar* genomfördes 8 - 10 april på Umeå Folkets Hus, Västerbottens museum, Bildmuseet och Konstnärligt campus. Ca 500 personer deltog från museer, konsthallar och kulturmiljövårdsenheter runt om i landet.

SAMTIDSKONSTDAGARNA

Riksställningar arrangerade *Samtidskonstdagarna* 2 - 3 oktober 2014 i samarbete med Bildmuseet. Syftet med denna årliga, riksomfattande konferens är att samla alla som arbetar med samtidskonst i Sverige, kring ett angeläget tema och att skapa en plattform för nätverkande. Bildmuseet var värd och samarbetspart i planeringen av programmet och dess innehåll. Konferensen ägde rum på Konstnärligt campus och ca 130 personer deltog. Deltagarna var framförallt tjänstemän verksamma på museer, konsthallar, konstkonsulenter, konstadministratörer och konstnärer. Konferensens titel var *Fluid Encounters between Art & Science* och i form av föreläsningar och panelsamtal presenterades erfarenheter från projekt mellan konst och vetenskap. Internationella exempel från MIT i Boston och partikelfysiklaboratoriet i Cern presenterades sida vid sida med gränsöverskridande projekt vid Umeå universitet.

SURVIVAL KIT

Nätverket *Survival Kit* är ett samarbete mellan konstnärliga aktörer i Umeå och Riga som startade inför det gemensamma kulturhuvudstadsåret 2014. Frågor som Vart är vi på väg? Vilka förutsättningar finns för överlevnad i vår region? Vilka strategier behöver vi? togs upp av festivalerna i båda städerna.

Närmare fyrtio projekt visades under *Survival Kit-festivalen* i Umeå 20 september - 19 oktober av deltagande konstnärer från när och fjärran. Flera av verken producerades på plats och genom att flera av dem visades i byggnader som inte tidigare använts för konst fanns förhoppningen om att nå en ny publik. I festivalen ingick även seminarier, filmvisningar, publika samtal, guidade turer och workshoppar.

Bildmuseet medverkade i planering och genomförande av festivalen och bidrog bl.a med konstprojektet *Umeå skafferi*.

Verkligheten var initiativtagare till *Survival Kit*, och projektet drevs i nära samarbete med Bildmuseet, Vita Kuben, Konsthögskolan i Umeå och Konstfrämjandet i Västerbotten.

PROJEKT /

UGLYCUTE / HAMNMAGASINET

Moderna Museet och Bildmuseet beslutade att genomföra ett konstpedagogiskt projekt under det europeiska kulturhuvudstadsåret i Umeå, som en del i *Museum, museum* ett utvecklingsprojekt för konst och lärande. Konstnären Jonas Nobel från konstnär- och arkitektkollektivet *Uglycute* arbetade under hösten 2014 tillsammans med en grupp ungdomar på Hammmagasinet - ungdomens hus i Umeå. Tillsammans tog de fram idéer för nya möbler i Hammmagasinet, bland annat en ny scen och en back-drop till Hammmagasinet kafé, ungdomshusets hjärta. Där ska också de nya arbetsborden stå, liksom en möbel för TV-spel. Möblerna speglar de många aktiviteter som ungdomarna ägnar sig åt: musik, poesi, nycirkus och kreativt skapande i olika former. Resultatet visades i en utställning på Bildmuseet 22 november - 7 december. Möblerna har sedan flyttats till Hammmagasinet.

Syftet med projektet har varit att ta emot och uppmuntra ungdomarnas tankar och idéer om vår tids konst och museet som plats. Dessutom har ambitionen varit att ge ungdomarna kunskap om konstnärliga processer - och om vad konst kan vara.

SAMTIDA SJÄLVPORTRÄTT

Under hösten 2014 avslutades det tvååriga EU-projektet *Samtida självporträtt (Contemporary Self-Portraits)* där Bildmuseet samarbetat med Åbo konstakademi, Finland; The Estonian Academy of Arts, Estland; International Summer School of Photography, Lettland; och National College of Art and Design, Irland. Tillsammans utvecklade vi konstpedagogiska metoder för att arbeta med självporträtt gentemot olika målgrupper.

Som ett delprojekt inom *Samtida självporträtt* genomförde Bildmuseet tillsammans med Idéan (För- och grundskolans utvecklingscentrum, Umeå kommun) en stor satsning på fortbildning av förskollärare i Umeå kommun. Delprojektet *Barn sätter spår* startade med en inspirations- och planeringsfas hösten 2013. Genomförande och avslutning skedde under 2014. De förskollärare som deltog fick välja mellan olika workshoppar som inspirerade till nya och annorlunda sätt att jobba med självporträtt tillsammans med små barn. Bildmuseet erbjöd tre olika teman på workshoppar vid 9 tillfällen där totalt 130 förskollärare deltog. Lärarna fortsatte sedan att arbeta med självporträtt med barnen på sina respektive förskolor.

Syftet med projektet var också att synliggöra de yngsta barnens kreativitet och skapande i det offentliga rummet i Umeå. 50 förskolor arrangerade utställningar runt om i Umeå med omnejd - på bibliotek, vårdcentraler, i butiker och utanför förskolorna. Projektet avslutades med en stor familjefest den 24 maj, då Bildmuseets kreativa bildverkstad flyttade utomhus och barn och vuxna bjöds in att skapa självporträtt i många olika tekniker. Detta var ett öppet arrangemang, men alla deltagande förskolor var särskilt inbjudna.

Sammanlagt deltog cirka 500 förskollärare och dagbarnvårdare från över 40 förskolor i fortbildningen. I förlängningen har *Barn sätter spår* nått drygt 2000 barn i Umeå kommun.

Under våren publicerade Bildmuseet en trycksak som berättade om tre av de workshoppar som förskollärarna genomförde i bildverkstaden. Trycksaken ingår i slutpublikationen för EU-projektet *Contemporary Self-portraits*, som blir klar våren 2015.

Fredag 9 maj var Bildmuseet värd för ett slutsymposium om projektet *Samtida självporträtt*. På plats fanns representanter för alla samarbetsparterna. Under eftermiddagen höll Elina Brotherus, fotokonstnär från Finland, en presentation om hur hon jobbar med självporträtt. Deltagarna kunde välja olika workshoppar ledda av Pia Barsch, konstnär, Finland och Vesa Aaltonen, fotograf, Finland. Ca 60 personer deltog i symposiet. Förutom de tillresta EU-samarbetsparterna deltog bildlärare, konstnärer och studenter från Umeå och den närliggande regionen.

Lördag 10 maj höll Elina Brotherus, fotokonstnär, en längre workshop för en grupp föranmälda konstnärer och bildlärare och studenter. Under dagen höll Vesa Aaltonen också en fotoworkshop för allmänheten - en fotostudio där den som ville kunde ta sitt eget självporträtt.

Slutsymposiet genomfördes av Bildmuseet i samarbete med projektdeltagarna i de övriga länderna samt Region Västerbotten, Estetiska ämnen i lärarutbildningen vid Umeå universitet samt Idéan, Umeå kommun.

Den 8 maj - 8 juni visades en utställning i bildverkstaden och balkongen som presenterade projektet *Samtida självporträtt*. I utställningen visades fotografi, skulptur, collage och bildspel från de workshoppar som hållits på fem platser i Europa.

SERIER FRÅN NORR

Under 2014 har vandringsutställningen *Serier från norr* turnéerat mellan bibliotek i Västerbottens län. Utställningen presenterar åtta serietecknare med olika bild- och berättarstilar. De har alla anknytning till norra Sverige och i några av utställningens verk finns det norrländska med i berättelsen. Vandringsutställningen var en mindre version av den som visades 17 maj - 13 oktober 2013 på Bildmuseet.

Deltagande serietecknare var: Max Andersson, Gerd Aurell, René Engström, Anneli Furmark, Armita Ghazinezam, Joanna Hellgren, Mats Jonsson och Sofia Karlström. På de olika biblioteken erbjöds konstpedagogisk verksamhet för skolklasser och allmänhet.

Serier från norr producerades av Bildmuseet i samarbete med Skellefteå konsthall och tecknaren Jonas Lidström Isegrim.

Turné i Skellefteå kommun:

Ursvikens bibliotek: 2 december 2013 - 2 januari 2014

Byske bibliotek: 7 januari - 7 februari 2014

Jörns bibliotek: 10 februari - 10 mars 2014

Bureå bibliotek: 11 mars - 11 april 2014

Lövånger bibliotek: 14 april - 14 maj 2014

Skellefteå stadsbibliotek: 19 maj - 19 juni 2014

Turné i övriga delar av Västerbottens län:

Vilhelmina Bibliotek: 5 - 13 september 2014

Saxnäs Ricklundgården: 15 - 27 september 2014

Lycksele Kulturmånad: besök av serietecknare, föreläsning/workshop:
29 september - 26 oktober 2014

Åsele bibliotek: 27 oktober - 21 november 2014

Robertsfors bibliotek: Besök av serietecknare: 28 november - 20 december 2014

66° NORD: L'ATTITUDE SUEDOISE

Utställningen *66° Nord: l'attitude Suedoise. Identitet i förändring - fem samtida samiska röster* som visades på Svenska institutet i Paris under våren 2014 presenterade verk av fem samtida konstnärer med samisk bakgrund som i måleri, fotografi, film och installation gestaltade historiska och samtida frågor. Medverkande konstnärer var Joar Nango och Silje Figenschou Thoresen, Katarina Pirak Sikku, Anders Sunna och Liselotte Wajstedt. Utställningen var resultatet av ett samarbete mellan Bildmuseet och Svenska institutet i Paris.

Utställningen ingick i Svenska institutets satsning med utställningar, konserter, möten, debatter och konferenser med anledning av kulturhuvudstadsåret i Umeå. Ett samarbete mellan Svenska ambassaden, Svenska institutet, Visit-Sweden, Business Sweden och Umeå2014.

KIRUNATOPIA /
I SKUGGAN AV FRAMTIDEN

Omvandlingen av staden Kiruna och dess nära koppling till gruvan då och nu var temat för utställningen *Kirunatopia / I skuggan av framtiden* som visades på Bildmuseet våren 2012. Tolv internationella och svenska konstnärer hade bjudits in att skapa nya verk som reflekterade sociala förändringarna och omvandlingen av stadsrummet och landskapet i Kiruna. Utställningen som initierades av Goethe-Institut Schweden var ett samarbete mellan Bildmuseet, Goethe-Institut Schweden och Konsthall C i samarbete med Kiruna kommun och Konsthögskolan, Umeå universitet.

I november 2014 gick *Kirunatopia* vidare till Kunsthhaus Dresden där den visades i en ny version med tillägg av ett antal nya verk samt inlån ur konstsamlingen Sammlung des Kunstfonds / Staatliche Kunstsammlungen Dresden. Återigen berörde utställningen den aktuella debatten om relationen mellan konst, industriella landskap, resurser och demokrati och denna gång drogs paralleller mellan malmbrytningen i Kiruna och brunkolsbrytningen i Lausitz, inte långt från Dresden, som Vattenfall bedriver.

Utställningen visades i Dresden 21 november 2014 - 15 mars 2015, under titeln *Kirunatopia - Kunst zu Landschaft und Ressourcen im 21. Jahrhundert in Nordschweden und in der Lausitz (Kirunatopia - konst i relation till landskap och resurser på 2000-talet i norra Sverige och Lausitz)*. Den var ett samarbete mellan Kunsthhaus Dresden, Goethe-Institut Schweden och Bildmuseet med stöd av Kunstfonds des Freistaates Sachsen, Kulturstiftung des Freistaates Sachsen, Kulturrådet och IASPIS.

Medverkande konstnärer:

Lara Almarcegui (Rotterdam), Lucio Auri (Berlin), Agneta Andersson (Kiruna), Jürgen Bergbauer, Dave Hullfish Bailey (Los Angeles), Haifische Dresden Süd-West (Susanne Hampe, Birgit Schuh, Lisa Stagge, Christoph Rodde), Klara Hobza (Berlin), Geir Tore Holm och Sossa Jørgensen (Skiptvet), Lina Issa (Amsterdam), Matthias Jackisch (Dresden), Ingela Johansson (Stockholm), Gerda Lepke, Britta Marakatt-Labba (Övre Soppero), Jürgen Matschie, Heide Nord (Leipzig), Barbara Raetsch, Grit Ruhland (Dresden, Weimar), Götz Schlötke, Boris Sieverts (Köln), Ingo Vetter (Bremen), Liselotte Wajstedt (Kiruna) och Florian Zeyfang (Berlin).

PUBLIKATIONER /

LEONOR FINI / POURQUOI PAS?

Leonor Finis (1907-1996) mångsidiga konstnärskap presenterades för första gången för en svensk och nordisk publik på Bildmuseet våren 2014. Ett hundratal verk hade lånats in från 15 olika ägare i Europa och USA. I anslutning till utställningen publicerades boken *Leonor Fini / Pourquoi pas?*, med ett rikt bildmaterial och flera tidigare opublicerade texter av Leonor Fini. Dessutom nyskrivna bidrag av poeten och författaren Lasse Söderberg, konstvetaren och kuratorn Anna Rådström, samt kuratorerna Brita Täljedal och Cecilia Andersson, Bildmuseet. Översättningarna från franska till svenska och engelska gjordes av Jonas Ellerström och Lars-Håkan Svensson. Boken gavs ut med stöd av Umeå2014 och den lanserades och presenterades i september på Bokmässan i Göteborg.

Språk: Svenska och engelska
ISBN: 978-91-7601-106-5 (179 s)

SHAHZIA SIKANDER / PARALLAX

Shahzia Sikanders konstnärskap presenterades för första gången för en skandinavisk publik på Bildmuseet våren 2014. Till utställningen producerades en katalog: *Shahzia Sikander / Parallax* med nyskrivna texter av Cecilia Andersson, kurator Bildmuseet, John Zarobell, universitetslektor i internationella studier vid University of San Francisco samt en intervju med konstnären av Claire Brandon, doktorand i konst- och arkitekturhistoria vid Institute of Fine Arts, New York University.

Språk: Svenska och engelska.
ISBN: 978-91-7601-033-4 (29 s)

RIGHT IS WRONG /

Utställningen *Right is Wrong / Fyra decennier av kinesisk konst ur M+ Sigg Collection* visade kinesisk konst från fyra decennier och presenterade samtidskonstens explosionsartade framväxt i Kina. Utställningen som omfattade närmare 80 konstverk var resultatet av ett samarbete mellan Bildmuseet och M+ Museet för visuell kultur i Hongkong. I utställningens rikt illustrerade kataloger kurator Pi Li en konsthistorisk översikt över den kinesiska samtidskonstens utveckling. Här presenteras också en tidslinje där historiska och politiska händelser i Kina kan läsas mot viktiga händelser inom konstområdet. Till denna katalog bidrar också Uli Sigg, vars privata samling utgör förutsättningen för denna utställning, med en personlig reflektion kring det egna samlandets drivkrafter och mål. Katalogen inleds av ett gemensamt förord av kuratorerna Katarina Pierre, museichef Bildmuseet och Lars Nittve, museichef M+.

Språk: Svenska och engelska.
ISBN: 978-91-7601-063-19 (Svensk upplaga) (157 s)
ISBN: 978-91-7601-062-4 (Engelsk upplaga) (157 s)

KONSTVANDRING PÅ
UMEÅ UNIVERSITET

I april 2014 lanserades boken *Konstvandring på Umeå universitet. En guide till konsten på campus* som presenterar ett sextiotal av de ca 1 200 konstverk som tillförts Umeå universitets campus under snart 50 år. Konstguiden är rikt illustrerad med nytagna fotografier och konstverken beskrivs i förhållande till omgivande miljö och arkitektur. Verken presenteras i en ordningsföljd som möjliggör en sammanhängande promenad. Boken producerades av Bildmuseet, KIR, Institutionen för kultur- och medievetenskaper, Akademiska Hus och Statens konstråd i anslutning till att Umeå var Europas kulturhuvudstad 2014.

De flesta texterna i boken är skrivna av Brita Täljedal, intendent på Bildmuseet och konsthandläggare på Umeå universitet, och konstvetaren Ann-Catrine Eriksson, Institutionen för kultur- och medievetenskaper. Dessutom ingår texter av Lenita Berggren, bibliotekarie på Umeå universitetsbibliotek, och konstvetaren Ivar Tornéus. Avslutningsvis finns en essä av konstvetaren Katrin Sten, som beskriver utvecklingen av miljön på campus genom dess arkitektur. Huvudfotograf var Gouwei Yang, Statens konstråd. Konstguiden är också tillgänglig som webb-app för mobiltelefoner, via QR-koder på orienteringskartor på campus eller via adressen www.umu.se/konstguide

Språk: Svenska och engelska

ISBN: 978-91-7601-035-8 (Svensk upplaga) (119 s)

ISBN: 978-91-7601-046-4 (Engelsk upplaga) (119 s)

I A S P I S
I U M E Å

Iaspis (International Artist Studio Programme In Sweden) är Konstnärsnämndens internationella ateljéprogram för yrkesverksamma konstnärer. Sedan år 1999 erbjuder Umeå en ateljéplats i upp till tre månader per år för utländska konstnärer och utställningskuratorer. Syftet är att utveckla kontakter mellan konstnärer i Sverige och aktörer på den internationella arenan och på så sätt bidra till konstnärlig fördjupning och förbättrade arbetsvillkor. Iaspis Umeå är ett samverkansprojekt mellan Bildmuseet Umeå universitet, Konsthögskolan Umeå universitet, Umeå Kommun, Verkligheten, Vita kuben NorrlandsOperan och Museum Anna Nordlander.

Med anledning av kulturhuvudstadsåret fördubblade Konstnärsnämnden sina insatser för residensprogrammet i Umeå. Därmed kunde fyra konstnärer bjudas in till vistelser i Umeå under året: OHYA Rica (Japan), Mark Salvatus (Filippinerna), Akram al Halabi (Österrike/ Golanhöjderna) och Agnieszka Kozłowska (Polen). Alla iaspisstipendiater deltog i konstfestivalen *Survival Kit* och de gav också offentliga presentationer av sina projekt.

Mediabevakningen av Bildmuseet har varit fortsatt positiv och högre än någonsin under 2014, det europeiska kulturhuvudstadsåret i Umeå.

Svensk tryckt dagspress, fackpress och nyhetsbyråer har under året publicerat minst 478 artiklar där Bildmuseet omnämns, en ökning med 36 % från 2013. Läger man till artiklar som har publicerats i de svenska webbtidningar som bevakas blir summan 916 (källa: Retriever).

Nyhetsbyrån TT förmedlade nio artiklar om Bildmuseet i riks- och regionalpress över landet, vilket är en halvering jämfört med året innan. Trots det har minst 246 artiklar om Bildmuseet tryckts och fått spridning i övriga delar av landet, från Norrbottens-Kuriren i norr till Trelleborgs Allehanda i söder, 18% mer än förra året. Vi har nämnts i sammanlagt 16 artiklar i de två största dagstidningarna, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet.

Nästan hälften av de tryckta artiklarna har kunnat läsas i regionalpressen, vilket är en något större andel än året innan. De regionala tidningarna, särskilt Västerbottens-Kuriren, har tillsammans med Sveriges Radio burit ett stort ansvar för att bevaka kulturen under kulturhuvudstadsåret.

Störst spridning av årets utställningar fick *Right is Wrong* (66 svenska artiklar i tryck), *Katarina Pirak Sikku / Nammaláphán* (47 svenska artiklar i tryck) och *Leonor Fini / Pourquoi pas?* (36 svenska artiklar i tryck). De höga siffrorna förklarar av TT Spektra har valt att lyfta dessa utställningar i artiklar som spreds tidningar över hela landet.

Bevakningen i utländska medier har ökat under 2014. Ämnet för årets internationella artiklar är ofta det europeiska kulturhuvudstadsåret i Umeå och de utställningar som Bildmuseet visade i samband med invigningen av det. Nämnas kan också att kinesiska tidningar har rapporterat om *Right is Wrong*, att nyheten om Bildmuseets hederspris från juryn för *European Museum of the Year* har spridits i flera länder och att Campanas platsspecifika installation på Bildmuseet har fått större internationell än nationell uppmärksamhet. Fransk teve sände ett inslag från Bildmuseets utställning *Leonor Fini / Pourquoi pas?* i programmet *Télématin*.

Inslag i etermedia kan inte räknas via vår bevakningstjänst, men sökningar på de stora medieföretagens webbplatser visar ett 20-tal omnämnanden i radio och lika många i teve. Flera av dessa inslag och recensioner gick i Kulturradion respektive Kulturnyheterna SVT och sändes därmed i hela landet.

Slutligen, nära 80% av Bildmuseets medieflöde sker i sociala medier. Besökare från när och fjärran har rapporterat om Bildmuseets utställningar i tusentals inlägg i bloggar, twitter, instagram och facebook.

ÖPPETTIDER / BESÖKSSTATISTIK

ÖPPETTIDER

Tisdag	11-20
Onsdag-Söndag	11-18
Måndag	Stängt

BESÖKS- STATISTIK

Januari	7.135
Februari	12.695
Mars	13.112
April	8.926
Maj	10.473
Juni	8.302
Juli	6.535
Augusti	7.201
Sepember	7.642
Oktober	9.249
November	9.687
December	5.469

Totalt 106.426 besökare år 2014

EKONOMI

Bildmuseets intäkter uppgick 2014 till 30,5 Mkr. Umeå universitet bidrog med 10,6 Mkr varav 1,9 Mkr i ett särskilt åtagande från Utbildningsdepartementet. Ur en hyresrabatt från Balticgruppen Design AB satsade universitetet ytterligare 6,4 Mkr på uppbyggnaden av Bildmuseets verksamhet, och därutöver 1,2 Mkr ur Balticgruppens tidigare donation (2007) till Umeå universitet. Från Kulturdepartementet har Bildmuseet ett årligt stöd på 0,7 Mkr. Externa bidrag - från Umeå Kommun 5,0 Mkr, Umeå Kommun (projektbidrag) 2,7 Mkr, Kulturkontakt Nord (projektbidrag) 0,2 Mkr, Pro Suezia Foundation (projektbidrag) 0,2 Mkr. Mindre bidrag erhöles även från Dutch Culture Center for International Cooperation och EU. Periodiserade externa medel (bidrag från föregående år som använts under 2014) bidrog till intäkterna med 1,2 Mkr. Intäkter från försäljning uppgick till 2,2 Mkr, varav 1,5 Mkr är försäljning i shopen, visningar och uthyrning av Flexhallen. 0,7 Mkr är vidarefakturerade kostnader, d v s ersättning från samarbetspartners för kostnader som Bildmuseet stått för i gemensamma projekt.

Kostnaderna under 2014 uppgick totalt till 33,5 Mkr varav personalkostnader samt arvoden till konstnärer och föreläsare 12,0 Mkr, lokalkostnader 7,7 Mkr, avskrivningar 0,7 Mkr, universitets- och fakultetsgemensamma kostnader 0,7 Mkr och driftskostnader 12,4 Mkr.

Årsbokslutet uppvisade därmed ett resultat för 2014 på -3,0 Mkr. Kvarvarande medel, efter årets underskott och efter avdrag för framtida avskrivningskostnader, uppgår till 0,2 Mkr.

STYRELSE

Dan Brändström, Stockholm, ordförande
Anders Berglund, studeranderepresentant Umeå studentkår
Anna Croon Fors, samhällsvetenskaplig fakultet
Marcus Lagebrant, studeranderepresentant Umeå studentkår
Leonela Lilja, studeranderepresentant Umeå studentkår
Erik Lundgren, medicinsk fakultet
Anders Lundin, teknisk-naturvetenskaplig fakultet
Maria Löfgren, lärarhögskolan
Marie-Louise Rönnmark, representant från Umeå kommun
Sara Sandström, Galleri Andersson/Sandström
Eva Skåreus, humanistisk fakultet
Ina Wede, studeranderepresentant Umeå studentkår

PERSONAL /

PERSONAL

Bildmuseets personal består vid årets slut av

Katarina Pierre, museichef
Cecilia Andersson, museiintendent
Mattias Andersson, museiassistent/museivärd
Olle Ebgren-Ljungblad, museitekniker (projekтанställd)
Jonas Holmberg, museivärd (tjänstledig)
Sofia Johansson, museiintendent (tjänstledig)
Karin Jonsson, museipedagog
Lisa Lundström, museiintendent pedagogik
Denise Mångsén, museipedagog
Emma Mårtensson, museivärd (vikarie)
Karin Nordbrandt, museivärd (vikarie)
Magnus Olofsson, museitekniker (tjänstledig)
Pierre Persson, museivärd
Maja Sandow, administratör
Brita Täljedal, museiintendent
Helena Vejbrink, kommunikatör
Martina Wolgast, museivärd
Polly Yassin, museivärd

Under året har även visstidsanställda/timarvoderade museipedagoger, museivårdar och tekniker arbetat vid Bildmuseet.

UTSTÄLLNINGAR

Stéphane Couturier / Smältpunkt

t.o.m - 2014/01/05

Sedan början av 1990-talet har Stéphane Couturier fotograferat byggnader i stora städer. Han ser staden som ett instabilt och dynamiskt arkitektoniskt landskap, en levande organism intrasslad i oändliga rotsystem som ständigt tycks undfly människans vilja att kontrollera och planera.

Utställningen på Bildmuseet presenterade verk ur Couturiers senaste serie *Smältpunkt* som är resultatet av hans fotografiska studier i Chandigarh, Brasília, Barcelona och Havanna. Genom en noggrann procedur har två negativ smälts samman till en bild. Resultatet ger illusionen av helt nya och fantastiska arkitektoniska kroppar och volymer.

Stéphane Couturier (f. 1957) är bosatt och verksam i Paris. Hans verk har bland annat visats på International Center of Photography i New York, Centre Georges Pompidou i Paris, Tinglado 2 i Tarragona, Spanien och Ursula Blickle Foundation i Kraichtal, Tyskland.

Utställningen producerades av Bildmuseet.

/

Thilo Frank

2014/01/19 - 2014/03/16

Thilo Franks spegelinstallation *The Phoenix is closer than it appears* fyllde en sal i Bildmuseet. Med sitt stora format var verket ett påtagligt objekt men samtidigt upplevdes det som närmast osynligt, som en reflektion av sin omgivning. Utställningsrummet blev på samma gång en fysisk plats och en spegling.

Även installationens insida utmanade våra sinnen; ett gränslöst rum av oändliga speglingar och en ensam gunga i kubens mitt. När man gungade fick desorienteringen full effekt. Väggar, tak och golv försvann i en rumslik centrifugal rörelse och kroppen tycktes försvinna ut i en oändlig rymd. Thilo Frank gjorde också ett platsspecifikt verk för Bildmuseets stora fönsterparti på receptionsplan.

Thilo Frank är född 1978 i Waiblingen, Tyskland, och numera bosatt och verksam i Berlin. Det här var hans första utställning i Sverige.

Utställningen producerades av Bildmuseet.

UTSTÄLLNINGAR / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

Andreas Johansson / Place Position

2014/01/19 - 2014/02/16

Andreas Johansson skapade ett nytt verk för Bildmuseet, ett popup-landskap i storformat av isärklippta fotografier sammanfogade till en ny helhet. Det illusoriska tredimensionella landskapet återgav ett förfallet, övergivet område. En fiktiv plats som relaterade till tidigare verkliga händelser och verksamheter men som var helt konstruerad - en oåtkomlig, hemlighetsfull miljö mellan verklighet och dröm. Andreas Johansson har tidigare presenterat sina landskap i form av popup-böcker, där motiven vecklas ut när pärmarna öppnas.

Andreas Johansson är född 1977, bosatt och verksam i Malmö. Efter studier på Konsthögskolan i Malmö har han deltagit i utställningar bland annat i Stockholm, Malmö, Köpenhamn, Arles och Hannover.

Utställningen producerades av Bildmuseet.

/

Leonor Fini / Pourquoi pas?

2014/01/31 - 2014/05/11

Bildmuseet presenterade den italiensk-franska konstnären Leonor Finis (1907-1996) mångsidiga konstnärskap för första gången i Norden. Fini var en uppmärksam personlighet i europeiskt kulturliv under mitten av 1900-talet. Hennes konst utmanade normer och ifrågasatte gränser - mellan kvinnligt och manligt, myt och verklighet, medvetenhet och det omedvetna. Hon gick demonstrativt sin egen väg och hennes arbete utmärks av ett radikalt, konsekvent och individuellt förhållningssätt. Hon rörde sig i surrealistkretsar, deltog i surrealisternas utställningar samtidigt som hon markerade avstånd från gruppens ledare André Breton och hans dominerande inställning.

Utställningen omfattade ett hundratal arbeten från 1930-, 40- och 50-talen: måleri, teckningar, objekt, bokillustrationer, iscensatta porträttfotografier och kostymskisser för teater, balett och opera. Verken lånades in från privata samlare och museer i Europa och USA.

Utställningen producerades av Bildmuseet med stöd av Umeå2014

Katarina Pirak Sikku / Nammaláhpán

2014/01/31 - 2014/04/20

Kan sorg ärvas? frågade sig Katarina Pirak Sikku när hon började studera rasbiologiska institutets undersökningar av samer från 1900-talets första hälft. Hon granskade arkivmaterial och intervjuade människor som blev utsatta för fotografering, mätning och införda i rasbiologiska institutets listor. Hon intervjuade också deras släktingar för att ta reda på hur händelserna satt spår som märks än idag. På Bildmuseet presenterade hon sin konstnärliga gestaltning av materialet i form av teckningar, fotografier, installationer och texter. Utställningen nominerades till Dagens Nyheters kulturpris.

Katarina Pirak Sikku (f. 1965) är utbildad vid konsthögskolan i Umeå och numera bosatt i Jokkmokk. Hennes verk har bland annat visats på Korundi, Rovaniemi 2012; Grafikens hus, Mariefred, 2012; Museo de Arte Moderno de Medellín, Colombia, 2011; och Árran lulesamisk senter, Drag, Norge, 2011.

Utställningen producerades av Bildmuseet med stöd av Umeå2014 och Kulturkontakt Nord.

/

Marja Helander / Tystnad

2014/02/23 - 2014/04/27

I Marja Helanders suggestiva fotografier och videor spelas huvudrollen av det nordliga landskapet och dess speciella levnadsförhållanden. I hennes separatutställning på Bildmuseet mötte vi snölandskap, bergklädda horisontlinjer och karga vidder. Ljusets olika nyanser, mörkrets djup och ensamma fabriksbyggnader förmedlade förtrollande stillhet men också oro. Vad ska hända med de förorenade industrilandskapen? Hur passar människan in i denna miljö?

Marja Helander (f. 1965) bor och arbetar i Helsingfors, Finland. Hennes arbeten kretsar ofta kring den egna identiteten i gränslandet mellan finsk och samisk kultur och i mötet mellan samtida och traditionell kultur. Hennes bilder har bland annat visats på National Gallery of Canada, Ottawa, 2013; Northern Photographic Center, Uleåborg, 2012 och Photographic Gallery Hippolyte, Helsingfors, 2010.

Utställningen producerades av Bildmuseet med stöd av Umeå2014 och Kulturkontakt Nord.

UTSTÄLLNINGAR / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

Årets svenska bilderbok

2014/03/16 - 2014/05/04

Anna Höglunds *Om detta talar man endast med kaniner* utsågs till årets svenska bilderbok i 2013 års utgivning. I samband med att författaren tog emot utmärkelsen under Littfest 2014 presenterades originalbilderna till boken i en utställning på Bildmuseet. *Om detta talar man endast med kaniner* är en berättelse om utanförskap, känslighet och vuxenblivandets mörkare tankar. Med poetisk text och bilder som kombinerar måleri, fotografi och kollageteknik skildrar Anna Höglund en ung människas upplevelse av att vara annorlunda och inte riktigt höra hemma i sig själv.

Bakom utmärkelsen *Snöbollen - Årets svenska bilderbok* står Krumelur - Föreningen för unga ord i norr i samarbete med Umeå2014, Astrid Lindgrens stiftelse Solkatten, Kulturföreningen Pilgatan, Länsbiblioteken i Västerbotten och Västernorrland, Littfest och Bildmuseet.

Utställningen producerades av Bildmuseet.

/

Shahzia Sikander / Parallax

2014/03/30 - 2014/05/18

Shahzia Sikander utgår i sin konst från indisk-persiskt miniatyrmåleri men utmanar dess strikta regler. Hon experimenterar med skala och medier som video, animation och väggmålning. Tillsammans med målningar och teckningar ingick Sikanders senaste videoinstallation *Parallax* i utställningen på Bildmuseet. Den stora installationen av hundratals digitalt animerade teckningar handlade om handel och sjöfart i Hormuzsundet, och om dramatiska maktkamper mellan olika stormakter i området genom historien. Animationen ackompanjerades av musik skapad av tonsättaren Du Yun och röster av lokala poeter från Sharjah.

Shahzia Sikander (f. 1969) är utbildad vid National College of Arts i Lahore, Pakistan och Rhode Island School of Design. Hon har utvecklat ett nytt och kritiskt laddat förhållningssätt till miniatyrmåleriets genre samtidigt som hon använder kulturella och politiska gränser som en utgångspunkt för diskussion och intervention. *Shahzia Sikander / Parallax* var hennes första utställning i Skandinavien.

Utställningen producerades av Bildmuseet.

Per Enoksson / Skogen i mig

2014/03/30 - 2014/06/15

Människans relation till skogen var temat för Per Enokssons installation *Skogen i mig* som visades utanför Bildmuseet. Verket, en märkvärdig utväxt från museet i trä och textil, speglade en längtan efter ett enklare liv närmare naturen där de dagliga valen reducerats till de allra nödvändigaste. Utomhus kunde besökaren betrakta verkets yttre form och från Bildmuseets fönster kika in i dess inre.

Per Enoksson (f. 1965) är konstnär och bor och arbetar i Umeå. Några av hans senaste separatutställningar har ägt rum på Eskilstuna konstmuseum, Sverige, 2012; Vetlanda konstmuseum, Sverige, 2010; GAD, Oslo, Norge, 2009; Derek Eller Gallery, New York, USA, 2009.

Utställningen producerades av Bildmuseet med stöd av Umeå2014 och Kulturkontakt Nord.

/

Umeå Konsthögskola / Cultural Capital

2014/05/03 - 2014/05/18

Bildmuseet visar varje vår en utställning av avgångsklassen från Konsthögskolan vid Umeå universitet, så även detta år. Efter fem års utbildning visade studenterna sina verk i en gemensam utställning innan de gick ut i arbetslivet som färdiga konstnärer.

I årets utställning, *Cultural Capital*, presenterades verk av fjorton masterstudenter som arbetat med olika medier och uttryck: Lasse Brink, Mark Frygell, Jonas Gazell, Anna Johansson, Ingrid Klintskog, Wenche Crusell, Jens Lindqvist, Camilla Lundquist, Chris Magnusson, Ida Persson, Jaqueline Shabo, Madelaine Sillfors, Matti Sumari och Fabian Tholin. Studenterna gav själva flera visningar under utställningsperioden.

Utställningen var kuraterad av Victor Neuman, frilansande kurator baserad i Berlin och producerades av Bildmuseet i samarbete med Konsthögskolan, Umeå universitet

UTSTÄLLNINGAR / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

Samtida självporträtt

2014/05/08 - 2014/06/08

Självporträtt är ett sätt att undersöka sig själv genom att avbilda sitt yttre och inre. Under två år har Bildmuseet samarbetat med konsthögskolor i Estland, Finland, Irland och Lettland för att utarbeta konstpedagogiska metoder kring självporträtt. I en mindre utställning visade vi nu fotografi, skulptur, collage och bildspel från de workshoppar som hållits på fem platser i Europa. Med olika konstnärliga tekniker och metoder berättade deltagare i olika åldrar om sig själva.

Bildmuseet bjöd också in till en publik konferens där arbetet med självporträtt presenterades och sammanfattades. Konferensen arrangerades i samarbete med institutionen för estetiska ämnen, Umeå universitet och konstkonsulent-en vid Region Västerbotten.

Samtida självporträtt var finansierat av EU:s kulturprogram och utställningen producerades av Bildmuseet.

/

Liselotte Wajstedt / The Lost One

2014/05/25 - 2014/09/07

I Liselotte Wajstedts filminstallation *The Lost One* sökte hon sin mormors historia och fann paralleller och kopplingar till sitt eget liv. Installationen bestod av en film, en berättelse och en vit, smyckad kolt. Den berättade historien om en kvinna som vågade gå sina egna vägar och om hur det togs emot av hennes omvärld - en unik berättelse men också djupt allmänmänskliga upplevelser och tankar om livet.

Liselotte Wajstedt (f. 1973) är konstnär och filmmakare. Hon bor och arbetar i Kiruna. Hennes filmer rör sig ofta någonstans i gränslandet mellan dokumentär och experimentell konstfilm. Bland hennes filmer återfinns *Kiruna - Rymdvägen*, 2012; *A Soul of a City*, 2012; *I Am in Lavvu*, 2011; *Årvas*, musikvideo, 2009; *Faces*, 2008; *A Sami in the City*, 2007; *The Sami and Her Body*, 2007 och *A City Sami in the Woods*, 2007.

Utställningen producerades av Bildmuseet med stöd av Umeå2014 och Kulturkontakt Nord.

Carola Grahm / Vidderna ropa

2014/05/25 - 2014/09/07

Carola Grahns ljudinstallation utanför Bildmuseet markerade den samiska historiens närvaro i Umeå. Verket *Vidderna ropa* byggde på en föreställning om att när människor tystas eller tystnar jämrar sig den förtvivalade marken, då viskar den om historierna vi glömt, förträngt och förvägrats. Utsikten över Umeälven intill lät besökaren reflektera över relationen mellan landskap och historia.

Carola Grahm (f. 1982) kommer från Jokkmokk men bor och verkar i Stockholm. Hon arbetar bland annat med fotografi, ljud och text. Flera av hennes verk ställer frågor kring samisk och svensk identitet, och fokuserar på maktstrukturer i relation till genus och etnicitet. Hennes verk har bland annat visats på Centrum för Fotografi, Stockholm, 2013; Malmö Konsthall, Malmö, 2013 och Galleri Mejan, Stockholm, 2013. Samma år publicerade hon romanen *Lo & professorn*.

Utställningen producerades av Bildmuseet med stöd av Umeå2014 och Kulturkontakt Nord.

/

Right is Wrong / Fyra decennier av kinesisk konst ur M+ Sigg Collection

2014/06/08 - 2014/10/12

Utställningen *Right is Wrong* visade kinesisk konst från fyra decennier och presenterade samtidskonstens framväxt i Kina. Med start i 70-talet och konstnärsgrupper som *No Name group* och *The Star group*, via händelserna på Himmelska fridens torg 1989, följde den utvecklingen fram till dagens rika konstscen.

Utställningen fyllde Bildmuseets alla salar och omfattade närmare 80 konstverk: måleri, fotografi, skulptur, video, installation och performance. *Right is Wrong* presenterade centrala verk av betydande konstnärer och en nutida kinesisk konsthistoria. Verken som visades ingår i en av världens främsta samlingar av kinesisk samtidskonst; M+ Sigg Collection från M+ Museum for Visual Culture som öppnar i Hongkong 2017.

Utställningen producerades av Bildmuseet och M+.

Kuratorer: Lars Nittve, Pi Li och Katarina Pierre i samarbete med Uli Sigg.

UTSTÄLLNINGAR / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

FFB / Searching for Smooth Space

2014/09/07 - 2014/11/02

Det norska arkitektkollektivet *Felleskapsprosjektet å fortette byen* (FFB) arbetar med platsspecifika projekt runt om i världen. Efter omsorgsfulla efterforskningar gör de arkitektoniska ingripanden. Under sitt projekt för Bildmuseet, *Searching for Smooth Space*, tittade kollektivets medlemmar - Joar Nango, Eystein Talleraas och Håvard Arnhoff - närmare på Umeås offentliga platser och reflekterade över hur de används. Verket var del av en serie aktioner där FFB har problematiserat frågor om yttrandefrihet och maktförhållanden i det offentliga rummet.

Joar Nango (f. 1979) är konstnär och arkitekt verksam i Tromsø, Norge. Eystein Talleraas (f. 1980) och Håvard Arnhoff (f. 1979) är båda arkitekter och verksamma i Oslo, Norge.

Utställningen producerades av Bildmuseet med stöd av Umeå 2014 och Kulturkontakt Nord.

/

Geir Tore Holm / Fughetta

2014/10/12 - 2015/02/01

Under den mörka årstiden presenterade Geir Tore Holm ett ljusverk i Bildmuseets entréplan. Han är intresserad av hushållning och hållbar livsstil, och det nyskapade verket refererade till två förutsättningar som har haft stor betydelse för människans fortlevnad i norr - renkött och ljus. Det bestod av fem renkroppar gjutna i epoxy, sammanfogade i en barockinspirerad ljusarmatur. Djurkropparna refererade till barockens matstilleben och titeln *Fughetta* till en liten fuga, en komposition i stämmor som nådde sin höjdpunkt under samma tidsperiod.

Geir Tore Holm (f. 1966) bor och är verksam i Skiptvet, Norge. Han arbetar med socialt engagerad konst i ett brett spektrum av medier och är stipendiat i konstnärligt utvecklingsarbete vid Oslo Konsthögskola.

Utställningen producerades av Bildmuseet med stöd av Umeå2014 och Kulturkontakt Nord.

Rafael Lozano-Hemmer / A Draft of Shadows

2014/11/02 - 2015/04/26

Konstnären Rafael Lozano-Hemmer arbetar med robotstyrt ljus och ljud, radiovågor, rörelsesensorer, filmprojektioner, animeringar i realtid och platsspecifika ljud och röster. I utställningen *A Draft of Shadows* på Bildmuseet visades tre interaktiva verk som tillsammans upptog Bildmuseets två översta våningsplan. Med hjälp av besökarnas rörelser och hjärtslag fick verken ett eget liv bortom konstnärens kontroll. Ett hav av glödlampor blinkade i takt med besökarnas puls, en lekfull ljudinstallation som man påverkade med sina rörelser och skugga och en digital spegel där betraktaren fick se vit rök stiga ur sina ögonhålör.

Rafael Lozano-Hemmer (f. 1967, Mexico City) är bosatt i Montreal, Canada. Hans installationer har visats på flera av världens främsta konstinstitutioner och biennaler. *Rafael Lozano-Hemmer / A Draft of Shadows* var hans första separatutställning i Skandinavien. Tack till Barbro Osher Pro Suecia Foundation och Spanska ambassaden i Stockholm.

Utställningen producerades av Bildmuseet.

/

Anders Sunna / Area Infected

2014/11/02 - 2015/02/01

Till sitt måleri hämtar Anders Sunna motiv från historien och personliga erfarenheter. Ofta är ämnet en långdragen konflikt som utspelats mellan familjen, samebyn och länsstyrelsen. På Bildmuseet presenterade han *Area Infected*, en helt ny målning som skildrade händelser ur denna konflikt. Det handlade bland annat om tvångsflyttningar och om gerillarenskötsel som överlevnadsstrategi. Anders Sunna betonar bildens makt. Genom sina målningar kräver han visuellt utrymme att få berätta familjens historia. Han kombinerar olika material och tekniker och lägger stor vikt vid att bearbeta ytan för att ge den ett intressant uttryck.

Anders Sunna (f. 1985) kommer från Kieksiäisvaara och är verksam i Jokkmokk. Han är utbildad vid Konstfack och Umeå konstskola. Några av hans senaste utställningar har ägt rum på Svenska institutet i Paris (2014), SDG Galleriet, Karasjok, Norge (2013), Galleri Alva, Umeå, (2013).

Utställningen producerades av Bildmuseet med stöd av Umeå2014 och Kulturkontakt Nord.

UTSTÄLLNINGAR / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

Campanas / Woods

2014/11/02 - 2015/02/08

Den brasilianska designduon Fernando och Humberto Campana är kända för sina färgstarka, egensinniga och experimentella möbler influerade av traditionellt hantverk. För Bildmuseet skapade de *Woods*, en platsspecifik rumsinstallation av lin och takhalm. De flyttade in naturen och ville låta den ta tillbaka sin givna plats bland människorna. Det var Campanas första separatutställning i Sverige och den blev utgångspunkten för ett program av workshoppar och föreläsningar under utställningsperioden.

Fernando Campana (f. 1961) och Humberto Campana (f. 1953) är verksamma i São Paulo, Brasilien. De har bland annat arbetat med Victoria & Albert Museum i London, möbelmässan i Milano och Beijing Design Week. Deras möbler finns i samlingarna på Museum of Modern Art i New York och Centre Pompidou i Paris. De har också skapat kostymer för Ballet National i Marseille och scenografi på Guggenheim i New York.

Utställningen producerades av Bildmuseet

/

Uglycute / Hamnmagasinet

2014/11/22 - 2014/12/07

Under hösten hade vi ett pedagogiskt samarbete med Moderna Museet. I en serie workshoppar tillsammans ledda av Jonas Nobel från konstnärskollektivet *Uglycute* tog en grupp ungdomar fram idéer till nya möbler för aktiviteter i Hamnmagasinet, ungdomens hus i Umeå. Bland annat skapade de en scen med back-drop för ungdomshusets kafé, möbler för datorspel och matchande arbetsbord - möbler som speglade de många aktiviteter som ungdomarna ägnar sig åt: musik, poesi, nycirkus och kreativt skapande. Målet var att ta tillvara ungdomars idéer om vår tids konst och konstmuseet som plats, samt att dela kunskap om vad konst kan vara och hur konst blir till. Det konkreta resultatet presenterades under ett kvällsarrangemang av, med och riktat mot unga och i en mindre utställning i flexhallen och museishopen.

Utställningen producerades av Bildmuseet i samarbete med Hamnmagasinet och Moderna Museet, Stockholm.

JANUARI

SÖN 19/1 KL 14.00

Vernissage: Thilo Frank och Andreas Johansson / Place PositionUtställningarna *Thilo Frank* och *Andreas Johansson / Place Position* öppnades. Konstnärerna presenterade sina utställningar.

FEBRUARI

FRE 31/1 - SÖN 2/2

Invigningshelgen på Bildmuseet

Bildmuseet var öppet kl 11.00-21.00 fredag, lördag och söndag under helgen för invigningen av kulturhuvudstadsåret i Umeå. Vår bildverkstad för alla åldrar var öppen och bemannad av konstpedagoger under samma tider.

Visningar varje timme

Guidade visningar av Bildmuseets fyra utställningarna gavs varje timme från kl 12.00. De hölls på engelska när önskemål fanns.

SÖN 2/2 KL 15.00 - 18.00

Vernissage: Leonor Fini och Katarina Pirak SikkuTvå utställningar öppnades: *Leonor Fini / Pourquoi pas?* och *Katarina Pirak Sikku / Nammaláhpán*. Invigningstal av Umeå universitets rektor Lena Gustafsson, Frankrikes ambassadör Jean-Pierre Lacroix och museichef Katarina Pierre. Katarina Pirak Sikku gav en introduktion till sin utställning. Förfriskningar och snittar, Susanne Jonsson.

SÖN 2/2 KL 16.30 - 15.50

Frida Hyvönen på Bildmuseets scen

Vernissagesfestligheterna avslutades med att Frida Hyvönen spelade på Bildmuseets scen på söndagen kl 16.30. Därefter var det öppet för mingel och utställningsbesök hela kvällen fram till kl 21.00.

TIS 4/2 KL 18.30 - 20.00

Maja Hagerman / Katarina Pirak SikkuFörfattaren och vetenskapsjournalisten Maja Hagermans samtalande med konstnären Katarina Pirak Sikku i utställningen *Nammaláhpán*. Moderator, Katarina Pierre, museichef, Bildmuseet.

SÖN 9/2 KL 14.00 - 15.00

Surrealism och sensualism - Föreläsning av Elisabeth Mansén och Jonas EllerströmElisabeth Mansén är professor i idéhistoria vid Stockholms universitet. Hon har skrivit om kvinnorna inom surrealismen i flera sammanhang, bl a i antologin *Vidgade sinnen* (Nya Doxa 2003).

PROGRAMVERKSAMHET / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

Jonas Ellerström är författare, översättare och förläggare. Han har översatt texter av Leonor Fini för Bildmuseet. Hans förlag Ellerströms har utgett kvinnliga surrealisterna som Leonora Carrington, Meret Oppenheim och Greta Knutson.

TIS 16/2 KL 14.00 - 15.00

Kuratorvisning av Leonor Fini / Pourquoi pas?

Museiintendent Brita Täljedal gav en visning av utställningen *Leonor Fini / Pourquoi pas?*

SÖN 23/2 KL 14.00

Vernissage: Marja Helander / Tystnad

Utställningen *Marja Helander / Tystnad* öppnades. I Marja Helanders suggestiva fotografier och videor spelas huvudrollen av det nordliga landskapet och dess speciella levnadsförhållanden. Snölandskap, bergklädda horisontlinjer och karga vidder.

TIS 25/2 KL 11.00

Bokrea i Bildmuseets shop

Årets bokrea startade.

TIS 25/2 KL 14.00 - 18.00

Ola Larsmo om rasbiologins historia

Författaren och litteraturkritikern Ola Larsmo föreläste om rasbiologins historia i anslutning till utställningen *Katarina Pirak Sikku / Nammaláhpán*.

MARS

TIS 4/3 KL 18.30 - 20.00

Katarina Pirak Sikku visar sin utställning

Under samiska veckan i Umeå gav Katarina Pirak Sikku en visning av sin utställning *Nammaláhpán*.

SÖN 9/3 KL 14.00 - 15.00

Gästvisning av Andrea Kollnitz

Själviscensättningar. Konst- och modevetaren Andrea Kollnitz, Centrum för modevetenskap vid Stockholms universitet, gav en personlig visning av Bildmuseets Leonor Fini-utställning.

TIS 11/3 KL 18.30 - 20.00

Juliette Kennedy om matematik som konst

Teckningen är en uppsättning tankar: Om att läsa matematiska konstruktioner som konstverk. En föreläsning av Juliette Kennedy, universitetslektor vid institutionen för matematik, Helsingfors universitet och Helsinki Collegium for Advanced Studies.

TORS 13/3 KL 16.00 - 22.00

Ceci n'est pas une soirée de surréalisme

En kväll i surrealismens tecken med poesi, film, konst och fest.

I samarbete med Littfest - Umeås internationella litteraturfestival

KL 16.00 - 17.30

Film: IMAGO: Meret Oppenheim

Pamela Robertson-Pearce inledde med en kort introduktion av sin och Anselm Spoerris poetiska dokumentär om den schweiziska multikonstnären Meret Oppenheim.

KL 18.00 - 19.00

Gäst- och kuratorsvisning av Leonor Fini / Pourquoi pas?

Professor Daniel Kallós och intendent Brita Täljedal visade utställningen *Leonor Fini / Pourquoi pas?*

KL 19.30 - 21.00

Det sköna och det obscena

Samtal mellan författaren Aase Berg och professor Birgitta Holm om Rut Hillarp och den litterära surrealismen i Sverige och i världen. Samtalsledare: Anna Rådström

KL 21.00 - 22.00

Poesibar i surrealismens tecken

Läsningar av den isländske poeten, författaren och musikern Sjón, poeten och redaktören Helena Fagertun, den Augustprismominerade poeten Athena Farrokhzad, poeten, författaren och kritikern Aase Berg, den guyanesiske poeten Grace Nichols samt den japanske poeten Joh Tachibana.

SÖN 16/3 KL 14.00

Vernissage: Årets svenska bilderbok

Anna Höglunds *Om detta talar man endast med kaniner* presenterades i en utställning på Bildmuseet med anledning av att boken tilldelats utmärkelsen *Snöbollen - Årets svenska bilderbok* under Littfest - Umeås internationella litteraturfestival. Anna Höglund medverkade och berättade om sin bok.

TIS 18/ 3 KL 18.30 - 22.00

Patrik Lantto om samernas rätt till land och vatten

Professor Patrik Lantto föreläste i anslutning till utställningen *Katarina Pirak Sikku / Nammaláhpán*

SÖN 23/3 KL 14.00

Kuratorsvisning av Leonor Fini / Pourquoi pas?

Brita Täljedal, museiintendent vid Bildmuseet och en av kuratorerna för *Leonor Fini / Pourquoi pas?* gav en visning av utställningen.

PROGRAMVERKSAMHET / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

APRIL

TIS 25/3 KL 18.30

Film / *Gifted Beauties* (54 min)

Kvinnor, män, konst och sex i *Gifted Beauties* (54 min), Anne Kjersti Bjørns prisbelönta animerade dokumentär om surrealismens kvinnor: Leonora Carrington, Leonor Fini, Frida Kahlo, Lee Miller, Meret Oppenheim, Remedios Varo samt den norska konstnären Vilde von Krogh.

SÖN 30/3 KL 14.00

Vernissage: Per Enoksson och Shahzia Sikander

Utställningarna *Per Enoksson / Skogen i mig* och *Shahzia Sikander / Parallax* öppnades.

TIS 8/4 - TORS 10/4

Museernas vårmöte

I år var Bildmuseet och Västerbottens museum värdar för museernas årliga Vårmöte. Kulturarvssektorns professioner möttes i Umeå för föreläsningar och diskussioner om aktuella branschfrågor under rubriken: *Tell me more - nya berättelser, nya vägar*. Vad är det som förmedlas vid våra kulturinstitutioner? Av och för vem, och på vilka sätt? Under Vårmötet fick deltagarna ta del av internationellt arbete, metoder för det praktiska arbetet och diskutera hur branschen ser på sina egna roller. Arrangörer var Riksantikvarieämbetet och Riksförbundet Sveriges museer i samarbete med Bildmuseet och Västerbottens museum.

SÖN 13/4 KL 14.00

Gästvisning av Ann-Sofi Noring, Moderna Museet

Ann-Sofi Noring, vice museichef vid Moderna Museet, gav en visning av Bildmuseets Leonor Fini-utställning.

SÖN 27/4 KL 14.00

Gästvisning: Whitney Chadwick och Richard Overstreet

Whitney Chadwick, San Francisco, konsthistoriker och författare till boken *Women Artists and the Surrealist Movement* och Richard Overstreet, föreståndare för Leonor Finis arkiv i Paris gav en visning av utställningen *Leonor Fini / Pourquoi pas?*

MAJ

LÖR 3/5 KL 14.00

Vernissage: Konsthögskolan / Cultural Capital

Årets examensutställning av Konsthögskolans mastersklass öppnades. Verk av fjorton konstnärer.

SÖN 4/5 KL 14.00

Gästvisning av Anna Croon Fors

Leonor Fini möter Donna Haraway - en feministisk och surrealistisk sammanflätning. Anna Croon Fors, docent i informatik, föreståndare för Centrum för genusstudier, Umeå universitet, gav en visning av Bildmuseets Leonor Fini-utställning. I samarbete med Centrum för genusstudier, Umeå universitet.

SÖN 5/5 KL 14.00 - 15.00

Visning av *Farewell, my lovely*

Joakim Borda, kurator, gav en visning av Konsthögskolans masterutställning *Farewell, my lovely*.

TIS 6/5 KL 18.30 - 20.00

Studenter från Konsthögskolan visar sin utställning

Konsthögskolans mastersutställning visades av några av konstnärerna.

TORS 8/5 KL 16.00 - 17.00

Vernissage: *Samtida självporträtt*

Utställningen *Samtida självporträtt* öppnades. Självporträtt är ett sätt att undersöka sig själv genom att avbilda sitt yttre och inre. Under två år har Bildmuseet samarbetat med konsthögskolor i Estland, Finland, Irland och Lettland för att utarbeta konstpedagogiska metoder kring självporträtt. I en mindre utställning visades fotografi, skulptur, collage och bildspel från de workshoppar som hållits på fem platser i Europa. Med olika konstnärliga tekniker och metoder hade deltagare i olika åldrar berättat om sig själva.

FRE 9/5 KL 9.00 - 20.00

Seminariedag om självporträtt och konstpedagogik

En heldag med föreläsningar och workshoppar om självporträtt och konstpedagogiska metoder. Bildmuseet vände sig särskilt till konstnärer och pedagoger samt konst- och lärarstudenter, men seminariedagen var öppen för alla intresserade. I samarbete med Åbo konstakademi, Finland; The Estonian Academy of Arts, Estland; International Summer School of Photography, Lettland; och National College of Art and Design, Irland.

LÖR 10/5 KL 12.00 - 15.00

Öppen fotoateljé

Kom som du är - gör ett självporträtt! En öppen fotoateljé leddes av fotograf Vesa Aaltonen. Evenemanget var en del av finalen på det tvååriga internationella självporträttsprojektet *Samtida självporträtt*.

SÖN 11/5 KL 14.00

Studenter från Konsthögskolan visar sin utställning

Konsthögskolans mastersutställning visades av några av de medverkande konstnärerna.

PROGRAMVERKSAMHET / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

TIS 13/5 KL 18.30

Studenter från Konsthögskolan visar sin utställning

Konsthögskolans mastersutställning visades av några av de medverkande konstnärerna.

TIS 24/5 KL 12.00 - 15.00

Familjefest med självporträtt

Bildverkstaden flyttade utomhus och barn och vuxna bjöds in att skapa självporträtt på många sätt! Måla, teckna och skapa i lera! Blås jättesåpbubblor! Fika- och popcornförsäljning - alla pengar gick till Världens barn. Dessutom cirkusskola och humor med Varietémaskinen, jonglören Felix och stylvartisten Chris. Uppträdanden med barnkören *Tonfiskarna* och gymnastikföreningen *Gemini*.

Familjefesten var en del av *Barn sätter spår*, ett konstpedagogiskt samarbete mellan Bildmuseet och Idéan samt Kulturcentrum för barn och unga, Umeå kommun.

Barn sätter spår ingick i sin tur i det tvååriga EU-projektet *Samtida självporträtt* (Contemporary Self Portraits) där Bildmuseet samarbetade med konsthögskolor i Finland, Estland, Lettland och Irland med syfte att utveckla konstpedagogiska metoder för olika målgrupper.

SÖN 25/5 KL 14.00

Vernissage: Liselotte Wajstedt och Carola Grahn

Utställningarna *Liselotte Wajstedt / The Lost One* och *Carola Grahn / Vid derna ropa* öppnades.

JUNI - JULI

SÖN 8/6 KL 14.00

Vernissage: *Right is Wrong / Fyra decennier av kinesisk konst ur M+ Sigg Collection*

Utställningen *Right is Wrong* öppnades. Medverkande: Lars Nittve, museichef, M+ och Pi Li, intendent vid M+ Museum for Visual Culture, konstnären Hu Xiaoyuan och Katarina Pierre, museichef, Bildmuseet.

AUGUSTI

SÖN 31/8 KL 14.00

Museiintendent Lisa Lundström visar *Right is Wrong*

Museiintendent Lisa Lundström visar utställningen *Right is Wrong / Fyra decennier av kinesisk konst ur M+ Sigg Collection*.

SEPTEMBER

SÖN 7/9 KL 14.00

Vernissage: FFB / *Searching for Smooth Space*

En utställning av arkitektkollektivet Fellesskapsprojektet å Fortette Byen (Det kollektiva projektet för förtätning av staden) öppnades. Arkitekterna Joar Nango, Håvard Arnhoff och Eystein Talleraas gav en presentation.

LÖR 13/9 KL 9.30

Konstnärssamtal och föreläsningar***Right is Wrong / Samtal om konstens villkor i Kina***

Zhang Peili, Cao Fei och Liu Heung Shing, tre kinesiska konstnärer från olika generationer och bakgrund presenterade sitt arbete och reflekterade över konstens villkor i Kina i förhållande till landets politiska situation. Lars Nittve, museichef vid M+ i Hongkong samtalade med konstsammlaren Uli Sigg, mannen bakom världens främsta samling av samtida kinesisk konst. Därefter följde ett gemensamt panelsamtal lett av Pi Li, chefsintendent vid M+ och Katarina Pierre museichef vid Bildmuseet.

LÖR 13/9 KL 11.00

Pilgatans kulturmarknad

Ett samarbete mellan Bokcafé Pilgatan, Kreativ Kollektiv, Verkligheten, ABF och Bildmuseet.

SÖN 13/9 KL 12.00

Gör en egen stämpel

Besökare gjorde egna stämplat på Sliperiet, FabLab, och tryckte sedan på papper i Bildverkstaden. I samarbete med FabLab på Sliperiet

TIS 16/9 KL 18.30

Film / *Ai Weiwei: Never Sorry*

Alison Klaymans dokumentär från 2012 om konstnären Ai Weiwei, (91 min).

FRE 19/9 KL 14.00

Konstnärspresentationer / *Survival Kit*

Konstnärspresentationer av Svetlana Heger-Davis, Akram Al Halabi, Lisa Busby och Matti Sumari som medverkade i festivalen *Survival Kit*. I samarbete med Verkligheten, Konsthögskolan Umeå universitet, Vita Kuben, Galleri Maskinen, Trailer Gallery, Folkets Bio, Bokcafé Pilgatan och Studieförbundet.

TIS 21/9 KL 11.00 - 17.00

Konstnärspresentationer / *Survival Kit*

Konstnärspresentationer av Gunilla Bandolin, Ignacio García Sánchez, Emma-Lina Ericson, My Villages, Erik Sjödin, John Söderberg, Kaspars Lielgalvis, Erik Mikael Gundrunsson, Mark Salvatus, Ulla Thøgersen medverkade i festivalen *Survival Kit*. I samarbete med Verkligheten, Konsthögskolan Umeå universitet, Vita Kuben, Galleri Maskinen, Trailer Gallery, Folkets Bio, Bokcafé Pilgatan och Studieförbundet.

PROGRAMVERKSAMHET / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

TIS 23/9 KL 18.30

Samtal om HBTQ-aktivism

Hbtq-personer, feminister, res er! Kom och smaka friheten med oss!

Medverkade: Annika Karlsson Rixon, Irina Sandomirskaja, Fredrik Elg och Camilla Pahlsson. Hur överlistas ett antidemokratiskt system, när vissa berättelser inte ges ett lagligt utrymme? Med avstamp i St Petersburgs queermiljö med fokus på lesbiska och bisexuella kvinnor, diskuterades konstaktivism, yttrandefrihet och flyktingpolitik. Hur förvaltas och förnyas den queerfeministiska samtidskonsten? Hur ser exilens möjligheter och omöjligheter ut för dem som lämnat landet, och för dem som fortfarande är kvar? Vill Umeå bli fristad för konstnärer i exil?

SÖN 28/9 KL 14.00

Gästvisning / Stig Walter Karlsson

Kinakännaren Stig Walter Karlsson presenterade verk i utställningen *Right is Wrong / Fyra decennier av kinesisk konst ur M+ Sigg Collection* och gav några personliga reflektioner.

TIS 30/9 KL 18.30

Boklansering: *Leonor Fini / Pourquoi pas*

Boken *Leonor Fini / Pourquoi pas?* lanserades i Umeå. Under lanseringskvällen gav de tre kuratorerna Brita Täljedal, Cecilia Andersson och Anna Rådström en presentation av boken. Den hade tidigare i september presenterats på Bokmässan i Göteborg .

OKTOBER

TORS 2/10 KL 9.30 - 22.00 - FRE 3/10 KL 9.00 - 16.30

Samtidskonstdagarna 2014 - *Fluid Encounters between Art and Science*

Samtidskonstdagarna handlade år 2014 om gränsöverskridande samarbeten mellan konst och vetenskap. Den nationella konferensen samlade ett hundratal verksamma inom samtidskonsten i Sverige och arrangerades av Riksutställningar i samarbete med Bildmuseet, Umeå universitet.

Huvudtalare var: Ariane Koek (Collide@CERN Artists' Residency Programme, Geneva), Gedeminas Urbonas (MIT Program in Art, Culture and Technology, Boston) och Ele Carpenter (Goldsmiths, University of London).

SÖN 5/10 KL 14.00

Museichef Katarina Pierre visar *Right is Wrong*

Museichef Katarina Pierre visade utställningen *Right is Wrong / Fyra decennier av kinesisk konst ur M+ Sigg Collection*.

SÖN 7/10 KL 18.30

Om ny arkitektur i Kina

Shanshui City, a design concept of MAD architects. Ma Yansong, MAD architects, Beijing, föreläste om ny arkitektur i Kina. I samarbete med Arkitekthögskolan, Umeå universitet.

TORS 9/10 KL 14.00 - 21.00

Survival Kit: Vad behöver göras?

Ödesfrågor vilar tungt på våra axlar - läget är skarpt och det krävs handling! Evenemanget var en del av *Survival Kit* och ägde rum i flexhallen i Bildmuseets bottenplan mellan kl 14.00 - 21.00.

Bland de medverkande fanns Regine Debatty, som skriver för we-make-money-not-art.com, Vandana Shiva och Derrick Jensen, Lisa Gålmark, historiker och författare, Pavlos Georgiadis, grekisk bonde och forskare samt Niclas Kaiser, universitetslektor i psykolog, Umeå universitet.

SÖN 12/10 KL 14.00 - 21.00

Vernissage: Geir Tore Holm / Fughetta

Geir Tore Holms ljusverk *Fughetta* invigdes och konstnären gav en presentation av sitt verk. Kl 14.30 berättade den samiska kulturarbetaren Laila Spik om renen som nyttodjur.

SÖN 14/10 KL 18.30 - 20.00

Levda läsningar. Tre audiovisuella gestaltningar av Sara Lidmans arkiv

Litteraturvetaren Annelie Bränström-Öhman, konstnären Maria Sundström och Jon Svensson, teknisk producent samtalade om metoder och gestaltungsformer för ett konstnärligt utforskande av ett författararkiv med utgångspunkt i den aktuella utställningen *Levda läsningar* och boken *Stilens munterhet*. Sara Lidmans författardagböcker från Missenträsk 1975-1985.

LÖR 18/10 KL 15.00 - 16.00

Survival Kit: Atsuko Otsuka / Fukushima

Konstnären Atsuka Otsuka föreläste och visade sina fotografier från "no-go zone" i Fukushima.

SÖN 19/10 KL 13.00 - 16.30

Survival Kit: Världigt eller ovärldigt

Filmvisning av filmen *Ovärldigt*. Det följs av en paneldebatt om Norrland och om samhällen och levnadsmiljöer som försvunnit och försvinner, om platsens betydelse för identitet.

SÖN 19/10 KL 19.00 - 20.00

Survival Kit: Väårt & David Värynen

Väårt framförde sånger från sitt senaste album, "Det kommer ett skalv". Medverkar gjorde även poeten David Värynen.

PROGRAMVERKSAMHET / FULLSTÄNDIGT PROGRAM

NOVEMBER

SÖN 2/11 KL 14.00 - 18.00

Vernissage: Tre utställningar öppnas

Utställningarna *Rafael Lozano-Hemmer / A Draft of Shadows*, *Anders Sunna / Area Infected* och *Campanas / Woods* öppnades.

SÖN 2/11 KL 15.00 - 16.00

Om Estudio Campana

Föreläsning av Humberto Campana från den brasilianska designduon Campanas i Bildmuseets flexhall.

SÖN 9/11 KL 12.00 - 17.00

Workshop med Jonas Nobel / Uglycute

Workshop med Jonas Nobel / *Uglycute* i bildverkstaden. Konstnären och pedagogerna talade om saker som inte fungerar hemma eller på arbetsplatsen och fixade dom.

SÖN 12/11 KL 8.00 - 16.30

Exploateringar i Sápmi med speciellt fokus på gruvnäringen

Under kulturhuvudstadsåret visade Bildmuseet separatutställningar av åtta skandinaviska samtidskonstnärer med samisk bakgrund. I samband med utställningsserien samarbetade vi med Vaartoe/CeSam vid Umeå universitet och Svenska Samernas Riksförbund (SSR) om en dag med öppna föreläsningar om exploateringar i Sápmi, med speciellt fokus på gruvnäringen.

TORS 13/11 KL 16.00 - 19.00

En glimt av Konstnärligt campus

Öppet hus på Konstnärligt campus torsdagen den 13 november. På Bildmuseet visades utställningarna: *Campanas / Woods*, *Rafael Lozano-Hemmer / A Draft of Shadows*, *Anders Sunna / Area Infected*, *Geir Tore Holm / Fughetta*. Bildmuseet erbjöd guidade turer.

TORS 16/11 KL 14.00 - 15.00

Kuratorvisning av Rafael Lozano-Hemmer / A Draft of Shadows

Museiintendent Cecilia Andersson gav en visning av utställningen *Rafael Lozano-Hemmer / A Draft of Shadows*.

TORS 22/11 KL 18.00 - 22.00

Invigning: Uglycute / Hamnmagasinet

Bildmuseet öppnade utställningen *Uglycute / Hamnmagasinet*. På plats fanns ungdomar från Hamnmagasinet och Jonas Nobel från *Uglycute* som tillsammans tagit fram idéerna till de nya möblerna i utställningen. Dessutom livemusik på scenen, bl a Gustav Wilhelmsson, dans med Jamojamo Young, nycirkus och prova-på med Vi Unga Gycklare. Ume Gaming Dojo - Umeå fightingspelsförening testade det nya tv-spelsbordet. Shop-in-shop med försäljning av batikfärgade t-shirts, tygväskor och sjalar gjorda inom projektet.

SÖN 30/11 KL 14.00 - 14.20 och KL 15.00 - 15.20

Dansperformance: *Movement's Corner*

"Speakers' Corner" känner vi som en plats där det för vem som helst är tillåtet att hålla offentliga tal. Här uttryckte sig åtta konstnärer tillsammans i rörelse och musik istället i ett *Movement's Corner*. Musik/komposition: Sten Sandell. Koreografi/dans: Amanda Norlander, Måns Erlandsson, Ingrid Olterman och Mikael Strid. Ljus- och ljudteknik: Lars Liljegen. Scenograf: Lars Arvidsson. Arkitekt: Vidar Sörman. I samarbete med NorrlandsOperan.

DECEMBER

MÅN 1/12 KL 10.00 - 18.00 och TIS 2/12 KL 10.00 - 16.00

Det forskar vi om på Konstnärligt campus

Forskningsdagarna vid Konstnärligt campus var öppna för alla intresserade och var ett samarbete mellan Konsthögskolan, Designhögskolan, Arkitektshögskolan, HUMlab X och Bildmuseet.

SÖN 7/12 KL 10.00 - 18.00 och TIS 2/12 KL 10.00 - 16.00

Bli industridesigner för en dag

Prova olika modellmaterial och bygg en egen prototyp. Studenter från Designhögskolan handledde i modellbygge i vår bildverkstad. Ett program i samband med utställningen *Campanas / Woods*.

SÖN 13/12 KL 11.00 - 15.00

Pilgatans julmarknad

Julmarknad i Bildmuseets shop och uppför hela Pilgatan fram till galleri Verkligheten. Pilgatans julmarknad är ett samarbete mellan många parter: Bokcafé Pilgatan, Kulturföreningen Pilgatan, Bildmuseet, Verkligheten, Kreativ Kollektiv, ABF, Littfest samt alla övriga utställare.

TORSDAG 6 FEBRUARI 2014 ● SVERIGES STÖRSTA MORGONTIDNING ● GRUNDAD 1864

London firar Skandinavien med kanelbullar och vodka

Långa köer när briter fascinerats av nordisk kultur. Sidan 4

Premiär. Hög stjärnfaktor, nostalgi och många svenskar på Berlins filmfestival Sidan 5

Helsidan. Jätten Amazon ses som bokbranschens räddare - och förgörare Sidan 11

Den italienska konstnären Leonor Finis gränsöverskridande konst på Bildmuseet i Umeå sätter myror i huvudet på DN:s Birgitta Rubin. Här ett självporträtt i röd turban. Sidorna 8-9

Porträtt av en fräck narcissist

Konst

Utställningar. Historisk surrealism och nutida samisk konst i Umeå

1. Leonor Finis målning "Hermès", 1932.
2. "L' Alcôve" bär kvinnan Leonor Finis egna drag.
3. Ur Katarina Pirak Sikkus utställning.
4. Katarina Pirak Sikkus "Faster Anna", med tennbroderier.
5. Leonor Finis "Anatomins ängel", 1949.

Foto: Rowland Weinstein, Weinstein Gallery, San Francisco

Uppgörelser med könsroller och

Bildmuseet i Umeå öppnar kulturhuvudstadsåret med Leonor Finis gränsöverskridande konst och Katarina Pirak Sikkus projekt om rasbiologins övergrepp på samerna. En helguten inledning, tycker Birgitta Rubin.

"Leonor Fini. Pourquoi pas?" "Katarina Pirak Sikkus. Nammalåhpån"

Bildmuseet, Umeå.
Visas tom 11/5 respektive 20/4

I helgen invigdes Kulturhuvudstadsåret i Umeå med en ljussprakande isshow på den frusna älven och utsikten från det höga Bildmuseet vid strandpromenaden är spektakulär även en vanlig vinterdag. Upp på museets femte plan väntar fler sagolika syner, men vända inåt en boudoirlik miljö.

Det är drömlika möten mellan väna, nakna ynglingar och kraftfulla kvinnor med lejonmanar, ibland förvandlade till sfinxer. Här finns skelettänglar, transvestiter i mytologisk skrud och stilleben med benknor. Dessutom en kaxig stol korsad med en korsett och djurmasker i ormskinn, siden och pärlor. De bärs i iscensatta porträttfotografier av den raffiga konstnären själv, italienskan Leonor Fini (1907–1996).

Hon var också nakenmodellen i flera av Henri Cartier-Bressons mest berömda fotografier.

Leonor Fini var verksam i Paris större delen av sitt liv och gränsöverskridande i både motiv, metod och livsföring. Fini rörde sig i surrealistkretsar på 1930-talet, och befriade från realism och konformism hämtade hon konstnärlig näring ur drömmar, fantasier och begär.

Men Leonor Fini vägrade lika konsekvent att ansluta sig till grupper som att gifta sig eller skaffa barn. Fram till sin död levde hon parallellt med flera, betydligt yngre män, någon gång även en kvinna, och minst två eller som mest 23 katter. Hon identifierade sig uppenbarligen med det oberoende kattdjuret.

Finis livsstil hade varit ointressant om inte hennes konst haft så självbiografiska drag. Kvinnorna liknar ofta henne själv, de androgyna männen hennes älskare och

huvudmotivet är erotiska relationer, där konservativa normer och den traditionella könsordningen ställs på ända. Det förvånar mig faktiskt att hennes genuslekar känns så pass aktuella i dag, efter närmare 100 år. "Varför inte?" är ett motto från ett av hennes tidigare populärare manus som nu översatts till katalogen.

Utställningen är Bildmuseets största konsthistoriska satsning i år. Leonor Fini var ett omtalat namn i Paris under 1900-talets mitt, men likt många andra kvinnor sorterades hon bort i historieskrivningen, särskilt påtagligt i den mansdominerade surrealiströrelsen. Det är känt att Fini provocerade den misogyna, homofoba surrealisthövdingen André Breton och hon ansågs ytlig med sitt intresse för kläder och masker.

Samtidigt ledde just det till att de stora teater- och operahusen älskade att anlita henne, och Bildmuseet visar åtskilliga prov på hennes kostymskisser. Fini illustrerade även böcker och samarbetade med modeskaparen Elsa Schiaparelli – det var hon som formgav den timglasformade parfymflaskan "Shocking" (som Jean Paul Gaultier långt senare härmade).

Men Leonor Finis konstnärskap sätter myror i huvudet på mig. Jo, visst, oavbrutet fascinerande, fan-

tasirikt och fräckt i sina normbrott, samtidigt som jag stöts bort av narcissistiska och utstuderat teatrala drag. Vissa motiv ligger besvärande nära klichéer och kitsch. Bildmuseet har ändå koncentrerat sig på den bästa tiden från 1930-tal till 50-tal, på gamla dar faller Fini definitivt ner i kitschträsket.

Varför är det så extremt ojämnt? Leonor Finis ovilja eller oförmåga att inordna sig resulterade i att hon relegerades tre gånger från skolan under uppväxten i Trieste och hon gick heller aldrig i någon konstskola. Som autodidakt är det kanske inte så konstigt att figurerna ibland är stela som dockor och de kusliga kullisslandskapen överlastade med slitna symboler som kranier, snäckor och rustningar – vilket å andra sidan var ett surrealistiskt manér.

Hennes mest kända målning "Le bout du monde" (Världens ände) har en parfymerad chockverkan – en naken femme fatale med tuperat hårsvall, nedsänkt i dyll till de uppumpade brösterna. Denna Barbiedocka är omgiven av vissna växter och döda djur som speglas i den mörka vattenytan, mot en fond av helvetets lågor.

Här märks det att Leonor Fini också närstuderat renessansens mästare och det som i mitt tycke

ofta lyfter hennes verk är de egen-sinniga kommentarerna till konst-historien eller mytologin. Hon kan också uppvisa en suverän förmåga att avbildat naturtroget och psykologiskt insiktsfullt, som i de ömsinta vänporträtten av Jean Genet och det helt underbara självporträttet i röd turban.

Tidvis försörjde sig Fini på societetsporträtt och vissa är så bisarra att man måste skratta. Ett paradexempel är det refuserade porträttet av en halvnaken Mrs Hasselter, nödtorftigt skydd av ett minutöst målat buskage med instuckna fjäder. Dubbelporträttet av ballerinan Margot Fonteyn och Joy Brown är lika fängslande knasigt. Långt efter sittningarna styrde hon ut dem till vackra amasoner med färggranna tygstycken, torkade växter och döda grenar. Författaren André Pieyre de Mandiargues liknar visserligen en renässansfurste i sin mantel med leopardbräm, men en ytterst vek, "feminin" sådan.

I praktbiografen "Sphinx. The life and art of Leonor Fini" läser jag om barndomstraumat som formade henne. Modern lämnade tidigt sin brutalt dominante make och klädde ut dottern till pojke för lura faderns lejda kidnappare. Leonor Finis motivvärld är som gjort för ge-

sårig historia

nusforskare och psykoanalytiker, men typiskt nog rasade hon mot kategoriseringar även när feministerna lyfte fram henne på 1980-talet. Fast nu har museerna till slut börjat köpa in hennes tidiga verk och det är som en sällsynt originell gränsöverskridare jag ser hennes verkliga storhet.

Bildmuseet har valt att para Leonor Fini med Katarina Pirak Sikku, på ytan varandras totala motsatser. Men den senare har också en alldeles egen ingång till historien och angelägna budskap.

Katarina Pirak Sikku är den första av åtta nutida konstnärer med samisk bakgrund, som Bildmuseet specialinbjudit under kulturhuvudstadsåret. Hon har ägnat tio år åt att forska i rasbiologin, djupdyka i arkiv, plöja brev och spåra samer som utsattes för skullmätningar och dokumenterades nakna och/eller i traditionella dräkter.

Arkivens avindividualiserade personer har hon tagit tillbaka som människor av kött och blod. Men för att inte utsätta dem för ett andra övergrepp har hon tecknat av gamla fotografier, mått sig själv med instrumenten och tagit nakenbilder av sin egen kropp i nio föregivna poser.

"Kanssorgärvas?" undrar hon och

har även vandrat i rasbiologernas spår i markerna runt Jokkmokk, där hon är bosatt. Katarina Pirak Sikku har presterat en både stark och genomtänkt gestaltning av projektet i teckningar, målningar, fotografier, objekt och texter, där hennes "minneskartan" vid ingången till plan 3 är det enda som ter sig lite valhänt. Men det avspeglar säkert hennes sökande i smärtsamma minnen.

Som en känslomässig fond till de förment vetenskapliga tabellerna reser sig mäktiga, mörka fjäll. Det är underbart vackra landskapmålningar i sig, men med ovädersmoln och tunna isar försöker Katarina Pirak Sikku också förmedla faran som historien väcker i henne.

Den drygt 90-åriga Elsa, som först sa sig aldrig ha hört talas om rasbiologerna, mindes efterhand hur de frös, skändes och aldrig fick någon chans att fråga varför. Hon känner också igen sin faster Anna på ett foto. Detta inifrånsperspektiv är unikt i sammanhanget och jag önskar att Katarina Pirak Sikku får möjlighet att göra en (läro)bok av sitt konstprojekt.

Hur som helst är Bildmuseets nya utställningar en heljuten inledning på Kulturhuvudstadsåret.

Birgitta Rubin
birgitta.rubin@dn.se

Kulturnytt

Start Alla avsnitt Recensioner Textarkiv

Leonor Fini för första gången i Norden

Publicerat onsdag 5 februari 2014 kl 13:18

"Kvinnorna som avbildas har makt"
(2:39 min)

I kulturhuvudstaden Umeå har Bildmuseet öppnat en utställning om Leonor Fini. Fini var en uppmärksammad konstnär i det europeiska kulturlivet i mitten av 1900-talet.

DELA

Att den italiensk-franska konstnären Leonor Fini är en ny bekantskap är lika märkligt som självklart egentligen. Det var männen kring surrealismens galjonsfigur Andre Breton som dominerade konstscenen. Kvinnorna fick vara trevligt sällskap, dekorativa inslag i utkanten.

Leonor Fini, som föddes 1907 och dog 1996, är i sin konst minst lika betydelsefull som männen, men hon gick sin egen väg och vägrade att fösas in i surrealistfällan. Och när man vandrar runt på Bildmuseet inser man snabbt att här ryms inget manligt geni- här härskar nämligen för en gångs skull det kvinnliga universalienet.

Konstnär, scenograf för teater, balett och opera, bland annat La Scala i Milano, kostymör inom filmen, romanförfattare och möbeldesigner. Bland hennes vänner fanns Max Ernst, Henri Cartier-Bresson, Picasso, Anna Magnani, Jean Cocteau och många andra.

Bildmuseet är först i Norden med att visas Finis verk. Här ser jag målningar, en stol gjord i form av en korsett, den skulle jag gärna vilja ha hemna-, masker, ett spännande skåp, exempel på illustrationer i böcker och teckningar av situationer med spännande erotisk laddning.

- I hennes målningar kan man se att kvinnorna som avbildas har makt, säger Brita Täljedal, en av utställningens tre curatörer.

- Det är kvinnor med makt, medan männen hon avbildar ofta är androgyna, veka, sovande ömtåliga, tunn hudade och släta. Det här var inte populärt bland flera av hennes kollegor. Media, publiken tyckte nog att hon var en aning provocerande och att det var en aning jobbigt med hennes motiv, både hennes konst och hennes liv. Hon levde med flera män samtidigt under hela sitt liv fram till sin död 89 år gammal, berättar Brita Täljedal, som alltså är ansvarig för utställningen med Leonor Finis konst tillsammans med Cecilia Andersson och Anna Rådström.

Målningarna har en drömsk, illustrativ, symbolisk stil. Gärna med motiv där männen är den underlägsne, den som ska skyddas och styras. Ofta ser jag en kvinna-mycket lik Leonor Fini själv, som vakar över en sovande, naken ung man.

Leonor Fini var i mängd och mycket sitt eget konstverk. Hon kunde skruda sig i en fantastisk dräkt och gå på fest för att bli fotograferad vid entrén och sedan säga "Nu har jag gjort mitt, nu åker jag hem".

De flesta av verken på utställningen är inlämnade från privata ägare och det är först nu som de internationella konstmuseerna fått upp ögonen för Leonor Fini och börjat köpa in hennes konst.

Kerstin Berggren
kerstin.berggren@sverigesradio.se

Sveriges Radio
Kulturnytt
2014/02/05

Kulturnyheterna recenserar ny Leonor Fini-utställning

31 januari 2014

Dennis Dahlqvist har sett Bildmuseets nya utställning.

– Bildmuseets nya utställning med Leonor Fini är utan tvivel en perfekt inledning på kulturhuvudstadsåret i Umeå, säger Kulturnyheterernas konstkritiker Dennis Dahlqvist.

Surrealisten Leonor Fini nöjde sig inte med måleri utan designade även böcker, möbler, teaterkostymer och masker. Verk som utforskar den kvinnliga sexualiteten genom att lyfta fram det djuriska.

– Finis surrealistiska korsettstol är ett exempel på hur hon ifrågasätter den etablerade verkligheten. Det gamla, kvinnoförnedrande plagget förvandlas plötsligt till en vass möbel som symboliserar sexuell makt och frigörelse.

"Återupprättar en rebell"

Trots att Fini var en av de mest framstående surrealisterna blev hon snabbt bortglömd. Dels på grund av att hon var kvinna, dels för att hon arbetade med design och mode, vilket gjorde att hon betraktades som ytlig och mondän istället för banbrytande.

– Den som har oroat sig för att Umeås subkulturer skulle ätas upp av den etablerade mainstreamkulturen under det här året kan alltså andas ut. Den här utställningen är ju en angenäm överraskning med rejält klös som i ett enda slag återupprättar en av surrealismens främsta rebeller.

FRAM TILL

16

MARS

Desorientering i full effekt

rumets arkitektur där besökarens kropp tycks slungas ut i en ändlös rymd genom en ensam gunga. Visas gör även hans platsspecifika verk *Circumpolar lantern* som förändrar betraktarens upplevelse av ljus och form. **Thilo Frank** är en berlinbaserad konstnär som skapat offentliga verk i Danmark. Nu ställer han ut på Bildmuseet i Umeå.

Utställning. Hans installation *The Phoenix is closer than it appears* är en gränslös spegling av rum-

- Även fast jag känner verket utan och innan ser jag nya vinklar av det i en ny miljö, säger konstnären Thilo Frank om sin spegelinstallation på Bildmuseet. FOTO: PER LANDFORS

Spegelvägen in mot

Rumslighet och lek med platser förenar utställningarna som öppnar vårens program på Bildmuseet. Med speglar, skuggspel och fantasier om gömda platser presenterar konstnärerna nya världar för besökaren att träda in i.

Det har varit bråda jul- och nyårshelgerhelger på Bildmuseet – hela huset har tömts för att bereda plats för den helt nya uppsättning utställningar som från och med invigningshelgen för kulturhuvudstadsåret kommer att fylla hela museet. Fyra nya utställningar kommer då att vara på plats och två av dem öppnar ny på söndag, med konstnärer som på olika sätt arbetar med rumslighet och betraktaren som medskapare.

Den Berlinbaserade konstnären Thilo Frank presenterar sig redan i foajén, med verket *Circumpolar lantern*, en metallkonstruktion hängande i glaspartiet intill receptionen som kraftigt upplyst inifrån skapar ett skuggspel som sträcker sig

ut i rummet och en bit ut på isen utanför Bildmuseet. Ett svar, eller en fortsättning, på Felice Varinis bågar som under det senaste halvåret skapat karaktär åt foajén och som installerades i samband med Thilo Franks besök i våras för att planera för det platsspecifika verket.

– Jag såg en möjlighet att skapa ett konstverk som är både en del av museet och av världen utanför, säger Thilo Frank som i verket utgått från voroni-diagrammet, en matematisk formel för att dela upp ett utrymme.

En för ögat oregelbunden struktur får betraktaren att dröja sig kvar, vi söker instinktivt efter struktur, förklarar konstnären.

– Här finns ingen harmoni, men detta är vad som gör det intressant – den snabba enkla vgen är mycket tråkigare.

På museets översta plan fortsätter leken med rymd, rumslighet och rörelse i installationen *The Phoenix is closer than it appears*, ett rum i rummet byggt

av speglar. En dörr släpper in besökarna en och en i spegelkuben och i ett helt spegelklätt innanmäte finns en gunga att sätta sig i för en upplevelse av total desorientering.

– Jag ville åstadkomma en situation som är unik och som inte kan upplevas teoretiskt utan endast med kroppen. Därför är jag också försiktig med att säga alltför mycket om verket, det är inte skapat för att beskrivas, säger Thilo Frank om verket som har sin permanenta plats på museet *Kunsten* i Aalborg.

På plan 5 fortsätter Malmökonstnären Andreas Johansson att leda besökaren mot nya världar. Här handlar det om ödeplatser, glömda civilisationer, vilket konstnären under lång tid haft en särskild fascination inför. Tidigare har intresset tagit sig uttryck i en rad konstnärliga popup-böcker, men när han bjöds in att skapa ett platsspecifikt verk på Bildmuseet tog han chansen att kliva ut i full skala.

Jag ville uppnå den sakrala känslan man får när man upptäcker ödsliga övergivna platser.

■ Vernissage på söndag

Thilo Frank, född 1978, bor och arbetar i Berlin. Har skapat permanenta offentliga verk i Köpenhamn och Hjørring, Danmark och har ställt ut på bland annat Treffpunkt Berlin, Arken i Danmark, Kunsthalle Wien, Future Gallery och Program i Berlin.

Andreas Johansson är född 1977, bor och verkar i Malmö. Utbildad på Konsthögskolan i Malmö och har ställt ut i Stockholm, Malmö, Köpenhamn, Arles och Hannover.

Båda utställningarna öppnar på söndag den 19/1 kl. 14. Konstnärerna närvarar vid vernissagen. Thilo Frank visas till den 16 mars och Andreas Johansson till den 16 februari.

I samband med invigningshelgen för kulturhuvudstadsåret öppnar den norden-unika utställningen med surrealisten **Leonor Fini**, samt den första av åtta utställningar med samiska samtidskonstnärer, av **Katarina Pirak Sikku**.

I museets entré hänger verket **Circumpolar lantern**.

gömda världar

Via ett hål i väggen fixeras betraktarens blick i **Andreas Johanssons Place Position**.

– Jag ville uppnå den där nästan sakrala känslan man får när man upptäcker ödsliga övergivna platser. Utmaningen handlar om att få ytan att verka större än den är, förklarar Andreas Johansson, som löste uppgiften genom att bygga ett

landskap av kulisser i rummet, som betraktaren får titta in mot genom ett litet hål i väggen. Genom att tvinga blicken till ett låst läge öppnar sig möjligheter att leka med och förvränga perspektiven så att känslan av en vidgad värld uppstår.

Platsen i verket **Place Position** saknar trots sina fotografiska beståndsdelar verklig förlaga, i stället vill konstnären leda tanken in på spår om hur en känd närmiljö kan förändras till en drömplats.

I ett fotocollage presenteras en spegelbild av landskapet i titthålet, men genom strategiskt utplacerade ledtrådar låter Andreas Johansson betraktaren gradvis upptäcka logiska omöjligheter i landskapet, en friktion mot illusionen som förstärks i det faktum att besökaren från sidan av rummet genom glasväggarna kan se kullandskapet i genomskärning i sina verkliga proportioner.

– Genom titthålet är det perfektion, precision och total skärpa, men jag ville att man också skulle kunna skåda bluffen.

Utställningarna öppnar på söndag klockan 14, båda konstnärerna närvarar vid vernissagerna.

SARA MEIDELL

Västerbottens-Kuriren
2014/01/17

Tänk dig att det kommer någon till ditt hem. Att denne någon mäter dig och fotograferar dig i olika positioner. Att du hamnar i ett register. Blir betraktad som del av ett lägre stående, utdöende folk. På Bildmuseet i Umeå visas just nu konstnären **Katarina Pirak Sikku** utställning *Nammaláhpán. Om rasbiologiska institutets besök i Lappmarken.*

Att bita huvudet av ärvd skam

Utställningsrummet ligger högt över markplan. Känslan är att vara i en sluten vit

bubbla där fotografier, tavlor, siffror och glasskärvor tillsammans gör ett försök att återta några av de människor som finns i ett arkiv i Uppsala. Arkivet som tillhörde Herman Lundborgs rasbiologiska institut.

Nammaláhpán är ett samiskt ord för en ren som har blivit gammal. En beteckning på någon som har förlorat sitt namn. Katarina Pirak Sikku vill med sina konstverk ge namnen tillbaka. Klä på de avklädda, namnlösa. Utan att själv bli ännu en av dem som kränker.

Men hon vill också förstå hur det kändes då. På 20- och 30-talen,

när de rasbiologiska mätningarna pågick för fullt. När sameby efter sameby besöktes. Mätinstrumenten plockades fram. Kamerorna ställdes upp. Fotoblixtarna smällde av.

Pang: nomadskolans barn, utan kläder. *Pang:* en gammal kvinna. *Pang:* en familj utanför sin kåta. *Pang:* en naken kropp, framifrån, från sidan, bakifrån. Nio olika positioner för varje kropp.

Pang.

Katarina Pirak Sikku ville veta om skammen fanns där. Eller om den är ett senare påfund. Om det mest kändes som en läkarundersökning, eller om obehaget hängde över situationen, kändes i magen, i hjärtat. Om de frågade sig: *varför?*

Den första frågan hon for-

mulerade när hon påbörjade projektet 2005 var: "Kan sorg ärvas?"

Det som känns mest i själva utställningen är bilden på Anna från Udtja sameby, och den tillhörande berättelsen från hennes brorsdotter Elsa.

Det var först när konstnären visade en arkivbild på en ståtlig kvinna, som den då 90-åriga Elsa Teilus berättade att hon själv hade varit utsatt för institutets verksamhet. Tidigare hade hon sagt att det aldrig skedde i hennes familj. Men hon var ett av barnen som mättes och fotograferades nakna på nomadskolan i Vuikjaur. Den kvinnliga rasbiologen bodde hemma hos hennes faster, Anna, kvinnan på bilden.

Katarina Pirak Sikku har gjort

en vacker ram omkring fotot, med en bit av den kolt som Anna hade på sig på bilden. En ram som ska ta hem Anna från arkivet.

I utställningens katalog berättas det om nedärvd sorg, ilska och skam. Katarina Pirak Sikku skriver: "Jag vill från att ha varit ett objekt bli ett subjekt och återerövra min historia." Hon vill identifiera de avidentifierade och förstå varför det, fortfarande, gör så ont.

I katalogen berättar hon om hur hon också letar efter ett samiskt motstånd mot det som skedde. Har svårt att hitta det. Läser i ett brev till Herman Lundborg från hans fru: "om lapparna vore medgörliga".

Bara det. Obehaget. Synen på samerna. De som räknades som

FOTO: BILD Museet

YMBOLISKT Den Jokkmokksbaserade konstnären Katarina Pirak Sikku frågar sig om det går att ära skam och sorg, här mäter hon sig själv med ett arkiverat instrument från Herman Lundborgs rasbiologiska institut.

"de andra". De mindre värda. Den koloniala blicken.

Den som säger att Sverige aldrig har haft några kolonier. Den vet inte vad den talar om.

En äldre kvinna reagerar starkt på Katarina Pirak Sikkus åga om de själva någonsin frågade sig varför de blev undersökta. Hon spänner ögonen i konstnären och byter språk, säger på samiska: "Fråga varför? Hur? Vi kunde ju inte svenska."

Katarina Pirak Sikku skriver att hon upplever att det har varit locket på kring de rasbiologiska undersökningarna, bland samerna själva. Att det har varit för känsligt, gjort för ont. Att stänga av har handlat om att överleva. Och att tala om det är att lyfta på locket till en mycket stor sorg, enligt henne, en sorg som inte bara handlar om mätningarna och fotograferingen, utan om förkristningen, tvångsförflyttningarna, att inte få använda sitt

språk, nomadskolans internat...

Hon skriver: "Övergripping på övergripping gör att stenen till sist urholkas."

Konstnären vill rikta sin ilska mot den politik som fördes och de beslut som togs då, årtiondena innan andra världskriget, i en tid när Sverige mer än gärna skyltade med sitt rasbiologiska institut.

Hon vill rikta ilskan mot kränkningen av ett helt folk.

Ställer frågan: *hur?* ■

Emma Lundström

■ Utställningen *Nammaföhpön* visas på Bildmuseet i Umeå till 20 april.

■ Statens institut för rasbiologi i Uppsala grundades 1921.

Skönheten i det fula

FOTOUTSTÄLLNING. Gruvlandskap, ödesmättade stadsvyer och en laddad karghet – i en ny separatutställning på Bildmuseet gör den samiskfinska konstnären Marja Helander en målerisk fotodokumentation av ett nordligt tillstånd.

- **Det finns** en kluvenhet i detta det är ju så otroligt fullt, men också oerhört vackert, säger Marja Helander, på plats i Umeå för att inviga utställningen som hon började arbeta med 2012 för Bildmuseet och som öppnar på söndag.

I en serie nya fotografier rör hon sig genom det nordliga landskapets tystnad och ensamhet och frågorna hon ställer genom fotografierna uppehåller sig kring gruvindustrin, spänningsfältet människa/natur och hur material flödar mellan industri och landskap i malm- och mineralutvinnningssystemet.

Trots att Marja Helander genom gruvfrågan har ett gemensamt intressefält med den mera uttalat politiska konsten i dag, är det något bredare frågor om hur vi använder världen och hur vi exploaterar naturen, som har företräde i hennes arbete.

- Man behöver inte vara så specifik eller peka så tydligt.

Ryska Nickel, norska Vardø, Kiruna, Enare, Viitasaari och Helsingfors är några av de platser som fotograferats under arbetet med utställningen – det har blivit många och långa bilresor, oftast på natten, med sovstopp i bilen för att hålla koll på kameratrustningen.

I fotografierna döljer sig stämningar av ensamma färder genom ödsliga landskap och de i bland utsatta situationerna som råder vid fototillfällena.

- Den här bilden fick jag jobba snabbt med, det var en massa vilda hundar runt omkring mig som hela tiden ville attackera, säger Marja Helander om ett av fotografierna från Nickel, en vy över ett kraftigt förorenat industriområde. Området är så smutsigt att busschauffören först inte ville stanna och släppa ut någon som sedan skulle dra med sig skiten in och förstöra inredningen, berättar Marja Helander.

Marja Helander söker ett måleriskt uttryck i sina landskapsfotografier.

FOTO: PER A ADSTEN

- Men, återigen – samtidigt som det är fruktansvärt fullt finns ju en skönhet i detta landskap.

Närmast på tur att dokumentera är Alta, en historiskt laddad plats, intressant för sin relevans genom dagens gruvdebatt.

- Jag hoppas att det ska gå att ta sig fram, att det finns vägar och inga stängsel som spärrar av.

Om arbetspraktiken liknar journalistens är uttrycket i verken mer förankrat i konsten, Marja Helander som är utbildad vid konsthögskolan i Helsingfors, söker aktivt efter en känsla av måleri i fotografierna, bland annat genom sitt val av mjukt papper för printarna eller genom att fotografera genom till exempel plexiglas.

- Det måste hända något mer, själva fotografiet som sådant

■ Vernissage på söndag

Marja Helander, född 1965, bor och arbetar i Helsingfors, Finland. Konstutbildad med examen från konsthögskolan i Helsingfors, 1999.

Har tidigare ställt ut på bland annat National Gallery of Canada, Ottawa, 2013; Northern Photographic Center, Uleåborg, 2012 och Photographic Gallery Hippolyte, Helsingfors, 2010.

Utställningen Tystnad som öppnar på söndag kl. 14, är producerad av Bildmuseet med stöd av Umeå2014 och Kulturkontakt Nord.

Ur videoverket Tambo (2013)

intresserar mig inte så mycket. Jag märker faktiskt att jag blir mer och mer uttråkad av det, säger Marja Helander som på Bildmuseet också för första gången ställer ut ett filmat verk som antyder en möjlig konstnärlig riktning framöver.

I verket Tambo har hon utgått från sin fascination inför villaträdgårdarnas studsmattor och tagit ut en studsmatta i ett snötäckt fjällandskap i en filmad performance som återkopplar till det samiska nomadlivet.

- Det är min metafor över livet, man förflyttar sig, fortsätter färden framåt.

SARA MEIDELL

Där skog möter stad

NYTT PÅ BILDMUSEET. Ett tält, ett gigantiskt vedträ eller en skogskoja - i ett nytt verk på Bildmuseet fångar Per Enoksson rörelsen mellan stad och natur och en längtan efter att hitta sin glänta i skogen.

KONST. - Jag lever i en pendling av dragnin mot skilda livsstilar - jag dyrkar stadslivet och att vara delaktig i kulturutbudet här, men behöver samtidigt mitt andra hem i fjällen. Detta är ett ställningstagande mot alla skärmar, mot alla krav som öses över oss - en bild av en längtan mot öppet landskap, säger den Umeå-baserade konstnären som är den andra av åtta samiska samtidskonstnärer som ingår i Bildmuseets 2014-program.

I och utanför foajén återfinns verket Skogen i mig, en träkonstruktion delvis klädd i tältduk och med ett fjällliknande tak på ena sidan, som sträcker sig från insidan av museet och ut på det torg som binder samman Bildmuseet med Konsthögskolan.

Själv ser Per Enoksson i verket kopplingar till det sammansatta uttryck han arbetar med i måleriet - verket har många referenser och lånar drag av både modern arkitektur och design, som natur och samisk tradition.

Bästa inspirationskällorna är en väl sorterad bygghandel eller en välfylld loppis, det ska finnas mycket material, fyllda hyllor att plocka från och influenser från folkkonst liksom samiskt byggtradition är viktiga.

- Jag tror på "learning by doing", säger Per Enoksson, upp vuxen i ett slöjdande hem och därmed grundtrygg i hantverket.

Han visar upp arrade händer, som bär spår av framfart i verkstan och som sedan barnsben

tillverkat knivar, nyckelringar, men också en del textila slöjdvärk.

Det nya verket är det första Enoksson arbetat plats-specifikt med på detta vis, något han insåg att han längtat efter när Bildmuseets inbjudan öppnade möjligheten.

Att jobba stort i team har varit stimulerande, menar Per Enoksson, som samarbetat med både konstnärer och hantverkare, från skiss till fysiskt objekt. Alla skisser är utförda digitalt eller på papper och uppförandet har därför bjudit på en del överraskningar - som hur ljust kom att flöda in mellan träet när verket under de senaste veckorna kommit på plats under vårsolens överinseende. Även inifrån har belysning testats under uppbyggnaden, när Enoksson provade placera en stark strålkastare inuti.

- Det skapade exakt den känsla man har när man närmar sig hemmet efter en skidtur på fjället, det där varma eldliknande skenet.

Utomhus planar den organiska formen i tältkonstruktionen ut och övergår till en träspång som leder fram till en samling sittkuber. En parafra på en skogsspång över myrar, säger Enoksson, eller - om man betraktar verket som ett träd - stammen, där kronan är de fyrkantiga blocken ute på torget.

Blocken symboliserar urbaniteten i kontrast mot det organiska i koj-formationen, och kring

Uppifrån kan verket betraktas som ett träd, där kronan av kuber nås via spången.

- Det blir en kontemplativ liten vandring, där man kan vandra och låta tankar väckas, säger Per Enoksson.

FOTO: TORBJÖRN JAKOBSSON

dessa ska ännu ett moment tillkomma innan vernissagen på söndag, om allt går enligt planen - en svetthydda. Den ceremoniella bastun, brukad för kroppslig och själslig rening, återkopplar till ursprung och tradition och kontrasterar mot samtidstemat i kuberna.

- Det blir målet på vandringen över spången, eller början - vilket man vill.

På söndag är det vernissage för Per Enokssons verk och samtidigt öppnar på plan 6 en ny utställning av den pakistansködda Shazia Sikander, videoinstallationen Parallax skapad av en mängd teckningar som ani-

merats digitalt. Sikander är skolad i klassiskt indiskt-persiskt miniatyrmåleri men bröt sig ur traditionen och tog måleriet vidare till animerad form.

På en enorm tredelad skärm visas filmen som ackompanjeras av musik och poesi av lokala poeter från Sharjah. Teman i verket är historiska maktkamper, handel och sjöfart i Hormuzundet varifrån oljeflödet från Mellanöstern kontrolleras. Elva målningar, varav en del ingår i videoverket, presenteras omkring filminstallationen för att ackompanjera och fördjupa upplevelsen.

SARA MEIDELL

ROB SCHOENBAUM FOR THE NEW YORK TIMES, COURTESY STÉPHANE COUTURIER AND GALERIE POLARIS, PARIS

Ishigaki, Japan, a largely undiscovered island, is home to sandy beaches and surfers, top. The Bildmuseet in Umea, Sweden, reopened in 2012; its modern art includes a 2008

photographic work by Stéphane Couturier, "Barcelona, Parallel No. 2." Right, the view from the pool at the Ritz-Carlton Phulay Bay Reserve in Krabi, Thailand.

news for outdoor types this year, too, with new mountain biking trails planned throughout Aspen and Snowmass, a new mountain skills center and expanded lift-serviced biking. *BONNIE TSUI*

30. Highlands, Iceland

*Natural wonders are in danger.
Go see them before it's too late.*

N The Icelandic government has spent decades protecting its glaciers, pools, ponds, lakes, marshes and permafrost mounds in the Thjorsarver Wetlands, which constitute 40 percent of the entire country, mostly in the interior. But last year, the government announced plans to revoke those protections, allowing for the construction of hydropower plants (instead of glaciers and free-flowing rivers, imagine man-made reservoirs, dams, paved roads and power lines). “If they get into this area, there will be no way to stop them from destroying the wetlands completely,” said Arni Finnsson, the chairman of the Iceland Nature Conservation Association. More bad news looms: A law intending to further repeal conservation efforts has been put forward, so if you ever want to see Iceland in all of its famously raw natural beauty, go now.

DANIELLE PERGAMENT

31. Umea, Sweden

Soundscapes and culture shine in northern Sweden.

C A hotbed of hardcore and heavy metal music through the 1990s, this northern city will welcome all genres during its tenure as a European Capital of Culture this year. Music will take center stage at outdoor opera performances, a crowd-sourced music festival and an orchestral tribute to the local hardcore band Refused. Visual arts focused on the culture of indigenous Sami people will be exhibited at

Bildmuseet, the city's contemporary arts museum that reopened in 2012 in a glass-and-wood building designed by Henning Larsen Architects. And it's all easier to reach thanks to a new higher-speed rail connection from Stockholm. *INGRID K. WILLIAMS*

32. Xishuangbanna, China

Skip smog-choked cities — and face masks — and head out to China's wild frontier.

N With pollution skyrocketing in China's showcase cities, visitors to the country are increasingly seeking out greener pastures to explore. Set deep in the tropics of southern Yunnan province, Xishuangbanna is about as lush as you can get — the region boasts the richest biodiversity in China, including some of the country's last wild elephants. Last February, the area went upscale with its first five-star hotel — the Anantara Xishuangbanna Resort & Spa, which organizes tea-leaf picking trips in mountainside plantations. More action-oriented experiences are possible, as well, such as the tour group WildChina's jungle biking trips or treks along the caravan route plied by tea traders centuries ago. *JUSTIN BERGMAN*

33. Andermatt, Switzerland

A mountain makeover from overlooked to opulent.

S Andermatt has long been a quiet town of Alpine farmers and bargain-seeking skiers. But this winter, the former Swiss Army outpost began its transformation into a bona fide ski destination with the opening last month of the Chedi Andermatt. The 104-room resort, housed in a modernized chalet with a Japanese restaurant among several dining options, indoor and outdoor pools and a 10-treatment-room spa, is just the first phase of a big new development of apartment buildings, homes, five more hotels and a golf course in the coming year over 321 acres. The pedestrian village will offer skiers access by

Konstvisning utan åldersgräns

Text & foto: Isabella Pillay

« Sara Wallin och hon Nilsson Mäki tyckte att babyvisningen var jättekul. «Jag skulle gärna göra om det», säger Sara.

■ **BABYMÅLNING** Några gånger per termin anordnar Bildmuseet i Umeå babyvisningar. Under drygt två timmar kan de max 15 månader gamla barnen tillsammans med en av sina föräldrar titta och uppleva konst en stund för att sedan sätta sig vid ett målarbord tillsammans med nio andra bäbisar och måla med åtbärliga färger. Projektet bygger på ett av Moderna museets projekt som startades för att bäbisar skulle få ta del av olika kulturarupplevelser.

– Det här är otroligt populärt. Det är så häftigt att se att man även kan visa konst för väldigt små barn. För dem är det här verkligen en upplevelse. Förra terminen hade vi en pojke som besökte babyvisningen för femte gången. När jag intervjuade föräldrarna berättade de att deras son upplevde och utforskade färgerna på helt olika sätt för varje gång han kom, berättar Maria Sundström som är konstpedagog och är den som håller i babyvisningen.

Syftet med projektet är att få barnen att skapa med hjälp av färg och därmed öka deras kreativitet.

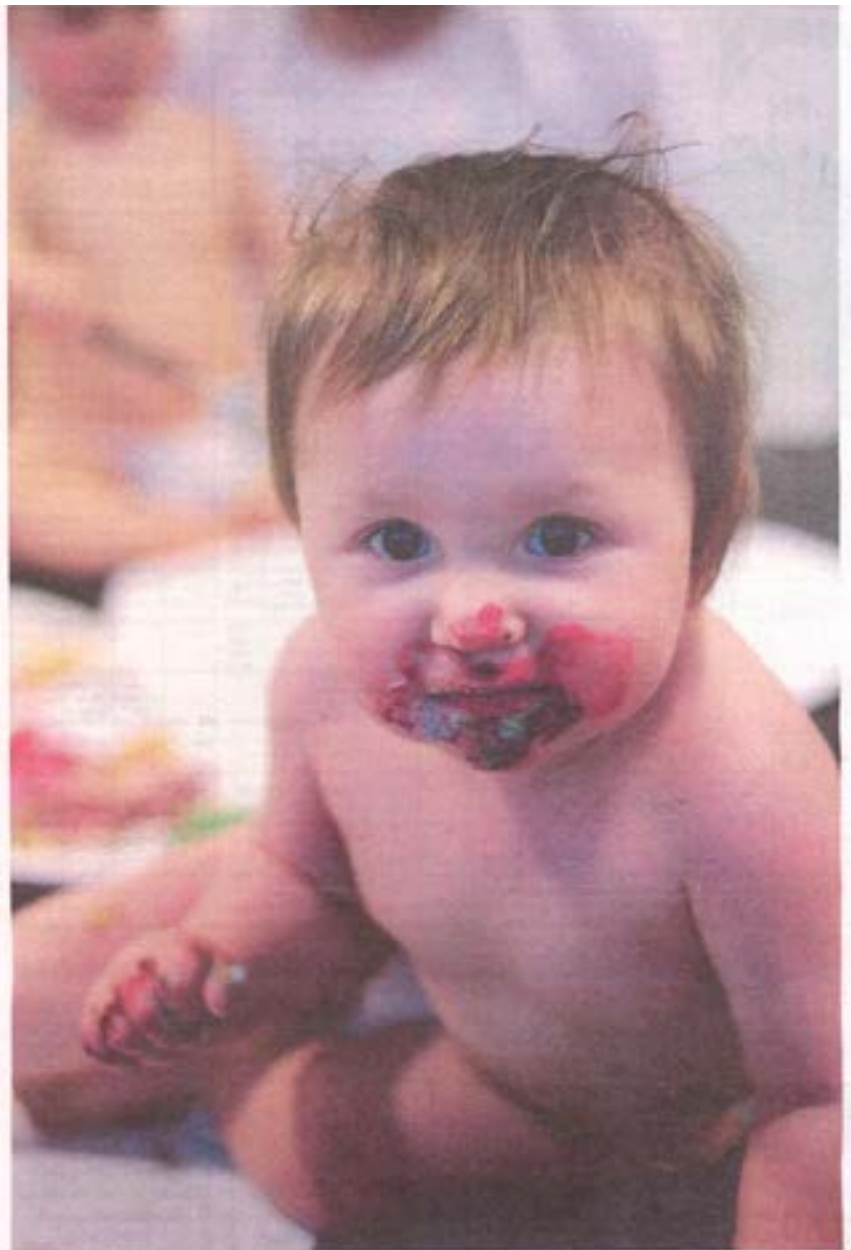
– Jag tror att det skapar någonting mer hos barnen, att de vill utforska mer. Även om inte alla blir konstnärer i framtiden så får man lära sig sätt att lösa problem på ett kreativt sätt, oavsett yrke. Genom att vara kreativ hittar man kreativa lösningar. Man utvecklas enormt, säger Maria. ■

« Åtta månader gamla Ellen Westin var ett av de tolv barnen som förra torsdagen besökte Bildmuseets babyvisning. Den här gången bestod själva visningen av konstnären Thilo Franks spegelinstallation. Ett barn åt gången fick gå in i rummet som var täckt med speglar, och där en gunga var placerad i mitten. «Vissa barn tyckte att det var jättehäftigt att gunga, andra barn var mer intresserade av att titta på sig själv», berättar konstpedagogen Maria Sundström.

«Det är kul att se hur roligt Ellen har det när hon är med andra barn», säger Camilla Westin.

Målarfärgen, som är gjort på livsmedel, går både att äta och skapa konst med. Färgerna bestod bland annat av vispad äggvita, äggula eller fl som var blandad med puréer av frukt och grönsaker.

Konstpedagogen Maria Sundström står och portionerar ut de ätbara färgerna på paletter som barnen sedan ska använda. »Det finns ju såklart vanliga målarfärger som inte innehåller några gifter. Men de här färgerna luktar gott, den smakar gott och känns olika. En färg kan vara kall, medan en annan kan vara ljunnen och ha en tjockare konsistens. Alla barn utforskar dessutom olika vilket är väldigt intressant. En flicka som var med på en av de första träffarna jobbade bara med färgerna vitt och rött, hon rörde inte de andra färgerna«, berättar Maria.

KULTUR

Kulturkollen!

Mixtape är rubriken på en ny utställning som öppnar i dag på **Guitars The Museum** i Umeå. Det finska konstnärsparet **Anssi Kasistonni och Maria Stereo** ställer ut en genreöverskridande hyllning till pop- och rockkulturen. Vernissage i konstnärernas närvaro kl. 16.00

Kulturredaktör: Sara Meidell 090-17 60 38 **Reporter:** Karin Bernspång 090-17 60 63 **E-post:** kultur@vk.se

Ovan Ida Perssons 3:1, 3:7, 3:2 och Jaqueline Shabo/ Maria Kulikvskas **Body and Borders**. Nedan Mark Frygells **The Troubled Draftsman**, Wenche Crusells **Systems of Belief** och Ingrid Klintskogs **Untitled**. FOTO: TORBJÖRN JAKOBSSON/ BILDMUSEET

Konst och kapital – uppgång

KONST

Konsthögskolan MA examensutställning Cultural Capital Bildmuseet Visas till den 18 maj

VERNISSAGE. När masterstudenterna vid Konsthögskolan gör sina examenspresentationer på Bildmuseet under innevarande kulturhuvudstadsår är det självklara temat kulturellt kapital – under det pågående kulturpolitiska skiftet, tätt knutet till både nationella och globala rörelser, har framtidens konstnärer med utgångspunkt i Bourdieu och under ledning av curatören Viktor Neumann satt händerna i olika förståelser av det kulturella kapitalet och hur dessa flätar in sig i både politik, samhälle och det egna konstnärskapet.

Mycket handlar det förstas om den kulturdebatt och de dagsaktuella frågor som mer direkt rört Umeå 2014 – både genom enskilda studenters arbeten, men inte minst genom det gemensamma projekt som ägt rum i masterklassen ge-

nom paraplynamnet Emma Thu (resultatet av en ordlek med klassbeteckningen MA2), där interventioner genomförts bland annat i anslutning till Apberget.

En subtil koppling till stadsbyggnadsdebatten görs av **Madeleine Sillfors** som i rummet låtit det tecknande hon främst ägnar sig åt, ta form i en gigantisk skulptur uppbyggd av bjälkar sammansatta till två huskroppar, en konventionellt komponerad och en som bryter sig ur husets form; egentligen, säger Sillfors, kan vi skapa precis vad vi vill. Och i **Chris Magnussons** teckning skapad med mötesklotrets estetik, görs en panorering över kulturstråken längs Umeås älvkant i en version med Thomas Coles **The Course of Empire** som förlaga; uppgång och fall.

En drabbande konstnärlig gestaltning av det politiska tillståndet i Europa i dag ger **Jaqueline Shabo** som arbetat tillsammans med den ukrainska konstnären och äkta makan **Mariia Kulikvskas**. **Body and Borders** är rubriken på deras gemensamma installation som berättar om deras giftermål som frontal-

krockat med både myndighetsmakt och sociala och genusbaserade regimer. Kärleken och en längtan efter frihet i vid bemärkelse genomsyrar verket, bestående av bland annat två stålblanka sängramar, kliniska frågeformulär från Migrationsverket och flyhänta noteringar på väggen om politiska system där syret tycks bli allt mindre.

Globala marknadsmekanismer, konsumism och massproduktion tangeras på olika sätt i några av konstnärskapen. **Lasse Brink** har i spåren av Warhol uppehållit sig kring gränsen mellan konsten och det massproducerade kommersiella objektet. Kopplat till en samtida kommentar till livsstilskonsumtion och hipsterkultur har han tillverkat ett eget exemplar av kultcykeln **Cinelli Laser**, modellen **Crono Strada**, vilken senare såldes på eBay – ett föremål där synbar perfektion kolliderar med den detaljgranskandes upptäckt av imperfektion.

Teniken förlöst till natur handlar det om i **Jonas Gazells** verk, där en platt-tv – denna kraftfulla ikon för en proppmätt och teknikhetsande tid – omsluts i en skir tygkokong i

ett suggestivt och poetiskt ljud- och bildverk, skärmen vänd mot golvet i en världsfrånvärd kommunikation med – ja, vad?

I samma spänningsfält av existensen borrar **Wenche Crusell** med installationen **Systems of Belief**, en konstruktion av bränt trä på vilken en mängd glasbehållare placeras ut, med objekt nedsänkta i en sockerlösning som under utställningsperiodens gång kommer kristalliseras allt mer: tärningar, stenar, armband, en tändare, kottar – människa och natur i en meditativ betraktelse över individualiteten och kollektivet, förgänglighet, hierarkier.

Ur både den vietnamesiska och nordiska mytologin träder hästen fram som symbol för färderna mellan nivåer av existensen, något **Camilla Lunqvist** gestaltar i verket **Psychopomp Shrine**, en glänsande hästgestalt i en trähydda. Placerad i en av utställningshallarnas avskilda hörn, blir verket altarlikt och skapar en religiös atmosfär.

Intresset för måleriet som medium och process visar sig både hos **Ingrid Klintskog** som i storskaligt abstrakt måleri ut-

Vernissage i morgon

Utställningen öppnar på **lördag den 3 maj kl 14:00**.

Medverkar gör: Lasse Brink, Mark Frygell, Jonas Gazell, Anna Johansson, Ingrid Klintskog, Wenche Crusell, Jens Lindqvist, Camilla Lundquist, Chris Magnusson, Ida Persson, Jaqueline Shabo, Madeleine Sillfors, Matti Sumari och Fabian Tholin.

Den 30 maj – 5 juni medverkar masterklassen i en **utställning på Centrum för Kunst und Urbanistik i Berlin**, detta med stöd från Umeå 2014.

Anna Johansson, **Rigmaroles**.

Det här är ärorens ära. Att säga stolt är en enorm underdrift.

Den brittiske komikern, skådespelaren och författaren Stephen Fry, som tar över som

Matti Sumaris Secret Agent och Camilla Lundquists Psychopomp Shrine.

3

...studentvisningar görs av utställningen; på tisdag den 6 maj 18:30, söndag den 11 maj 14:00 och tisdag den 13 maj 18:30.

och fall

forskar och utmanar färgens skulpturala egenskaper i fält av olika djup och densitet, och hos **Ida Persson** som i akrylmåleri av olika rutsystem stillsamt och med knivskarp precision bygger upp en förrådsk harmoni, med störande logiska omöjligheter som framträder först efter en stunds betraktande.

En annan ingång till måleri- et tar **Mark Frygell** som i installationen *The Troubled Draftsman* kastar ljus på något av en filosofisk idé om konstnärens arbetsrum. En skissartat uppbyggd ateljé på utställningsgolvet, med utspridda målningar i arbete, fätöljer och slängda klädesplagg, blir en melankolisk kommentar till konstnärsuppdraget – ensamheten och ansvaret.

I **flexhallen** i nedersta våningen av Bildmuseet fortsätter presentationerna som fyller både plan tre och fyra – här visas **Matti Sumaris** verk *Secret Agent*, en container byggd av containerfynd som uppfordrande ifrågasätter gränsen mellan konst och skräp, det brukbara och det obrukbara. Uppfordrande och manande till ett ifrågasättande av livsmönster och

vardagssanningar är också **Anna Johanssons** videodokumentation alldes intill, av en konstnärlig aktion i centrala Umeå där konstnären försedd med megafon utropar sökfraser från Google: "Hur går jag med i Facebook?", "Hur går jag upp i vikt?" – "Hur går jag vidare?"

En början – eller ett slut – av utställningen ges ute på torget som förbinder Konsthögskolan med Bildmuseet, ett svärstat humoristisk scenario. Från ett fönster i Bildmuseet blickar **Chris Magnussons** skulptur av en gigantisk mansfigur ut över staden, borttappad och omsprungen undrar han yraket, vad hände med staden och tiden?

Jens Lindqvists ljudverk intill möter upp med ett stycke i tre delar för horn, där signalen för Viktigt meddelande till allmänheten stilla övergår till Michael Jacksons *We are the world* och klingar ut i den långa signalen; Faran över.

En form av svar möjligen, eller åtminstone tillfällig tröst – kanske allt man kan begära.

SARA MEIDELL

Hederspris till Bildmuseet

Museer. Bildmuseet i Umeå fick på lördagskvällen ett hederspris när årets europeiska museum utsågs av European museum forum, EMF. Motivationen lyder "För att ha skapat ett modernt och innovativt museum som erbjuder kontinuerliga dynamiska utställningar och en permanent plattform för att lyfta fram europeisk och global kulturell kunskap och mångbottnad interkulturell dialog". Till årets museum utsågs "Oskuldens museum" i Istanbul, skapat av författaren och Nobelpristagaren Orhan Pamuk efter hans roman med samma namn. DN

Dagens Nyheter
2014/05/19

Frida Hyvönen spelar på Bildmuseets vernissage på söndag. Konserten är gratis, men platsantalet är begränsat.

FOTO: ABEBE ASRES

Frida Hyvönen live på museum

UMEÅ. I samband med helgens vernissage på Bildmuseet gör ljudboksaktuella Frida Hyvönen en spelning på hemmaplan.

I helgen är det stor invigningshelg för Umeå som Europas kulturhuvudstad 2014. Bildmuseet erbjuder ett späckat program, däribland ett vernissage på söndag för utställningarna av Leonor Fini och Katarina Pirak Sikku. Under detta arrangemang, där det blir konstnårsbesök och visit från Frankrikes ambassadör, gör Robertsforsartisten Frida Hyvönen en kort konsert.

Bildmuseet håller under invigningshelgen öppet extra länge, till klockan 21 fredag, lör-

dag och söndag. Utöver de nya utställningarna ordnas många visningar samt bildverkstad.

Frida Hyvönen är också aktuell med Mamede-projektet, ett ljudboksprojekt tillsammans med forne Refused-trummisen David Sandström och författaren Negar Naseh. Frida Hyvönen läser där in Marguerite Duras text Att skriva (Écrire) och ljudupptagningen släpps på vinyl.

I kväll har Natur & kultur dubbel releasefest för ljudboken liksom Negar Nasehs hyllade debutroman Under all denna vinter, på Bistro Barbro i Stockholm.

Frida Hyvönen släppte sitt

Västerbottens-Kuriren
2014/01/28

■ Utställningarna

De fyra utställningarna på Bildmuseet i helgen är:

Leonor Fini: Pourquoi pas?

Surrealistiska verk av den fransk-italienska konstnären från 30- till 50-talet. Frankrikes ambassadör Jean-Pierre Lacroix närvarar vid vernissagen på söndag.

Katarina Pirak Sikku:

Nammaláhpán. Handlar om den svenska rasbiologins studier av den samiska befolkningen. Konstnären närvarar på söndag.

Thilo Frank: Lekfulla installationer, bland annat en spegelinstallation som fyller ett helt rum.

Andreas Johansson: Place position. Tredimensionella fotokollage av övergivna landskap och förfallna områden.

tredje fullängdsalbum, *To the soul*, 2012. Skivan skrevs både i Paris och i huset på landet i Flarken, Robertsfors.

EVELINA BURSTRÖM

Historien ropar tillbaka

NYA UTSTÄLLNINGAR. Ett återtagande av glömda, gömda eller tystade berättelser förenar konstnärerna Liselotte Wajstedt och Carola Grahn som på söndag öppnar nya utställningar på Bildmuseet. Ett samiskt arv lyfts upp till historiens yta i konstnärliga gestaltningar om skam, frihet, sorg och revansch.

KONST. På älvssidan av Bildmuseet har en krokig tall trängt in sig i ett skyddat utrymme mellan huskropparna. Hundskall, människoröster, ljudet av en renhjord som förflyttar sig, en stillsam jolk sprider sig från terrassen; den högtalarförsedda tallen ropar ut fragment av berättelser som tystats.

– Det är en idé jag burit med mig under lång tid – jag ville försöka gestalta stunden när vidderna börjar ropa, förklarar konstnären bakom verket, Carola Grahn, född och uppvuxen i Jokkmokk men i dag bosatt i Stockholm.

Bakgrunden till verket finns i faderns livsberättelse och i frågan om smärta kan ärvas. Fadern, uppvuxen i Kittelfjäll och Tärnafjällen, sattes som barn i nomadskola och Carola Grahn utforskar i verket hur en människa präglas av att växa upp under förhållanden präglade av skam och mindervärde.

– Verket handlar inte om min far, men jag har reflekterat kring hans historia och det faktum att hans elva syskon alla valt att hantera sin barnomsupplevelse på olika vis. En del har valt att tysta ner eller glömma, men jag tror att berättelser och erfarenheter ändå går i arv.

– För mig blir det lite klivet att bära detta arv, när jag i dag bemöts av nyfiken intresse när jag berättar att jag är same. Som om vi var uppvuxna i någon slags fest.

I verket med tallen som börjar jokka (där Jörgen Starberg står för utförandet) har Carola Grahn velat knyta an till naturen och fjällen som bas för ett kollektivt minne och en kontaktyta med en samisk historia som kan få inre fält att öppna sig.

– Nu får vidderna ropa tillbaka de historier som tystats ner.

Naturen är en av klangbottenarna också i Liselotte Wajstedts fyrdelade installation som rör sig kring konstnärens mormor, en älskad gestalt vars livsberättel-

Liselotte Wajstedt är konstnär och filmskapare som ligger bakom bland annat filmerna *Jorindas resa* och *Kiruna - Rymdvägen*.

se Liselotte med åren avtäckt allt fler lager av. I flexhallen på Bildmuseets bottenplan visas en film, ett ljudverk, en kolt och ett fotografi som alla handlar om mormoderns dramatiska livsval. I strid mot sociala konventioner och sin laestadianska tro bröt mormodern mitt i livet upp från sin man och lämnade honom och de yngsta barnen för att leva med sin stora kärlek. Hur den historien gått i arv, skulden som mödrar nu och då beläggs med när de överger barnen, den kroppslighet som förbinder eller skapar avstånd mellan generationer, språk och kulturella koder, är teman som utforskas i projektet.

Det var under den period då Liselotte Wajstedt, född och uppvuxen i Kiruna, bodde i Stockholm, som släktband och arv började pocka på uppmärksamhet.

– Jag tappade bort en vante i tunnelbanan som min moster stickat och insåg med ens att hon var den enda som skulle kunna återskapa mönstret.

Insikten ledde till ett återvändande till de släktberättelser som präglade barndomen, ofta om dramatiska kvinnoöden –

Ver-nissage på söndag

Utställningarna av **Liselotte Wajstedt**, **The Lost One**, och **Carola Grahn**, **Vidderna ropa**, öppnar på söndag den 25 maj på Bildmuseet och visas till den 7 september.

Utställningarna är producerade med stöd av Umeå 2014 och Kulturkontakt nord och ingår i Bildmuseets **serie av samtidskonstnärer med samisk bakgrund** som presenteras under kulturhuvudstadsåret 2014. **Katarina Pirak Sikku**, **Marja Helander** och **Per Enoksson** har tidigare ställt ut i serien.

men det var vid flytten till Kiruna något senare som området kom att snävas in till den egna historien.

– Jag fann mormors fotoalbum och på första sidan fanns en bild på mig som tvååring. Albumet avslutas med min morders dödsannons och det blev så tydligt att detta var ett liv som behövde berättas.

Den vita kolt är central, sydd av Liselotte på den symaskin hon ärvde av mormodern och med fotografier ur albumet

tryckta längs klänningsfållen. I filmen vandrar Liselotte Wajstedt med koltan på genom ett höstlandskap där naturen blir både startpunkt och avslut.

Liselotte Wajstedt har både i sin konst och genom ett aktivt deltagande i samhällsdebatten återkommit till frågor om vem som ges rätten att ta plats i den samiska kulturen.

Under arbetet med verket har flera debatter rasat om representation och tolerans inom det samiska – under sömningen av koltan blossade till exempel

ett storbråk upp sedan modekaparen Gudrun Sjödén i en ny kollektion lånade in traditionella samiska mönster på ett sätt som väckte anstöt hos många samer.

– Det var ett övertramp, man kan inte massproducera en kultur på det sättet. Samtidigt måste den samiska kulturen också få ifrågasättas och förändras för att vara levande.

Carola Grahn vid verket **Vidderna ropa utanför Bildmuseet**. FOTO: HANNA ERIKSSON

På smycket av Elle Måret Valkeapää, på koltan av Liselotte Wajstedt, finns fotografier av mormodern. Till höger stillbild ur filmen.

SARA MEIDELL

Stormaktskonflikter i miniformat

Publicerat måndag 31 mars 2014 kl 11:06

Shazia Sikander visas på Bildmuseet i Umeå

(1:25 min)

Den pakistansk amerikanska konstnären Shazia Sikander ställer för första gången ut i Skandinavien. Det är Bildmuseet i Umeå som visar hennes utställning Parallax. Sikander är känd för att behandla både kärlek och politik i sin konst. Cecilia Andersson är museiintendent på Bildmuseet.

[→ DELA](#)

- Det här verket handlar om Hormuzsundet, men det handlar också om alla möjliga konflikter och människans önskan till kärlek och tillhörighet och hur man får ihop ett sammanhang i tillvaron. Det är det jag är rörande och det är därför jag är extra glad att vi har fått hit det här verket.

Shazia Sikander utmanar normen inom miniatyrmåleriet där konstnären inte får synas. Hennes hundratals små teckningar har animerats digitalt och den mäktiga känslan över Parallax förstärks av hennes samarbete med arabiska poeter och den kinesiska kompositören Du Yun. Cecilia Andersson har följt Sikander genom åren.

- Hennes första verk var baserat på miniatyrmåleriet. De var väldigt strikta tycker jag, men fantastiskt vackra, som små juveler man tittar på. Sen såg jag inte vad hon gjorde. Jag har kanske inte följt henne på tio-tolv år. Och förra året klev jag in i det mörka rummet i Sharjah på biennalen och fick se det här verket och det var helt galet. Ett enormt kraftfullt uttryck.

Freja Lantto Heldebro
freja.lantto-heldebro@sverigesradio.se

Umeå

Bildverkstad från noll till hundra

Publicerat lördag 12 april 2014 kl 08:42

Alla är välkomna att göra något kreativt
(1:30 min)

1 av 2

Alla åldrar besöker bildverkstaden. Foto Anders Wikström/SR.

Varje helg är det bildverkstad på Bildmuseet i Umeå. Här kan alla skapa i ord och färg, med penna och pensel. Under påsklovet har bildverkstaden extra öppet för alla påsklediga.

DELA

Reporter Anders Wikström
anders.wikstrom@sr.se
090-171700

På några decennier har **Kinas konstscen exploderat** – något som gått Sverige förbi. Men nu har delar av världens främsta samling av kinesisk samtidskonst landat i Umeå.

Lars Nittve och Pi Li, förste intendent på blivande museet M i Hongkong, har kommit till Sverige för utställningen "Right is wrong", som gjorts tillsammans med Bildmuseets chef Katarina Pierre.

FOTO: JOHAN GUNSEUS/TT

"Still life" hör till Ai Weiweis tidiga verk. Det består av 3 600 numrerade stenar.

FOTO: JOHAN GUNSÉUS/TT

”Right is wrong”

Utställningen är Bildmuseets största satsning under Umeås kulturhuvudstadsår och visas till 12 oktober.

Kuratorer är Lars Nittve, chef för M+, Pi Li, chefsintendent M och Katarina Pierre, museichef för Bildmuseet.

Rymmer kinesisk konst från fyra decennier, från 1970-talet fram till i dag.

Kinas konstscen i Umeå

På några decennier har Kinas konstscen exploderat – något som gått Sverige förbi. Men nu har delar av världens främsta samling av kinesisk samtidskonst landat i Umeå.

UMEÅ Att vi till slut, två decennier efter den kinesiska konstens internationella boom, får möjlighet att se en rad av landets viktigaste konstnärer hänger förstås ihop med att det är en svensk som just nu leder bygget av Asiens största museum för samtidskonst.

Moderna museets förre chef Lars Nittve är mitt i arbetet med att bygga upp M+ i Hongkong, men finns just nu i norra Sverige, på Bildmuseet i Umeå.

Med sig har han omkring 80 konstverk ur den samling som han och hans medarbetare håller på att skapa. – Nästan ingen utställning

har försökt berätta vad som egentligen har hänt med Kinas samtidskonst de senaste 40 åren.

Det är en unik period i världshistorien, berättar Lars Nittve under en rundvandring tillsammans med kinesiske Pi Li, förste intendent på M+.

Utställningen ”Right is wrong” är ett koncentrat av den nutida kinesiska konsthistorien, och ett smakprov på vad M+ så småningom har att bjuda på.

Konsten hör till största del hemma i Sigg Collection, den schweiziska samling på omkring 1500 verk som blev en grundbult när Nittve bör-

”Family tree” (2000) av Zhang Huan. En serie självporträtt där konstnären har låtit nio kalligrafer skriva hans egen familjehistoria över ansiktet, som gradvis försvinner under bläcket.

FOTO: M SIGG COLLECTION

jade köpa in konst till M+.

Två av samlingens mest oansenliga verk utgör startskottet för den kinesiska

samtidskonsten: små landskapsmålningar som i själva verket är djärva motståndshandlingar.

De här konstnärerna gjorde något extremt modigt. De var de första som efter kulturrevolutionen satte formen och konstens egen värde i första rummet – ett stort steg bort från propagandakonsten, berättar Pi Li.

Det lilla formatet har sin förklaring: målningarna skulle rymmas i de små målarlådor som konstnärerna tillverkade i samma storlek som Maos lilla röda.

Där och då, i mitten av 1970-talet, föddes samtidskonsten i Kina. Men konstnärerna tvingades i princip börja från noll, och på ett decennium försökte de ta till sig vad som hänt i väst under 100 år, från impressionism till popkonst.

Det brutala militära våldet i samband med massakern på Himmelska Fridens Torg fick konstnärer att fly landet eller ge upp sitt skapande och i ”Right is wrong” utgör den blodiga historien en röd tråd.

Flera av verken är omöjliga att visa i Kina, bland annat Liu Heung-Shings fotografi av svårt skadade människor som förs från Himmelska fridens torg, liksom den målning som Wang Xingwei gjorde utifrån samma fotografi tio år senare.

Intresset för Ai Weiwei, som också ingår i Bildmuseets utställning, har varit stort, men den kontext han kommer ur och den bredd av röster som finns, har förblivit okänd för den breda publiken.

Elin Viksten

TT

11

tips i kulturhuvudstaden

UMEÅ

TEXT: ELISABET AXÅS
FOTO: THEO ELIAS LUNOGREN,
ARMEL, GETTY IMAGES

1. Gijragiessie

Umeås kulturhuvudstadsår indelas i de åtta samiska årstiderna. Nu är det gijrra (vår), som den 20 juni ersätts av gijragiessie (vårssommar) och först den 11 juli av giessie (sommar). Under vårsommaren fräs ljuset med körfestivalen Choral midsummer light's dream 17-21 juni och Midnight light tango festival 26-30 juni.

2. Nytt gitarmuseum

En av världens finaste gitarsamlingar har fått ett nytt hem på Guitars – the museum, inrymt i en före detta skola. Förutom gitarer, basar och förstärkare hittar man där en livescen, musikaffär, vintageskivaffär, bar och restaurang.
www.guitarsthemuseum.com

3. Stora hotellet

Röd plösch och en modernistiskt återskapad kristallkrona kännetecknar inredningen på Stora hotellet som öppnade igen i våras efter en omfattande renovering. Gammalt och nytt går hand i hand på hotellet vars interiör ibland påminner om familjen Addams kråkslott. www.storahotelletumea.se

4. Kulturbageriet

Långjäst surdegsbröd, soppa på vegansk bas och nypressad juice av säsongens frukt kanske kan smaka på Kulturbageriets utserving på Umeås nya inomhustorg. www.kulturbageriet.se

5. Bildmuseet

Sommarens stora utställning "Right is wrong" fyller museets alla salar 8 juni till 12 oktober. 60 verk visar kinesisk konst från 1970-talet fram till i dag. www.bildmuseet.umu.se

6. UxU festival

Laleh (bilden), Syster Sol och Markus Krunegård är några av artisterna på UxU-festivalen (utläses "you by you") i Hedlundadungen 18-19 juli. www.uxu-festival.com

7. Elektra

I samarbete med scenkonstkollektivet La Fura dels Baus från Barcelona (känt från OS-ingivningen 1992) slår Norrlandsoperan till med sin största produktion hittills, Richard Strauss "Elektra" med 250 medverkande. Föreställningen ges fem gånger i augusti på det gamla militärområdet Urvestan. Lyftkranar och containrar fyllda med blod utlovas. www.norrlandsoperan.se

8. Köksbaren

Denna krog öppnade så sent som i höstas och den är redan bäst i Umeå enligt krogbibeln White guide. Kött som är hängmörat i det egna kötskåpet är specialiteten. www.koksbaren.com

9. Tråhppie

På samiska kaféet och kulturhuset Tråhppie serveras samiska specialiteter som kokkaffe, kaffeost och brödet gånkku med renstek. I butiken finns både traditionellt och modernare hantverk. www.sahkie.se/trahppie/

10. Blomsterfestival

Norrländskt landskap är temat för Bloom 2014 som öppnar den 11 juli. Man skapar hjortronmyrar, blåbärskogar och lingonhedar, men med prydnadsväxter. Festivalen fortsätter resten av sommaren med trädgårdsdesign, ätbara planteringar och mycket mer.

11. Nycirkusfestival

Övergången från sommar (giessie) till höstsommar (tjakkjaglessie) markeras med nycirkusfestival 29 augusti-7 september. Det franska nycirkuskompaniet La Meute hör till gästerna på festivalen som lovar att förflytta gränser, både fysiska och mentala.

KONST & NÖJE

Av ANNA BACHMANN
Foto BART OOMES, MARINO THORLACIUS,
M+ SIGG COLLECTION, NILS VON DARDEL/BUS
2013, ANNA LEDIN WIRÉN, MUSEAUA,
THE LAKE COLLECTION OF PICASSO CERAMICS

1

*Klänning av Iris van Herpen,
våren 2009.*

2

1. Holländskt avantgarde

Textilmuseet i Borås har öppnat på nytt och ambitionen är att bli ett nordiskt center för mode och textildesign. Man inleder starkt med holländska Iris van Herpen, en av modevärldens mest innovativa designers. Under sommaren visas hennes futuristiska kreaturer i en stor soloutställning. Med spännande material och hantverk skapar van Herpen kanske inte det mest lättburna modet, men en väldigt spännande silhuett. Pölgår fram till 28 september.

*Bloodline
Series, olje-
målning av
Zhang
Xiaogang.*

2. Från Solens rike

På Bildmuseet i Umeå visas i sommar kinesisk samtidskonst och hur den vuxit fram under de senaste 40 åren. Utställningen, som fått namnet *Right is Wrong*, omfattar drygt 60 konstverk med allt från måleri, fotografi och skulptur till installation. Pölgår 8 juni-10 december.

3

3. Design för de små

Just nu pågår utställningen *Barnets århundrade* på Vandalorum i Värnamo. Här samlas formgivare, arkitekter och konstnärer som alla bidragit till de leksaker, kläder, möbler och miljöer som skapar barnens omvärld. Pölgår fram till 28 september.

*The Baby Seal,
skön mjukisdress
i isländsk fårull
designad av Vik
Prjónsdóttir.*

4. Mer än bara dandy

Den döende dandyn är förmodligen Nils Dardels mest kända verk. Men han var mer än bara en dandylig sätling. Sommarens utställning *Nils Dardel och den moderna tiden* på Moderna museet i Stockholm lyfter fram Dardel som en av de tidiga konstnärerna som avbildade det moderna Europa, det tidiga 1900-talets jazzbilder och nya relationer mellan olika slags människor. Visas från 29 maj till 14 september.

4

*Nils Dardel
visas på
Moderna i
sommar.*

23

MUSEIBESÖKET

© Pivly Yasin

© Jonker Gustavson

© Mikael Lundgren

© Mikael Lundgren

HÄFTIGASTE HUSET!

AV MARIA ULLSTEN

Vi besökte: **BILDMUSEET** i Umeå.

Vår guide: Museichef Katarina Pierre.

Chefs favorit: Kinesiska konstnären Cao Fei.

Fönstrets favorit: Själva huset – och utsikten!

13.58

Fasaden av stående träpanel gör att Bildmuseet känns extremt modernt och får universitetsstaden vid Umeåliv att kännas ett steg närmare riktig storstad.

14.02

Den danske arkitekten Henning Larsens sätt att låta fönstren gå ner ända till golvet gör utsikten över älv och björk genom glasrutan bredvid receptionsdiskens till ett flera kvadratmeter stort konstverk i sig.

– Det känns lite som att vara på en båt, säger museichefen Katarina Pierre.

14.04

Huset har sju våningar och hissen är storlek XXL.

– Det är här vi tar in konsten, det är en utmaning att få in stora verk i ett höghus, säger Katarina Pierre på vägen upp.

14.05

I personalrummet på våning fyra får vi viska för att inte störa filminspelningen av en intervju med

konstnären Marja Herlander, vars fotografier visades under vintern.

– Vi producerar alla utställningar själva här i huset och vi gör alltid en bandad intervju med konstnären, förklarar Katarina Pierre.

14.10

Vi börjar i verkstaden, där det är öppen förskola varje fredag. Fantasin föddar kring det låga bordet och flera föräldrar verkar lika koncentrerade som sina småtingar.

– Jag har sett medelålders män göra alternativa självporträtt och sedan stolt visa upp det för "fröken", berättar Katarina Pierre.

14.15

En av konstpedagogerna serverar halverade bananer till de unga konstnärerna.

– Vi ordnar speciella babyvisningar också, där vi leker oss genom utställningarna. Sist var det två äldre kvinnor med, och jag tror att det var lika roligt för dem, berättar museipedagog Maria Sandström.

14.20

På varje våningsplan finns flera jätte-fönster från golv till tak. Flera gånger passerar vi besökare som blivit stående framför dem en stund.

– Jag har aldrig riktigt uppskattat älven förut. Men i det här perspektivet blir den så mäktig. Och ljuset flödar in, även dimmiga dagar, säger Katarina Pierre.

14.40

Museet har inga egna samlingar och utställningarna byts ofta ut. Nästan alltid finns något nytt att se. När hon måste peka på en favorit bläddrar Katarina Pierre fram till sidan 29 i vårens och sommarens katalog. Hon sätter fingret på en stillbild ur den kinesiska konstnären Cao Feis video, som har filmats i en av Kinas miljötals fabriker.

14.50

– Cao Fei har frågat arbetare vad de drömmer om, och gestaltat det på film, säger Katarina Pierre och pekar på en kvinna i vit långklänning som poserar mellan lagerhyllorna sin arbetsplats. Titeln *factory fairy tales* anbyder att hon kanske aldrig kommer att kunna förverkliga sin dröm om att få dansa på riktigt.

– Konst kan göra det lättare att ta till sig tunga saker, som omänskliga arbetsvillkor. Här ser jag en människa som snart ska tillbaka till löpande bandet, och som jag blir starkt berörd av. 📺

Plus: Gratis inträde!

Minus: För den ovane kan vissa utställningar vara lite svåra att förstå sig på utan guide.

Bonus: Kaféet med uteservering på älvstranden.

Fotografi av Cao Fei.

KINESISK SAMTID I UMEÅ

Sommarens stora utställning på Bildmuseet i Umeå har titeln *Right is wrong* och skildrar samtidskonstens framväxt i Kina. Sammanlagt cirka 60 verk från fyra decennier, ur M+ Sigg Collection (som tillhör det konstmuseum som ska öppna i Hongkong 2017) ligger till grund för utställningen.

Right is wrong, Bildmuseet Umeå, till och med 12 oktober.

Plaza Magazine
2014/06/24

KRITIKERN VÄLJER

CLEMENS
POELLINGER

Clemens Poellinger, kritikredaktör på Svenska Dagbladet, ger tre aktuella konsttips.

Unik chans att se kinesisk avantgardekonst

Right is Wrong
Bildmuseet, Umeå,
till 12 oktober.

På Bildmuseet, mottagare av hederspriset European Museum of the Year Award, i kulturhuvudstaden Umeå finns under sommaren en unik chans att se en del av vad som kommer att visas i Hong Kongs nya gigantiska museiprojekt M+. Det rör sig om ett urval ur Sigg collection, en av världens allra främsta samlingar av kinesisk avantgardekonst kuraterad av bland andra M+-chefen Lars Nittve.

Coming up from underground
Koffa öppeträder på sajten
almalov.com

I Östra Ämtervik i värmiländska Sunne ligger Alma Löv, en experimentell konstscen skapad av konstnären Marco Broos. Utställningarna med spännande inbjudna konstnärer väckte allt större uppmärksamhet innan publikanstormningen blev för stor och alltsammans stängde 2011. Tillfälligt visar det sig, på lördag återöppnades Alma Löv. Smartaste avantgarde i djupaste provins.

The pale fox
Kunsthaf Charlottenborg, Köpenhamn,
till 17 augusti.

Camille Henrot, fransk konstnär född 1978, kan sola sig i konstvärldens gunst just nu. I fjol fick hon Venedigbiennalens silverlejon. På Charlottenborg visas från och med denna vecka det stora verket "The pale fox" som inbegriper "Grosse fatigue", som belönades i Venedig. I sin flesta separatutställning i Norden mixar hon rörliga bilder med arkivbilder. I det här fallet en etnografisk samling med afrikansk konst och skulptur.

Svenska Dagbladet
2014/06/22

Förstklassig konst i Umeå

Kulturhuvudstadsåret i Umeå pågår för fullt och sommarprogrammet är späckat med konst av alla de slag. Alltifrån 1800-talsmåleri, storslagen opera till världens främsta samling av kinesisk samtidskonst.

Av Anna-Karin S Hallonsten.

Mehmet Ali Uysals jättekäldnypa uppfördes i Umeå i slutet av förra året. Konstnären kommer från Istanbul och har gjort flera liknande skulpturer på andra platser i världen.
Foto Umeå kommun.

UTSTÄLLNINGAR:

Bildmuseet: *Right is Wrong*: 8 juni - 12 oktober

Galleri Andersson/Sandström:
New Dimensions:
7 juni - 22 augusti

Västerbottens museum:
Resenärens blick:
2 februari - 20 september

Operan Elektra:
Föreställningar den
14 augusti - 23 augusti

DET FINNS MÅNGA anledningar till att besöka Umeå under kulturhuvudstadsåret, enligt Fredrik Lindegren som är konstnärlig projektledare för Umeå 2014. Då syftar han inte enbart på sommarens stora utbud av konst och kultur, utan även på att staden kan bidra till en inre upplevelse.

- Nätterna är oerhört ljusa och den intensiva fågelsången tystnar aldrig. Jag tycker att det råder en meditativ stillhet över Umeå, vilket kan vara en speciell upplevelse för den som inte har varit i norra Sverige tidigare, säger Fredrik Lindegren och tillägger att Umeå är en ganska liten stad, vilket är en fördel för den som besöker kulturhuvudstaden i sommar.

Det är nära till allt och man kan lätt ta sig från en konstutställning till en annan.

Kinesisk samtidskonst

När Fredrik Lindegren ombeds berätta om några av sina favoriter i kulturhuvudstadens sommarprogram börjar han med att nämna utställningen *Right is Wrong* på Bildmuseet, en utställning med kinesisk samtidskonst.

- Det är världens främsta samling av kinesisk samtidskonst, alltifrån måleri, installationer och performance till fotografi och skulptur. Totalt 60 konstverk, berättar han.

Right is Wrong består av kinesisk konst från fyra decennier och presenterar samtidskonstens framväxt i Kina. Utställningen tar avstamp i 1970-talet med verk av kända konstnärgrupper som No Name och The Stars. Sedan vidare till 1980-talets konst, som bland annat skildrar händelserna på Himmelska fridens torg, fram till dagens konstscen i Kina.

En annan utställning som Fredrik Lindegren ser fram emot är Galleri Andersson/Sandströms gruppställning *New Dimensions* som presenterar åtta kvinnliga konstnärer som i första hand arbetar tvådimensionellt men som den här gången har antagit utmaningen att arbeta tredimensionellt. Cecilia Edefalk, Kristina Jansson, Anneé Olofsson och Astrid Sylwan är några av de deltagande konstnärerna.

Res med konstnären

På Västerbottens museum får besökaren följa med på en rad olika resor runt om i världen, resor gjorda av några av Sveriges mest kända konstnärer, exempelvis Anders Zorn, Carl Fredrik Hill, Nils Kreuger, Hanna Pauli och Ernst Josephson. Men här finns även konstverk från museets egen samling, Berta Hans-

EUROPAS KULTURHUVUDSTAD 2014

son, Vera Frisen och Hildur Halleborg Nordwall, för att bara nämna några. Utställningen heter *Resenärens blick* och är ett samarbete med Nationalmuseum i Stockholm. Under 1800-talet och början på 1900-talet var resandet och utforskandet av främmande länder och kulturer en viktig del av det konstnärliga skapandet. "Att resa har för många konstnärer varit lika nödvändigt för skapandet som penslarna och färgen" – så beskriver Västerbottens museum själva utgångspunkten i utställningen.

En annan kulturhändelse som Fredrik Lindegren vill lyfta fram är den stora utomhusoperaföreställningen *Elektra* som arrangeras i augusti. Uppsättningen bygger på den antika myten om Elektra som gör allt för att hämnas mordet på sin far, kung Agamemnon.

– Det här är Norrlandsoperans största produktion någonsin och ett samarbete med det katalanska scenkonstkollektivet La Fura dels Baus, som framträdde under OS-invigningen i Barcelona 1992. Scenen kommer att belägras av lyftkranar, mekaniska jättar och containrar fyllda med blod och vatten. Det kommer bli jättehäftigt, säger Fredrik Lindegren.

Lappkvinnan Lisa Stemp (1945) av konstnären Kalle Hedberg (1894-1959) visas på utställning *Resenärens blick*. Han gjorde många studieresor till Köpenhamn och Florens. Lappländska motiv var hans signum. Foto Västerbottens museum.

Den kinesiska konstnären Zhang Huans bidrag till utställningen *Right is wrong* på Bildmuseet i Umeå. Titel: *Family Tree 1* (2000).

Banbrytande kinesisk samtidskonst i Umeå

● På Bildmuseet i Umeå demonstreras nu den kinesiska samtidskonstens explosionsartade framväxt efter kulturrevolutionen. I helgen öppnade utställningen "Right is wrong" med 80 nyckelverk av 40 konstnärer ur världens främsta samling av kinesisk samtidskonst, Sigg Collection. Den ägs av museet M+ i Hongkong där svensken Lars Nittve är chef.

Den första delen av tre visar försiktigt landskaps-

måleri från 1974 av självlärd konstnärer som arbetade underground på folktomma platser.

I den andra visas uppdateringar av konsthistorien och experiment inom politisk popkonst, performance, foto, video och konceptkonst.

I den tredje presenteras verk gjorda efter år 2 000 där vardagens uttryck och socialt engagemang står i centrum. Yvonne Rittvall

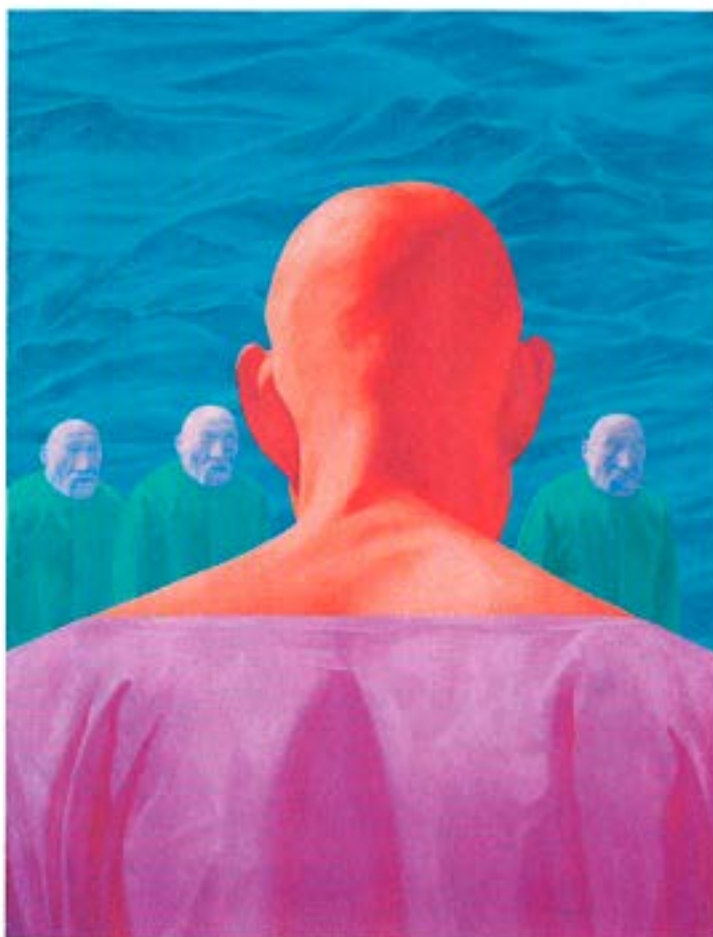
"Family tree", 2000, Zhang Huan.

Dagens Nyheter
2014/06/09

Umeå

@Bildmuseet fram till
12 oktober

Kina växer sig starkare, och konsten är inget undantag. Utställningen *Right is Wrong* exemplifierar den högst explosionsartade framväxten av vår samtidskonst där samlingen kommer från M+, ett stort museum som just nu byggs i Hongkong.

Plaza Kvinna, nr 8
2015/07/14

På några decennier har **Kinas konstscen exploderat** – något som gått Sverige förbi. Men nu har delar av världens främsta samling av kinesisk samtidskonst landat i den europeiska kulturhuvudstaden Umeå.

Umeås kinesiska under

Att vi till slut, två decennier efter den kinesiska konstens internationella boom, får möjlighet att se en rad av landets viktigaste konstnärer hänger förestås ihop med att det är en svensk som just nu leder bygget av Asiens största museum för samtidskonst.

Moderna museets före chef Lars Nittve är mitt i arbetet med att bygga upp M+ i Hongkong, men finns just nu i norra Sverige, på Bildmuseet i Umeå. Med sig har han omkring 80 konstverk ur den samling som han och hans medarbetare håller på att skapa.

– Nästan ingen utställning har försökt berätta vad som egentligen har hänt med Kinas samtidskonst de senaste 40 åren. Det är en unik period i världshistorien, berättar Lars Nittve under en rundvandring tillsammans med kinesiske Pi Li, förste intendent på M+.

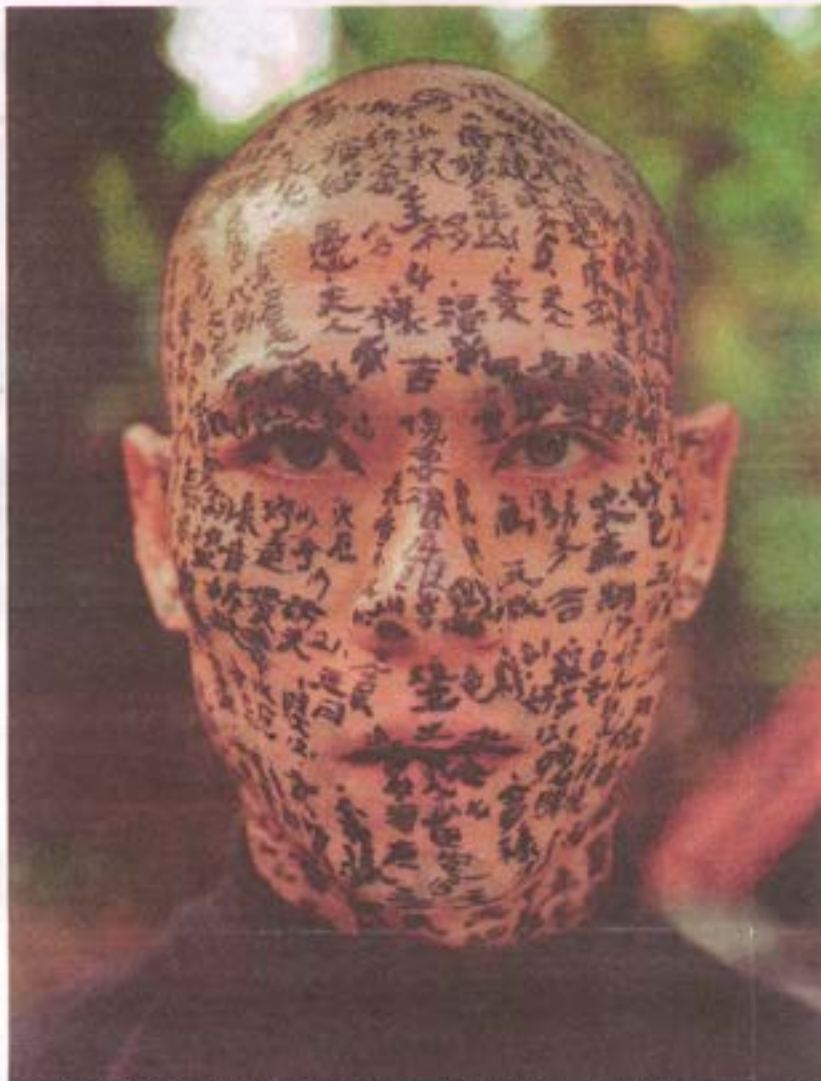
Utställningen "Right is wrong" är ett koncentrat av den nutida kinesiska konsthistorien, och ett smakprov på vad M+ så småningom har att bjuda på. Konsten här till största del hemma i Sigg Collection, den schweiziska samlingen på omkring 1 500 verk som blev en grundbult när Nittve började köpa in konst till M+.

I dag har M+ drygt 3 500 verk, och fortfarande återstår merparten av de 1,3 miljarder kronor som avsatts för inköp.

Två av samlingens mest ovanliga verk utgör startskottet för den kinesiska samtidskonsten: små landskapsmålningar som i själva verket är djärva motståndshandlingar.

– De här konstnärerna gjorde något extremt modigt. De var de första som efter kulturrevolutionen satte formen och konstens egenvärde i första rummet – ett stort steg bort från propagandakonsten, berättar Pi Li.

Det lilla formatet har sin

"Family tree" (2000) av Zhang Huan. En serie självporträtt där konstnären har låtit nio kalligrafier sätta hans egen familjehistoria över ansiktet, som gradvis försvinner under bäcket.

Rörklaring: målningarna skulle rymmas i de små målartidor som konstnärerna tillverkade i samma storlek som Mao Zedongs röda, En ask i den storleken kunde man

bära i väskan utan att dra uppenmärksamhet till sig.

Där och då, i mitten av 1970-talet, föddes samtidskonsten i Kina. Men konst-

närna tvingades i princip börja från noll, och på ett decennium försökte de ta till sig vad som hänt i väst under 100 år, från impressionism till popkonst.

– De tog sig genom konsthistorien i rekordfart och lyckades på bara tio år hitta en egen distinkt röst, säger Lars Nittve.

När vi ses är det på dagen

25 år sedan massakern på Himmeleska fridens torg i Peking, en händelse omöjlig att bortse från.

Det brutala mördet fick konstnärer att fly landet eller ge upp sitt skapande och i "Right is wrong" utgör den blodiga historien en röd tråd. Flera av verken är omöjliga att visa i Kina, bland annat Liu Heung-Shings fotografi av svårt skadade människor som förs från Himmeleska fridens torg, liksom den målning som Wang Xingwei gjorde utifrån samma fotografi tio år senare.

– Det var ett trauma, de konstnärer som var kvar kände sig hänvisade till cynism och ironi, säger Pi Li.

I Hongkong, där Pi Li och Lars Nittve hör hemma till vardags, finns en annan tradition av yttrandefrihet. Den internationella marknaden har varit avgörande för Kinas konstnärer ända sedan 1990-talet.

Konstvärlden föll pladask för den så kallade politiska popkonsten som växte fram i den nyliberala marknadsekonomin. Den ofta grilla konsten har ifrågasatts, men det var också då som frågor som genus började dyka upp.

Den internationella boomens för kinesisk konst nådde däremot aldrig Sverige, konstaterar Lars Nittve. Intresset för Ai Weiwei, som också ingår i Bildmuseets utställning, har varit stort, men den konst han kommer ur och den bredd av röster som finns, har förblivit okänd för den breda publiken.

– Kinesisk samtidskonst är inte den kliché vi ofta sett i väst. Den är långt mer diversifierad än så, lika omöjlig att sammanfatta eller paketera som all västerländsk konst. Men 40 år har gått och kanske har vi nu den distans som krävs för att ta la om de stora skanderna.

Ellen Vibron/TT

► "Right is wrong"

Utställningen är Bildmuseets största satsning under Umeås kulturhuvudstadsår och visas 8 juni till 12 oktober.

Kuratorer är Lars Nittve, chef för M+, Pi Li, chefsintendent M och Katarina Pierre, museichef för Bildmuseet.

Andra utställningsorter: Ska trolovas till Storbritannien och Manchester, följt av Asien. I Hongkong visas den av M+, men i tillfälliga lokaler.

Rymmer kinesisk konst från fyra decennier, från 1970-talet fram till i dag. Omkring 80 verk ingår, de flesta från den så kallade Sigg Collection, den konstsamling som schweiziska Ulf Sigg donerat till M+.

► M+ i Hong Kong

Konstmuseet byggs just nu och ska bli Hongkongs största, tre gånger så stort som Moderna museet i Stockholm.

M+ ska öppna 2017, möjligen blir det 2018, enligt Nittve. Byggnaden är ritad av stjärnarkitekterna Herzog och de Meuron.

Lars Nittve blev chef för M+ 2011. Han säger att han blir kvar som chef som längst till dess att museet öppnar.

Hittills är omkring 3 500 verk inköpta, men man har fortfarande bara spenderat en liten del av pengarna, 1,3 miljarder, som avsatts för att köpa konst. Förutom bildkonst ska museet också sätta arkitektur, design och film.

读展览 ①

对就是错

M+ 希克收藏的中国艺术四十年

展览时间
2014.8.8-2014.10.12
展览地点
瑞典默奥大学视觉博物馆

撰文 / 刘展凤 图片提供 / 默奥大学视觉博物馆

6月8日，“对就是错：M+ 希克收藏的中国艺术四十年”在瑞典默奥大学视觉博物馆展出。此次展览是希克将藏品捐献给M+时就约定的3个阶段展示计划之一，由M+高级策划人皮力，以及M+行政总监李立伟(Lars Nittve)、于默奥大学视觉博物馆总监卡塔琳娜·皮埃尔(Katarina Pierre)，联合收藏家乌里·希克(Uli Sigg)共同策划。展品全部来自瑞士收藏家乌里·希克为香港M+美术馆捐赠的中国当代艺术藏品。

与6年前希克在美国所做的“麻将”展思路相同，此次“对就是错”仍然囊括了近40年来中国当代艺术的诸多重要艺术家，展出作品也有80件之多，时间跨度从无名画会、星星画会等早期中国当代艺术一直延续至当下，堪称一次中国当代艺术的整体性回顾。

从猎奇的角度而言，这其实是一个不用亲临现场的展览，因为其中大多数作品都是大家耳熟能详的，并在各种媒体上多次曝光过。同时，从另一重层面来说，这个展览只有一个艺术家，那就是乌里·希克先生，因为他是这些作品的真正缔造者。但与6年前曾引起轰动的“麻将”相比，“对就是错”显然还肩负更深层次的功能——打消人们疑虑。因为在2012年，乌里·希克将自己所收藏的1463件中国当代艺术藏品以“捐赠结合”的方式捐赠给还未建成的香港M+美术馆时，曾引起诸多人士对藏品的质疑，甚至有人毫不留情地斥其藏品全部为垃圾。

本次展览颇高的素质一定程度上打消了人们对希克藏品的质疑，虽然展出的并非希克收藏的全部，但起码不至于让人失望，诸多“大腕”艺术家们的早期作品仍能使人眼前一亮。而在秋天完成瑞典首展后，“对就是错”还将移师香港西九龙区一座新建的小型艺术展馆进行展示，有兴趣的观众可到香港再次检验这批藏品的成色如何。

8. 王子伟 新北京 布面油画 2001

9. 靳卫明 书法横屏图 装置 2004

10. 张旭力 X系列 No. 4 布面油画 1997

11. 张强 家谱 摄影(8分之1) 2000

12. 张明刚 血缘大家庭 布面油画 1998

13. 杨福庆 竹林七贤 35mm电影 2003

052

1. 展览的三位策展人，左起皮力、皮埃尔、李立伟

2. 曹斐 虚拟乌托邦 摄影 2000

3. 艾未未 回归Life 3000块石头、装置

4. 刘野 风景 摄影 2004

5. 方力钧 无限 布面油画 1995

6. 黄永砵 六个小棋盘 装置 1988

7. 郑国锋 我和我的老师 行为、摄影 1993

Nutida kinesisk konsthistoria

UMEÅ: Nu, när man har chans, gäller det att passa på att möta den kinesiska samtida konsten och därmed få möjlighet att reflektera över vad kulturella uttryck kan

bidra med i en diktatur.

Höstens utställning speglar med sitt kronologiska upplägg hur kinesiska konstnärer från 1970-talet och fram till 2000-talet har trotsat inhemska

begränsningar genom att upptäcka sprickor i det förläurkande systemet. Dessa konstnärer visar på konstens förmåga att ifrågasätta, utmana och förändra. Här finns drygt 80

konstverk, som ingår i en av världens främsta samlingar av kinesisk samtidskonst: M+ Sigg Collection från M+, det stora museet för visuell kultur, som just nu byggs i Hongkong under ledning av svenske Lars Nittve, och som öppnar i slutet av 2017. På ett utsökt sätt speglas utvecklingen på den kinesiska konstscenen i relation till den politiska händelseutvecklingen i Kina. Förhållandet mellan konst och samhälle, konst och ideologi, konst och politik löper som en röd tråd genom hela utställningen.

"Right is Wrong / Fyra decennier av kinesisk konst från M+ Sigg Collection" på Bildmuseet fram till 12 oktober 2014.

"To add One Meter to Anonymous Mountain", 1995, av Zhang Huang. © M+ Sigg Collection

Kulturens värld
2014/09/09

Abstrakt om möten människa - natur

RECESSION Den unga norska arkitektgruppen FFB fick i uppdrag att utföra offentliga platser i Umeå reflektera över begreppen "smooth space" och "nomadism".

Smooth spaces är platser av kreativitet och förändelighet, i motsats till ordnad stadsplanering. Gruppen har också letat konflikter, som de ser som drivkrafter till förändring. En utställning om arbetet visas på Bildmuseet, och på Haga har gruppen byggt en kåta,

FOTO

FFB: Searching for a smooth space
Bildmuseet, Umeå
7 september-2 november

ett byggnadsverk som påverkar naturen väldigt lite och kan bli en plats för Umeåbor att dryfta konflikter och utveckling.

I museet finns en trädstam man bygger kåtor med, en filmad intervju, en film om kåtbygget, tre poetiska texter och tre fotografier. Bilderna är effektfulla: klotterplan-

ket mitt inne i skogen, rastplatsen som tycks urkarvad direkt ur stenen och det guld som gathysen målar på regnvilt sten - allt vittnar om mötet mellan människa och natur, men där människan förhållit sig respektfull och insett att hennes (nutida) dyrkan av släta ytor och perfektion är rätt hopplös eftersom naturen vill det motsatta.

Uppdraget som gruppen fått är abstrakt och det känns: man får inte riktigt grepp om vad de vill ha sagt. Att så stor del av tan-

ke innehållit är instängt i en tjuominutersintervju, som kräver en stor insats av en besökare att ta del av, bidrar till att utställningen känns förborgad och rätt dunkel.

Det konkreta blir det samiska, en grundsten i kulturhuvudstadsåret. Men när jag tänker mig urbana nomader är de inte renskötande samer, utan människor som saknar fasta jobb, fasta bostäder. De som lever mitt i ett samhälle byggt på trygghet men utesluts från den - av samma samhälle.

Susanne Holmlund

Grundstomme till kåtan.

FOTO: FFB

Sundsvalls Tidning
2014/10/16

Porträtt i mängder, och varför inte självporträtt, kan du se på utställningarna just nu. Missa inte det.
Av Göran Hellström.

MÄLERI MED SAMISKA INSLAG

Anders Sunna, född i Kiruna 1985 och utbildad på Konstfack, är nog inte så känd i södra Sverige. Desto mer känd är han i Norrbotten, inte minst för sina provocativa motiv som försvarar samernas rättigheter. Han målar i en slags kollageteknik med tjocka färglager och det politiska engagemanget gör inte att ta fel på. Mycket handlar om den egna samiska familjens historia, där familjen Sunna redan på 1970-talet hamnade i konflikt med myndigheterna i Norrbotten som slutade med att de fräntogs rätten att sköta renar.

Anders Sunnas måleri visas på Bildmuseet i Umeå 2 november–18 januari 2015.
Anders Sunna, *Area Infected* (2014) blandteknik på duk.

Paula Modersohn-Becker fotograferad i sitt hem 1901.

PIONJÄREN PAULA

FÖR FÖRSTA GÅNGEN i Skandinavien visas nu en utställning av den tyska konstnären Paula Modersohn-Becker (1876–1907). Med inspiration av Paul Gauguin och Paul Cézanne var hon med och skapade den tyska modernismen. Framförallt är hon känd för sitt sätt att gestalta kvinnor. Men hennes konstnärskap blev kort. Paula Modersohn-Becker dog när hon var bara 31 år gammal.

Självporträttet målade Paula Modersohn-Becker 1906.

Foto: YOUTUBA

Foto: HOSSEN, ZENYKOLU/Corbis/Contrasto

Roy Lichtensteins klassiska blick visas i Göteborg.

Poppigt i Götet

JUST NU ÄR DET popkonst och spansk modernism som gäller i Göteborg. Stadens fina konstmuseum visar nämligen upp pärlor ur sina moderna och samtida samlingar.

Bland annat ingår kändisar som Öyvind Fahlström, Allen Jones, Robert Rauschenberg, Roy Lichtenstein och Andy Warhol.

Dessutom kan besökarna bekanta sig med ett antal spanska konstnärer från efterkrigstiden. Utställningen pågår till den 6 januari.

HET DUO PLATS-BYGGER I UMEÅ

MEG SIN säregna blandning av experimentlusta och traditionellt hantverk har den brasilianska designduon Fernando och Humberto Campana gjort succé världen över. Och deras möbler visas på ett stort antal prestigefyllda museer. Nu har de skapat en installation för Bildmuseet i Umeå, som under vintern visar flera andra spännande utställningar. Läs mer på www.bildmuseet.umu.se.

Brasilianska duon Fernando och Humberto Campanas *Campanas Cabana* + *Campana* visas i Umeå.

Museet där du gör det själv

COOPER HEWITT DESIGN MUSEUM i New York slår den 12 december upp dörrarna igen efter en stor ombyggnad. Museet har också försetts med banbrytande interaktiv teknologi.

– Till exempel så kan besökarna med hjälp av en elektronisk penna ladda ner all information om föremålen. De kan sedan designa ett rum eller ett hus på någon av skärmarna eller modifiera en design, klä en stol i annat tyg, färga om en vas och så vidare, berättar informationschefen Jennifer Northrop.

Man kan också använda den nerladdade informationen till att via sökmotorn leta fram andra objekt med liknande form från andra tidsperioder. Eller så kan man helt fritt rita en form med pennan och be sökmotorn leta fram liknande objekt.

Michael Dee

Ni vann!

Vinnare av boken om Josef Frank i nr 10/14 är:

Seig Fransson, Värnamo
Annika Nygård, Slagvryra
Barbro Sandböck, Uppsala

Rätt svar: Österrike (1)

► KONST

Explosion av konst x 3

► Tre nya utställningar på Bildmuseet

Det börjar närma sig slutspurten av kulturhuvudstadsåret. Bildmuseet väljer att avsluta med inte mindre än tre utställningar, alla med start på söndag.

Här får besökarna uppleva teknik, design och måleri, drivet av både ilska, nostalgi och upp-täckarlust.

De tre separata utställningarna har fler likheter än de har likheter – både när det gäller material, hantverk och utgångspunkt.

Men tillsammans utmanar de besökarna att reflektera, delta och lära sig något nytt om vår omvärld.

Konstnären Anders Sunna har särskilt för Bildmuseet gjort verket *Infected Area*, en målning modell större.

Född i en samisk renskötarfamilj i Jokkmokk har han på nära håll följt och upplevt en särig konflikt mellan familjen och länsstyrelsen om renskötselns varande.

"Gerilla-renskötsel"

I målningen finns hela historien, med polisärenden och tvångsflyttningar, och också resultatet av det – det som Anders Sunna kallar "gerilla-renskötsel".

– Vi syns inte, vi hörs inte, vi river ner staket och bygger upp dem igen allt eftersom. Vi får ingen rovdjursättning och lever i många avseenden som på 1600-talet, säger Anders Sunna.

I verket *Woods*, även det specialgjort för Bildmuseet, går designbröderna Campana också bakåt till sin egen barndom och att vistas i de brasilianska skogarna.

Skisserna har skickats från Brasilien och har utarbetats och byggts upp på plats med hjälp av studenter i både design, konst och arkitektur. Verket är ett material i halm och lin, med böljande former – den närmaste liknelsen

” Jag gillar experiment som kan misslyckas och leda till någonting nytt.

Humberto Campana

som finns till hands är högräddgärdar som fått eget liv, brutit sig loss och nu sträcker sig mot himlen.

Samlar ögonglober

– Det här är någonting helt nytt för oss och ger mig nya tankar och idéer när jag ser det. Sådär kan arkitektur också se ut. Jag gillar experiment som kan misslyckas och som i sin tur kan leda till någonting nytt, säger Humberto Campana, som tillsammans med Fernando Campana utgör en designduo mest kända för sina färgsprakande och nytänkande möbler.

Tre av deras stolar, gjort i material som annars används i bland annat skor och liggunderlag finns även att beskåda nära verket.

Nytänkande är också ledordet för den sista av Bildmuseets nya utställningar, installationerna signerat Rafael Lozano-Hemmer.

I Lozano-Hemmers verk används tekniken på ett nytt och annorlunda sätt. I ett av rummen finns *The Years midnight* – en spegel som gör någonting med besökarnas ögon när man tittar ett tag. Besökarnas alla ögonglober samlas sedan i skärmens nederkant.

Pulsslag från Ukraina

– Det är inspirerat av katolska avbildningar av Lucia, som lägger sina ögon på en bricka, säger museiintendent Cecilia Andersson.

Det är besökarna som gör verket, menar hon, och i nästa installation förstår man hur. Här har Lozano-Hemmer samlat alla upp-tänkliga frekvenser – från flygstationer, radio- och tv-kanaler. Beroende på hur man rör sig kan man gå från frekvens till frekvens.

– Vi är så globalt överva-

kade i dag, något som inte är synligt för vanliga människor. Här har han gett sig in i den dialogen, säger Cecilia Andersson.

Längst upp i huset finns den sista installationen, *Pulse Room*, som består av 100 glödlampor, alla blinkande i den pulstakten som de hundra senaste besökarna haft.

– De här hjärtslagen kommer från Ukraina, där verket varit senast. Det är oerhört poetiskt när man tänker på det. En efter en kommer pulsslagen ha bytts ut till Umeåbornas, säger Cecilia Andersson.

TEXT

Liza Törnblom

090-17 59 40
liza.tornblom
@folkbladet.mu

DIMMA. Ur ögonen på besökarna som tittar in i Rafael Lozanos verk *The Years midnight* kommer en tät dimma. Alla ögon samlas i nederkanten av skärmen. FOTO: P. ADSTEN

PULS. I Lozano-Hemmers rum med de pulserande glödlamporna finns ett lika pulserande, lågt brummande ljud.

NATURTINGESTAR. Humberto Campana framför verket "Woods", gjort av halm och lin i samarbete med konst-, design- och arkitektstudenter på Umeå universitet.

HISTORIEMÅLNING. Anders Sunna framför en del av målningen "Infected Areas" som föreställer hans familjs historia och kamp för rennäringsen.

Fakta

Bildmuseets nya utställningar

- Anders Sunna "Infected Areas" pågår 2 november – 1 februari 2015.
- Campanas "Woods" pågår 2 november – 8 febru-

ari 2015.

- Rafael Lozano-Hemmer "A draft of shadows" pågår 2 november – 3 maj 2015.

KULTUR

Kulturkollen!

För att världen ska leva är titeln på den utställning av den filippinske konstnären **Emmanuel Garibay** som turnerar i ett 15-tal kyrkor runt om i landet och i november visas i **Äldhemskyrkan**. På söndag den 2/11 kl. 13, öppnar Lars Segerstedt och Lisa Tegby utställningen.

Kulturredaktör: Sara Meidell 090-17 60 38 **Reporter:** Karin Bernspång 090-17 60 63 **E-post:** kultur@vk.se

TRE NYA UTSTÄLLNINGAR. En begränsad upplevelse av skog bestående av halm, lager på lager av en långvarig rennäringskonflikt och tre tekniskt högavancerade installationer där besökarna är medskapare av verken. På söndag öppnar Bildmuseet sina våningsplan för tre nya utställningar.

Besökarna med och skapar

KONST. Vi börjar högst upp, på de två översta våningarna, där tre verk av Rafael Lozano-Hemmer installerats. Tekniken är extremt avancerad och flera tekniker på plats kommer att ha fullt upp ända fram till vernissagen.

Utställningen **A Draft of Shadows**, består av de tre verken, har tidigare visats över hela världen. Pulse Room fyller hela översta våning med takers hundra glödlampor som blinkar till ljudet av pulsens rytm.

De uppfångade hjärtslagen från museibesökare från Ukraina och Madrid (där verket senast visades) kommer att bytas ut mot Umeåbesökarnas och de i sin tur förs vidare till andra platser.

Med sina verk har Lozano-Hemmer gett sig in i dialog med den globala övervakningen och gjort den synlig för oss vanliga, och han använder individens upplevelse av rummet som en del av konstverket, säger museiintendent Cecilia Andersson.

I Frequency and Volume fungerar rummets besökare som antenner till de radiovågor som kopplats in i huset via en stor takantenn.

Rörelsen och storleken på besökarnas skuggor påverkar såväl stationsval som volym.

Den tredje installationen The Year's Midnight består av en spegel som fångar upp ögonen för att skapa spöklika rökskyar som ringlar sig med hjälp av den speglades rörelse.

Sist ut av de åtta konstnärer som under kulturhuvudstadsåret bjudits in att göra ett nytt specifikt verk är Anders Sunna. **Area Infected** är den första riktigt stora målningen han har gjort och han tyckte om att ta ut rörelserna.

– Det var mer behagligt att jobba och använda hela kroppen och kul att kunna förstora upp allting, säger han.

Målningen, bestående av lager på lager av bilder i bilderna, berättar om hans egen familjs långvariga konflikt med staten kring tolkningen av ren-

– Jag har fyllt 61 och nu har min dröm förverkligats, säger Humberto Campana om sitt och brodern Fernandos verk Woods.

FOTO: PER A ADSTEN

Jag har aldrig gjort något liknande och är väldigt glad att vi fick möjligheten.

Humberto Campana om verket Woods.

näringslagen. Mycket kortfattat består konflikten, som uppkom redan 1971, i samebyns vägran att ta hand om allt fler skötesrenar utan att få betalt.

– Vi sa nej, inte för att vi är emot skötesrenar men vi måste få bestämma över vår egen näring och hur den ska bedrivas, säger Anders, som född 1985 alltid levtt med familjens kamp.

Ilskan och frustrationerna präglar också så gott som alla hans verk.

– Det blir som en frigörelse att

omvandla känslorna till bilder, som en ventil som jag föredrar i stället för att göra militanta handlingar, säger han.

På våningsplan tre har bröderna Humberto och Fernando Campanas unika och platsspecifika verk **Woods** placerats. En skapelse född ur ett fritt kreativt kaos.

– Jag har aldrig gjort något liknande och är väldigt glad att vi fick möjligheten. Under tiden vi arbetet har nya idéer till

Del av stolsitsen, bestående av lager med lindade plastmaterial på brödernas Campanas pallar.

andra verk väckts, säger Humberto Campana, hitrest från São Paulo där de har sin ateljé.

Designduon är världskänd för sina färgrika och innovativa möbler och till deras skogliga installation har man plockat in tre av deras pallar bestående av olika slags plastmaterial lin-

dade till en cirkel likt en blomma på väg att slå ut.

I centrum står den konstruerade skogen som når ända upp i taket. Träkonstruktionerna är klädda med halm, och lite lin, utifrån viljan att plocka in naturen i rummet.

– Vi kommer från en lite ort på den brasilianska landsbygden och naturen är viktig i vårt berättande om hur vi ser på världen, säger Humberto.

Förhoppningen är att det begränsade rummet med sin tystnad och halmdukt ska ge en koncentrerad skogsupplevelse.

– Den taktila tanken är att besökarna ska uppleva verket med sitt spektra av sinnesintryck, säger Cecilia Andersson.

KARIN BERNSPÅNG

Succéforeställning närmar sig Umeå

BOOK/TEATER. I onsdags hade Klungan-medlemmarna Sven Björklunds och Olof Wretling Till häst genom Västerbotten premiär i Stockholm – en blandning mellan talbok, powerpoint och berättarskatt,

som togs emot med jubel av publiken. På tisdag kommer den till Umeå och premiären är slutsåld, men i går fanns ännu biljetter kvar till den sena foreställningen på onsdag.

SARA MEIDELL

FOTO: ELIN BERGE

9

... författare medverkar i antologin Sport, som inom kort utkommer på Luleåförlaget Black Island Books. Eric Fylkeson, Maria Küchen, Ida Linde, Robert Ericsson, Petter Lindgren, Helena Looft, Per-Eric Söder, Hans Olov Ohlson och Peo Rask är de skribenter som i antologin utifrån egna eller önska upplevelser delar med sig av texter om sport.

Konst

Kolonialt arv skärskådas

● Runo Lagomarsino (bilden) är årets Barbro & Holger Bäckström-stipendiat och ställer nu ut på Malmö konstmuseum (t o m 25/1). I sina installationer, objekt och filmer utgår han ofta från Latinamerikas våldsamma koloniala arv.

Foto: M. Ramuclia

Konståret. DN:s konstredaktör sammanfattar 2014

Foto: Katarina Pirak Sikku

1

Foto: Åsa Svennerstedt

1. Iscensatt foto av Katarina Pirak Sikku.
2. "En regnskur" av Ellen Trotzig 1911.
3. Skulptur av Gabriel Orozco.
4. "Karl XII:s likfärd", Gustaf Cederström 1878.

Foto: Thomas Karlsson

Birgitta Rubin: Konsten tar sig an

Krig, ultranationalism och ökade klyftor. Dessa brännande ämnen har tagit stor plats på den svenska konstscenen i år.

Det svenska konståret avslutas med en betydande misräkning för många – regeringens förslag om fri entré på de statliga museerna föll med budgeten. Förhoppningsvis skjuts reformen bara framåt, till efter nyvalet och nästa budgetproposition. Hur som helst drabbas 17 museer av minst ett halvårs osäkerhet kring ekonomiska ramar och direktiv.

Statens konstråd sitter i samma båt, det stora och viktiga uppdraget att arbeta med konstnärlig gestaltning i miljöprogramsområdena saknar just nu finansiering. Och sedan den rödgröna alliansen i Stockholm svikit sitt vallöfte om att köpa in keramikern Hertha Hillföns hem vacklar museiplanerna (men verkar kunna förverkligas på privata initiativ).

Situationen är symtomatisk för en tid med politisk och ekonomisk

oro, i kölvattnet av globaliseringens galopperande inkomstklyftor och frammarschen för både ultranationalister och religiösa fundamentalister. Under konståret 2014 har jag sett ett växande antal svar på brännande ämnen som fördelningspolitik, främlingsfientlighet, krig, exil och flyktingströmmar i såväl utställningar, forskningsrapporter och konferenser, som aktivistiska projekt och tidskriftsteman.

KRO:s tidning Konstnären synade exempelvis högerextremistiska attacker och hot mot konstnärer, med ekon från nazisternas retorik om "osund" konst av "urartad karaktär" (nr 3/2014). Tensta konsthall har precis släppt en bok om konst som en motkraft i ett allt brunare Europa och Statens konstråd var nyss medarrangör till den hoppningande konferensen Creative time summit. Här presenterades en rad konstpro-

jekt, som syftar till allt ifrån att desarmera militanta grupper till att stärka maktlösa migranter (se programmet på statenskonsttrad.se/summit).

En tidstypisk debatt fick vi också om Moderna museets utställning "Skulptur efter skulptur" (visas t o m 18/1), där Svenska Dagbladets konstredaktör ifrågasatte om det var läge att satsa på marknadens guldgossar likt Jeff Koons nu när "Jorden står i brand"?

Tråkigt nog försumpades debatten efterhand av såväl låga personangrepp som tröttsamt förakt av typen "är detta konst?", när det hade behövts en principiell diskussion om konstvärldens problematiska strukturomvandling med allt otydligare gränser. Häromåret skrev jag själv tendensartikeln "Kapitalet dödar konsten", som beskrev hur bantade och vilkorade kulturstöd i hela Europa gör det allt svårare för museerna att

hävda sin självständighet mot politisk klåfingrighet, spekulativa marknadskrafter och manipulerativa storsamlare – liksom lyxvarumagnaten Bernard Arnault som i höstas öppnade ett magnifikt skrytmuseum i Paris för att stärka LVMH-koncernens varumärke.

Även om de svenska institutionernas offentliga finansiering fortfarande är relativt stark så har svängrummet minskat. Därför gläder det mig särskilt att så många anstränger sig för att ge mångfacetterade synvinklar på tidens sociopolitiskt laddade ödesfrågor, utan 70-talets plakatpolitiska stämplor, nu när ögonöppnare behövs som bäst.

Här står Göteborgs konstmuseum för årets viktigaste, folkbildande insats med "En målad historia" (nu i en bantad version på Zornmuseet i Mora). Med ett genus- och mångfaldsperspektiv avslöjar denna forskningsbaserade utställning hur

Utställningar.

5

bästa svenska utställningarna i år

1 "En målad historia", Göteborgs konstmuseum, nu på Zornmuseet, Mora (t o m 8/3)

Denna utställning är årets ögonöppnare. Tillsammans med tvärvetenskapliga katalogtexter och antologin "Blond och blåögd" påvisas hur 1800-talets historiemåleri och rasbiologi formade en nationell identitet, med föreställningar om svenskhet som frodas än i dag.

2 "Natural motion", Gabriel Orozco, Moderna museet Stockholm

Presentationen av Gabriel Orozcos konceptkonst höll fint ihop trots hans pendlingar mellan motpoler som forntid-nutid, natur-kultur, hantverk-massproduktion. Särskilt magiska är Orozcos taktila skulptur-objekt som refererar till både mexikansk folklöre och konsthistorien.

3 "Baltiska speglingar", Malmö konstmuseum (t o m 19/4)

100-årsjubileet av Baltiska utställningen har inspirerat Malmö konstmuseum till att söka igenom sina magasin. I denna stilla presentation skapas en intressant dialog mellan en rysk konstskatt och samlingsens nordiska sekelskifteskunst, med både nationalromantiska och modernistiska strömningar.

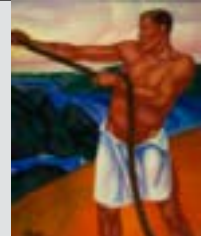

Foto: Andreas Nilsson

Petrov-Vodkins "Arbeta-ningarna".

Auktion på Bibys herrgårdsbibliotek

● Som ett sista led i utförsäljningen av Bibys unika herrgårdsmiljö går nu bröderna Celsings bibliotek från 1700-talet under klubban. Visning 12-15/12 på Stockholms auktionsverk, auktion 16/12.

tidens ödesfrågor

1800-talets storvulna historiemåleri planterade föreställningar om något "äktsvenskt", med eldunderstöd från dåtidens rasbiologi. Den tvärvetenskapliga katalogen och antologin "Blond och blåögd" fördjupar resonemanget om hur detta nationalistiska tankegods förts vidare in i vår tid.

På Moderna museet har jämställdhetsatsningarna vidgats till ett mångfaldsarbete och i Stockholm har man i år introducerat den spännande mexikanen Gabriel Orozco och Georges Adéagbo från Benin. I Malmö står museet värd

Bildmuseets största insats är synliggörandet av en ny, stark och välutbildad generation konstnärer med samisk bakgrund.

för "Modernautställningen 2014 – society acts" (t o m 25/1), där skanningen av den svenska konstscenen breddats till Östersjöregionen. Här dominerar aktivistiska projekt i det offentliga rummet, genomgående tankeväckande men i en stilsam och stiliserad form.

Då blir jag mer tagen av Malmö konstmuseums aktuella "Baltiska speglingar", som också inspirerats av Baltiska utställningen 1914. Men här handlar det om ett konkret arv, främst av rysk konst som efter krigsutbrottet blev kvar i Malmö men även fina förvärv av svenskt och skandinaviskt måleri, konsthantverk och möbler.

Malmö konstmuseum har gjort ett strålande arbete med att renovera, presentera och diskutera denna konstsatt, präglad av nationalromantik, social oro och krigsmuller. Här finns en rad nutida paralleller, i motsats till då-

tidens starka konstnärliga utbyte kring Östersjön.

Bildmuseet i Umeå är annars det största klivet framåt, med extra medel under kulturhuvudsårsåret. Här har man lyft fram både Leonor Finis gränsöverskridande produktion och kinesisk samtidskonst.

Men den största insatsen är synliggörandet av en ny, stark och välutbildad generation konstnärer med samisk bakgrund. Jag har länge undrat varför svenska konstinstitutioner är så usla på att släppa fram våra nationella minoriteter men här har vi fått åtta större presentationer på ett bräde.

I sin utställning levererade Katarina Pirak Sittu ett inifrånperspektiv på rasbiologernas övergrepp på samerna och frågade sig om sorg kan ärvas? Detta i en både genomtänkt och visuellt anslående gestaltning som svider i mig än.

birgitta.rubin@dn.se

4 "Nammalåhpån", Katarina Pirak Sittu, Bildmuseet
Under kulturhuvudsårsåret i Umeå har Bildmuseet bjudit in åtta samiska konstnärer. Katarina Pirak Sittu har djupstuderat svensk rasbiologi i tio år och gjort en imponerande stark, stringent och smärtsam gestaltning av hur skallmätningar, nakenfoton och andra övergrepp drabbade samerna.

5 "Woman", Mjellby konstmuseum, Halmstad (tom 11/1)
Denna högtintressanta utställning, med foton och videor från Sammlung verbund i Wien, visar hur ett internationellt feministiskt avantgarde växte fram på 1970-talet. Cindy Sherman och Francesca Woodman är bara två av många roliga och vassa pionjärer inom den iscensatta fotografien.

Foto från 1972 av Ana Mendieta.

